

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Středisko ibero-amerických studií

Diplomová práce

Antilská a surinamská migrace do Nizozemí

Příspěvek ke studiu mezikontinentální migrace na přelomu 20. a 21. století

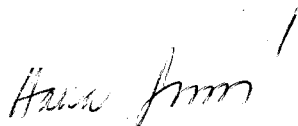
Hana Sobotková

II. ročník navazujícího magisterského studia

Šk. rok 2005/2006

Vedoucí práce: Prof. Josef Opatrný

Prohlašuji, že jsem předloženou práci zpracovala sama pouze na základě uvedených pramenů a literatury.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Hana Sobotková', with a small vertical mark to the right.

Hana Sobotková

V Praze dne 1.9. 2006

Obsah:

I. Úvod	1
II . Historický a geografický úvod	6
III. Latinská Amerika a Nizozemí v kontextu mezikontinentální migrace	19
IV. Antilané a Surinamci v Nizozemí	48
V. Komunita Antilanů v Amsterdamu	62
VI. Závěr	81
VII. Přílohy	86
VIII. Seznam základních pramenů a literatury	93

I. Úvod

I. 1. Výběr tématu, cíl práce

V posledních desetiletích se stala velice aktuálním doslova globálním evropským politickým problémem otázka migrace a s ní souvisejících témat, zejména integrace migrantů do většinových společností cílových zemích.

Migrace neboli pohyb osob je sice záležitost „stará jako lidstvo samo“, ale až v poslední době se začíná s jejím systematickým studiem. Významnými články novověkého migračního řetězce jsou Evropa a Amerika, jejichž dějiny jsou s tématem migrace od 15. století neoddělitelně spojeny. V souvislosti s koloniálními tendencemi evropských velmocí probíhala od 15. století nejprve migrace z Evropy na americký kontinent, v souvislosti s hospodářskými zájmy evropských velmocí docházelo i k plánované mezikontinentální migraci pracovních sil mezi Afrikou a Amerikou (dovoz otroků) a později i mezi Asií a Amerikou (dovoz smluvních pracovních sil). V souvislosti se zásadními geopolitickými změnami, ke kterým došlo ve 20. století (s dekolonizací a s vzestupem významu USA), směřovaly migrační proudy z bývalých jihoamerických kolonií do Evropy anebo na vyspělejší americký sever.

Právě problematika mezikontinentální migrace mezi Evropou a Jižní Amerikou v postkoloniálním období se pro mne stala výzvou a zaměřila jsem na ni pozornost i při výběru tématu pro svoji diplomovou práci. Ze všech rozmanitých okruhů problémů, které se v této souvislosti nabízely, jsem si nakonec zvolila téma migrace z bývalých nizozemských kolonií v Karibiku do Nizozemí. Vzhledem k tomu, že tematika novodobé migrace z bývalých jihoamerických kolonií do Nizozemí není v českém prostředí příliš známá, rozhodla jsem se pojmout předloženou práci jako obecný a ucelený příspěvek k tématu v českém jazyce. Cílem bylo přehledně zhodnotit a zařadit je do kontextu migrace mezikontinentální.

Pro Nizozemí hovořily z tři hlavní důvody – osobní, profesní i pragmatický. Osobním důvodem byl můj kladný vztah k Nizozemí a jeho dějinám a kultuře, profesním důvodem potom fakt, že jsem v době počátku vzniku práce pracovala na ^{dr}Oboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR a od nizozemských kolegů se mi dostalo vřelé podpory a cenných rad i informací. Pragmatický důvod tkvěl v tom, že prostorově i časově

úzcce vymezené téma migrace z bývalých jihoamerických kolonií do Nizozemí se jevílo jako „zvládnutelné“ v rozsahu diplomové práce i v časovém limitu dvou let (práce vznikala v rámci navazujícího magisterského studia).

Studium problematiky migrace v Nizozemí je velkou výzvou samo o sobě. Nizozemí patří k zemím s velice tolerantním přístupem k migrantům a v současné době je i jedním z hlavních iniciátorů společné evropské migrační politiky, právě v Nizozemí došlo rovněž na podzim 2004 k tragické události (vraždě Thea Van Gogha mladíkem marockého původu), která upozornila na různé sekundární efekty této tolerance a vedla k přehodnocení některých zásad migrační politiky. Důležitým prvkem se ukázala být v této souvislosti i otázka identity u druhé generace migrantů, která je stěžejní pro vytváření žebříčku hodnot a vztahu potomků imigrantů k západnímu světu, jehož hodnoty mnozí paradoxně odmítají, i když v něm odmalička vyrůstají a zemi svého původu v mnoha případech nikdy nenavštívili.

Komunita přistěhovalců v Nizozemí však není homogenní skupinou, ale zcela heterogenním uspořádáním řady etnik, národů a náboženských skupin z celého světa. Vzhledem k faktu, že práce vznikala na Středisku iberoamerických studií, jsem se zaměřila právě na surinamskou a antilskou komunitu a na její místo v nizozemské společnosti.

Základními otázkami, na které jsem chtěla najít při práci odpověď byly následující :

- Jaké je obecně místo Jižní Ameriky a Nizozemí v kontextu mezikontinentální migrace?
- Jaká je historie migrace z Nizozemských Antil a Surinamu do Nizozemí?
- Jaké jsou obecné push a pull této faktory migrace?
- Jaká je pozice migrantů ze Surinamu a Nizozemských Antil v Nizozemí – jaké zaujímají místo ve srovnání s ostatními migranty?
- Má/nemá na jejich postavení vliv fakt, že přicházejí z bývalých kolonií?
- Má na jejich situaci nějaký dopad proměna kurzu nizozemské migrační politiky, ke které v posledních letech dochází?
- Má antilská a surinamská komunita nějaká specifika ve srovnání s ostatními komunitami? Jak probíhá integrace do nizozemské společnosti a soužití s ostatními etniky?
- Jaký je každodenní život surinamských a antilských migrantů - je možné získat nějaké informace o rodinném životě, výchově, vzdělávání, zaměstnanosti?
- Je možno uvést nějaký konkrétní příklad ze života komunity v Nizozemí?

Samozřejmě, že ad hoc se objevovaly i další otázky, které bylo třeba do textu zaintegrovat a hledat na ně odpověď.

I. 2. Postupy a metody

Práce je založena především na analýze různorodého psaného pramenného materiálu. Jedná se vesměs o materiály k tématu migrace a integrace, které byly předkládány jako podkladový materiál nizozemské vládě a poté zveřejněny, dále publikované příspěvky odborníků na konferencích zaměřených na problematiku migrace, dále statistiky policie a sociálních institucí.

Po stránce metodologické jsem se inspirovala v základních pracích o problematice migrace a rovněž jsem některé záležitosti diskutovala s úředníky Nizozemské migrační a naturalizační služby, dále i z Ministerstva vnitra ČR a rovněž jsem využila při analytické práci svých zkušeností z práce v oboru.

Práci neprovázela žádný systematický terénní ani odborný výzkum v Nizozemí, protože to nebylo z časových důvodů možné a v podstatě nebylo ani ambicí práce tohoto rozsahu se do samostatného výzkumu pouštět. Nizozemí jsem však samozřejmě několikrát navštívila, abych se s prostředím seznámila.

I. 3. Prameny a literatura

K obecné části o dějinách a kultuře studovaných oblastí existuje řada publikací a informace jsou v dnešní době přístupné často i na webu. K tématu dějin Jižní Ameriky obecně jsou dostupné práce v češtině - zmiňme zejména práce *Dějiny Latinské Ameriky* od Josefa Polišenského¹ a práci *Amerika v proměnách století* Josefa Opatrného².

K novodobým dějinám Surinamu a k dějinám nizozemsko-surinamských vztahů existuje řada

---

¹ Josef Opatrný, *Amerika v proměnách staletí*, Praha 1998.
² Josef Polišenský, *Dějiny Latinské Ameriky*, Praha 1979.

prací v holandštině, za všechny zmiňme práci Reného de Groota o dějinách nizozemsko-surinamských vztahů, která obsahuje podrobnou bibliografii.³

Pro obecnou problematiku moderních dějin a kultury Jižní Ameriky lze nalézt řadu informací v publikacích zejména v cizojazyčné literatuře – uveďme například práci *Géopolitique des Amériques*⁴ a specificky na Surinam byla zaměřena sice již starší, ale co do obsahu jedinečná kniha E.M. Mitrasinga o hlavních etnicích v Surinamu s názvem *Surinam. Land of seven peoples*.⁵

Velice úzké a značně aktuální téma jádra práce prakticky vyloučilo možnost získat materiály z jiného zdroje než z webových stránek nizozemských institucí. Po provedení první recherche a prostudování základních materiálů se ukázal být tento zdroj velice kvalitním rozcestníkem informací. Zejména jsem čerpala informace z webových stránek nizozemské Imigrační a naturalizační služby, které byly velice bohaté na publikace zaměřené na problematiku migrace a integrace.⁶

Práce je rozdělena do pěti kapitol, při čemž jádro celé analýzy tvoří kapitoly III.-V. zaměřené obecně na problematiku migrace (kap. III.) a na téma surinamské a antilské imigrace v Nizozemí (kap. IV.-V.):

- **První kapitola**, obsahuje obecné zdůvodnění práce, objasnění pramenů a metod a vytýčení cílů.
- Ve druhé se **seznámíme s historickým a geografickým pozadím** celé práce, ve kterém je ve stručnosti nastíněn historický vývoj studované oblasti Jižní Ameriky a rovněž Nizozemí a je předložen stručný historický a geografický vývoj.
- **Třetí kapitola** je věnována obecně **problematice migrace**. První část je zaměřena na problematiku migrace v obecné rovině. Vzhledem k tomu, že pojem migrace a s tím spojené termíny jsou používány různě, jsou předloženy i krátké definice souvisejících pojmů.

---

³René de Groot, *Drie miljard verwijten. Nederland en Suriname 1974-1982*, Amsterdam 2004 **Parbo** (oficiální surinamské internetové stránky o Surinamu) <http://www.parbo.com>.

⁴Alain Musset – V. Thébault, *Géopolitique des Amériques*, Nathan 2006.

⁵E.M. Mitrasing, *Surinam. Land of seven peoples*, Paramaribo 1979.

⁶Webové stránky nizozemské Imigrační a naturalizační služby <http://www.ind.nl/EN/index.asp>.

V další části se zamýšlíme na místem Jižní Ameriky v kontextu mezikontinentální migrace a otázkou migrace v nizozemských dějinách a rovněž současnou situací v Nizozemí. V této kapitole jsou rovněž stručně zmíněny trendy v azylové a migrační politice ve státech EU.

- Ve čtvrté **kapitole** se potom podrobněji zabýváme **místem surinamských a antilských migrantů v nizozemské společnosti** ve srovnání s dalšími velkými skupinami migrantů – Turky a Maročany.
- **Pátá kapitola** je věnovaná popisu **amsterodamské antilské komunity** a je pokusem o nastínění některých základních okruhů problému v jejich každodenním životě (příjezd, ubytování, školství, zaměstnání, péče o zdraví).
- **Šestá závěrečná kapitola** shrnuje výsledky a přínos.
- Na konci práce jsou v **sedmé kapitole** připojeny **přílohy**.
- **Osmá kapitola** obsahuje seznam pramenů literatury .

II . Historický a geografický úvod

V následujících stránkách se seznámíme s historickým vývojem sledovaných latinskoamerických oblastí a současnou geopolitickou situací, které je vhodné zmínit po získání uceleného přehledu o situaci, který vytváří jakousi „historicko-geografickou kulisu“ pro následné kapitoly týkající se problematiky migrace.

II. 1. Historický úvod

II.1.1. Nizozemí – stručný historický přehled

Území dnešního Nizozemí procházelo v průběhu středověku a raného novověku značně složitým vývojem. V prvních staletích našeho letopočtu bylo území dnešního Nizozemí obýváno v oblasti Porýní kmeny Bataverů a na severu kmeny Frísů. Od 4 století pronikali do západních porýnských oblastí Frankové, kteří obsadili celé střední a jižní Nizozemí, zatímco na severu se udrželi Frísové a na východě se usazovali Sasové. Nizozemí se stalo mocenským centrem vlády sálských Franků, odkud na přelomu 5. a 6. století vybudovali Franckou říši. Při dělení Francké říše roku 843 se stalo území dnešního Nizozemí součástí střední říše Lohtara I. Koncem 10. století se ale rozpadlo na množství menších teritorií (Brabant, Limburk, Holland a Zeeland).

Dějiny Nizozemí v této jsou úzce spjaty s dějinami Belgie. Právě provincie, Flandry (součást dnešní Belgie), se staly na přelomu 12-13. století jedním z nejvyspělejších oblastí Evropy. Na přelomu 14.-15. byly Flandry a nizozemské provincie sjednoceny burgundským vévodou a staly se součástí burgundského vévodství¹. Po smrti poslední vladařky, Marie Burgundské, připadlo roku 1482 burgundské dědictví jejímu manželovi, Maxmiliánu Habsburskému, který je, s výjimkou francouzských držav, dokázal uhájit proti nárokům francouzského krále. Nizozemské provincie a Flandry se tak na dlouhá staletí pod **vládou Habsburků**. V první polovině 16. století se stalo součástí držav i Frísko, Groningen,

---

¹ Burgundské vévodství – historické území jehož základem byly državy ve Francii (prostor mezi Autunem, Auxerre, Langres a Troyes) dále připojeny Franche Comté, Artois, část Pikardie a Flandry. Na počátku 15. století se se burgundský vévoda Filip Dobrý vyvázal z lenní závislosti na francouzském králi a vrcholu moci a rozkvětu burgundského vévodství bylo dosaženo za Karla smělého (1467-1477). Dědictvou vévodství se stala jeho dcera- Marie Burgundská a po její smrti se stal vládcem její manžel, Maxmilián Habsburský.

Gelderer, Utrecht a Oberreijssel. Roku 1555 bylo Nizozemí a Flandry přirčeny Filipu II. z linie **španělských Habsburků**.

Reformace získala v nizozemských provinciích obzvlášť silou odezvu. Proti španělské nadvládě, která usilovala o potlačení kalvinismu a zrušení stavovských svobod, se sjednotila část šlechty a požadovala stažení španělských jednotek a likvidaci inkvizice. Místodržící Markéta Parmská nedokázala udržet pořádek a byla nahrazena roku 1567 vévodou z Alby, jehož krvavá vláda však narazila v zemi na rozhodný odpor².

Nespokojenost se španělskou nadvládou přerostla na konci **16. století v boj za nezávislost**. V roce 1579 se spojilo sedm protestantských provincií (Holland, Zeeland, Untercht a Geldern, Oberijssel, Frísko a Groningen) v tzv. **Utrechtskou unii** a roku 1581 se odtrhly definitivně od Španělska a vyhlásili **Republiku spojených nizozemských provincií** v čele s Mořicem Oranžským. K povstání se připojila i flanderská města, zatímco Flandry jako vévodství zůstaly v rukou Španělů až do počátku 18. století, kdy je v důsledku válek o španělské dědictví získalo z 1714 Rakousko (jako tzv. Rakouské Nizozemí). Vestfálským mírem (1648) vystoupilo Nizozemí ze Svaté říše římské národa německého a bylo uznáno jako suverénní stát.

Mladá republika se dokázala brzy prosadit nad Španěly i Angličany a vybudovala mocnou koloniální říši v jihovýchodní Asii a rovněž v Americe. Prosperita Nizozemí upadala od konce 17. století a to zejména v důsledku prohraných válečných konfliktů s Anglií (v letech 1652-1654 a v letech 1664-1667) a celkové hospodářské stagnace v průběhu 18. století.

Za napoleonských válek bylo Nizozemí v letech 1794/1795 dobyt Francouzi a provincie byly prohlášeny **Batavskou republikou**. Z rozhodnutí Vídeňského kongresu bylo jižní Nizozemí náležející v té době Rakousku spojeno s vlastní nizozemskou republikou čímž vzniklo **Království spojeného Nizozemí** pod vládou Viléma I. a byly mu ze strany Velké Británie navraceny (s výjimkou Kapska a Cejlonu) všechny kolonie. V 19. století došlo zejména v oblasti jižního Nizozemí k prudkému rozvoji průmyslu. Jazykové a kulturní bariéry však nebylo možné překonat a za revoluce roku 1830 se od nizozemského království odtrhla oblast bývalého rakouského Nizozemí a v roce 1831 získala jako **Belgické království** samostatnost.

Za novodobých válečných konfliktů ve 20. století si uchovalo Nizozemí v 1. svět. válce neutralitu a ve druhé bylo v roce 1940 napadeno Německem a kapitulovalo. Po válce

---

² Známou historickou událostí v tomto období byla roku 1567 zabití a o rok později poprava vůdců protišpanělské opozice-flanderského místodržícího L. Egmonda a gelderenského místodržícího P. Hoorna.

Nizozemci znovu vybudovali svoji těžce poškozenou zemi, ale zakrátko ztratili východoindické provincie, které získaly nezávislost (1945-50 nezávislost Indonésie)³.

Nizozemí patří rovněž mezi první země, které učinily krok k evropské integraci – roku 1947 uzavřelo spolu s Belgií a Lucemburskem smlouvu o hospodářské unii - Benelux, roku 1949 se stalo Členem NATO, roku 1951 členem Evropského společenství uhlí a oceli a roku 1957 vstoupilo do Evropského hospodářského společenství.

Od poválečných let sílily separatistické snahy v jihoamerické kolonii Nizozemská Guayana, která získala jako Republika Surinam nezávislost roku 1975. Ostatní jihoamerické nizozemské kolonie se v referendu roku 1993 vyslovily pro setrvání ve svazku s Nizozemím.

II. 1. 2. Dějiny kolonizace - nizozemské državy v severovýchodní části kontinentu a na ostrovech v Karibiku

V předkolumbovském období byla oblast severovýchodní části Latinské Ameriky obydlena rybáři, lovci a primitivními zemědělci, kteří byli příslušníky kmenů Karibů a Arawaků.

Jako první zmapovali severovýchodní podřezí jihoamerického kontinentu roce 1499 Španělé během Ojedovy výpravy, ale ani Španělé ani později Portugalci tuto oblast neosídlili. S kolonizací zde začali až na konci 16. a na začátku 17. století Nizozemci, kteří založili osady na pobřežím pásu mezi dnešními městy Georgetown na Guayaně a Cayenne ve Francouzské Guayaně, u ústí četných řek do moře. V polovině 17. století kolonizovali území na dolním toku řeky Surinamu rovněž Angličané, kteří však již v roce 1667 vyměnili tuto kolonii s Holanďany za Nové Nizozemí (oblast dnešního New Yorku). V 17. století se zde začali jako kolonizátoři prosazovat i Francouzi. Historickým názvem tohoto regionu rozprostírajícím se na severovýchodní části jižní Ameriky a zahrnující dnešní Republiku Guayanu, Surinam a Francouzskou Guayanu bylo Guayana. Hranice mezi jednotlivými záboři- nazývanými jednoduše **Britská Guyana, Holandská Guyana a Francouzská Guayana**- nebyly v této době jinak přesně vymezené. V důsledku neustálých sporů tří rivalizujících velmocí se hranice často posouvaly a kolonie měnily i majitele. Hranice se ustálila až v první polovině 19. století avšak do dnešní doby existují spory o některá pohraniční teritoria. V druhé polovině 20. století se v souvislosti s dekolonizací statut koloniálních záborů změnil – v dnešní době tedy hovoříme o:

---

³ Roku 1945 byla vyhlášena nezávislost Indonésie, ale následovala britská a nizozemská intervence. Roku 1949 vznikly federativní Spojené státy indonéské a roku 1950 vyhlášena Indonéská republika.

- **Guayaně** (Guayanské republice) – bývalé Britské Guayaně, která získala roku 1966 nezávislost a která se stala se roku 1980 součástí Comenwealthu;
- **Surinamu** (Republice Surinam) bývalé Holandské Guayaně, která získala roku 1975 nezávislost;
- **Francouzské Guayaně**, která sloužila od roku 1848 pouze jako francouzská trestanecká kolonie a od roku 1947 je zámořským francouzským departmentem.

II. 1. 3. Nizozemská kolonizace Jižní Ameriky

Nizozemí se stalo koncem 16. a v průběhu 17. století evropskou obchodní velmocí a zažívalo v této době i svůj hospodářský „zlatý věk“, kdy hospodářská prosperita vděčila za svůj růst právě zejména obchodním aktivitám v koloniích v jihovýchodní Asii a Americe.

Nizozemci se uchýlili nejdříve v severní části nového kontinentu, kde založili nizozemskou kolonii Nové Nizozemí s hlavním městem Nový Amsterdam, která zahrnovala současné státy New York, Connecticut, Delaware a New Jersey. Tuto severoamerickou kolonii vyměnili roku 1667 smlouvou z Bredy s Angličany za část jejich kolonie v severovýchodní části jihoamerického kontinentu, přesněji v oblasti toku řeky Surinamu, jejíž historický název byl Holandská Guayana.

První známou holandskou výpravu do Jižní Ameriky vedl v roce 1598 kapitán A. Cabeliau. Během své cesty objevil v oblastí mezi řekami Orinokem a Essequibem, další řeky a obchodoval s indiány. Po jeho výpravě přicházely do oblasti Guyany mnozí další Nizozemci. Jak je možno rekonstruovat z pramenů, nizozemské osidlování pobřeží začalo v letech 1613-1614. Nizozemci rovněž v roce 1614 za podpory kmene Karibů obsadili ostrov Trinidad. Nizozemské koloniální državy se k nelibosti Španělů rozrůstaly a jejich aktivity se rozšiřovaly. V roce 1619 měli již Nizozemci, kteří se proti Španělům spojili s Angličany a domorodými Kariby, v oblasti Orinoka a přilehlých ostrovů převahu. Dalšími nizozemskými koloniemi se staly antilské ostrovy v Karibiku - roce 1632 obsadili ostrov St. Eustasius, roku 1634 Curacao, 1636 ostrov Aruba, 1640 Saba, 1642 Bonaire a 1648 St. Maerten, které se staly důležitými základnami zejména nelegálního obchodu. Později (v roce 1630) se získali Nizozemci část území v Brazílii, které nazvali Nové Holandsko, které však již roku 1654 bylo ztraceno ve prospěch Portugalců.

Po emancipaci nizozemských provincií od španělské nadvlády a vytvoření Spojených Nizozemských provincií bylo výnosem španělské koruny z roku 1609 Nizozemcům zakázáno provozovat obchod v městech, přístavech a regionech, které patřily Španělům.

Vedle toho ale Španělsko uznalo právo nizozemských obchodníků provozovat bez omezení obchod v jakýchkoliv jiných místech, které budou této činnosti nakloněny. K podpoře obchodování se Západní Indií byla Generálními Stavů v roce 1621 založena Západoindická společnost, která získala na 24 let monopol na obchod se zeměmi Západní Indie a Jižní Ameriky (obnoveno v roce 1647 na dalších 25 let). Z pověření stavů byla společnost oprávněná uzavírat jménem Generálních stavů smlouvy, budovat pevnosti, ustavovat guvernéry, užívat vojenskou sílu a vydávat nařízení, tedy v podstatě vybudovat koloniální zřízení a systém spadající pod autoritu generálních stavů. Společnost spravoval v Amsterdamu Sbor devatenácti, ve kterém zasedali zástupci jednotlivých nizozemských provincií. Sídlem guvernéra v Západních Indiích (rovněž nazývaných Guayana) byl Kykoveral (Essequibo). V roce 1682 prodaly Generální stavy všechny kolonie spolu s monopolem na obchod s otroky Západoindické společnosti.

V průběhu času se ale ukázalo, že správa kolonií, komplikovaná zahraničněpolitickou situací, je nad síly Společnosti. V průběhu 18. století docházelo totiž k častým soupeřením mezi Nizozemím a Velkou Británií a rovněž potyčkami s uprchlými otroky. V této souvislosti si členové hraničních komunit vymohli právo zřízení samosprávy. Z důvodu velmovenské rivality a Británií se nizozemský koloniální zábor v jižní Americe několikrát ocitnul na delší či kratší dobu pod britskou nadvládou (například v roce 1664, 1780, 1799-1814). Roku 1791 byla z rozhodnutí generálních stavů postavena Západoindická společnost, a tím i správa všech kolonií spadající do její kompetence, pod kontrolu státu.

Hlavním obchodním artiklem z jihoamerických kolonií, k jehož získávání byly jako pracovní síly používáni černošští otroci, byl třtinový cukr. Zastavením obchodu s otroky (1808) a pozdějším zrušením otroctví (1863) bylo plantážní hospodářství těžce postiženo. Namísto černých otroků začali Nizozemci dovážet smluvní dělníky ze svých asijských kolonií, od 70. let z Indie a od 90. let z Jávy. Obě etnika potom výrazně ovlivnila skladbu společnosti a rovněž i její kulturní vývoj.

Na konci 19. století byly arbitrážním řízením stanoveny hranice s Francouzskou Guayanou a Brazílií. Po obsazení Nizozemí Německem převzala v roce 1941 kontrolu na koloniích americká armáda, ve stejné době se začalo s pěstováním bauxitu a výrobou hliníku. Po ukončení druhé světové války byly kolonie navráceny Nizozemí. Nizozemskou ústavou z roku 1954 byl zrušen koloniální statut držav a ty se staly součástí nizozemského království jako jeho zámořské autonomní departementy.

II. 1. 4. Moderní dějiny - poválečný vývoj

II. 1.4.1. Surinam

Holandská Guayana na cestě samostatnosti

Po ukončení druhé světové války předaly Spojené státy správu kolonie nizozemským úřadům. Právě do poválečných let lze klást počátky snahy o jistou formu samosprávy a jistou snahu o emancipaci. V roce 1946 vznikla v Surinamu první autonomní politická strana – Národní strana Surinamu. Dekretem z prosince 1954 se s platností od 1.1. 1955 stal Surinam územím nadaným královským statutem zaručujícím samosprávu ve všech vnitřních záležitostech. Tato proměna se nijak nedotkla ekonomiky, ve které hrál hlavní roli těžba bauxitu a výstavba průmyslu na jeho zpracování, která byla ovládána americkým koncernem AIOCA. V roce 1959 se Surinam podle nové Nizozemské ústavy stal integrální součástí království s vnitřní autonomií. Zákonodárné shromáždění bylo voleno ve volbách, výkonná moc spočívala v rukou guvernéra. V roce 1962 byla založena Národní republikánská strana (NPS) vedená Eduardem Brumou s programem úplné nezávislosti země. V této době vznikaly i další politické strany zejména na etnickém základě, jejichž existence odrážela vzrůstající napětí mezi jednotlivými etniky. V roce 1973 se k moci dostala koalice kreolů, jejímž programem bylo dosažení nezávislosti země. Ve stejné době vznikaly i další politické strany na etnickém základě a v jejich formování se odráželo napětí panující zejména mezi obyvatelstvem indického a afrického původu. Sjednocená hinduistická reformní strana zastupovala obyvatelstvo indického původu, Národní strana Surinamu (NPS) kreoly centristického a pravicového zaměření a Kaum Tani Persatuan Indonesia Partei (KTPI) obyvatelství jávanského původu. Do roku 1973 tvořila vládu sjednocená hinduistická strana, poté se dostala k moci koalice kreolů a KTPI usilující o nezávislost Surinamu. Po dobu dvou let rozhodovala centrální nizozemská vláda o osudu Surinamu, v tomto období neklidu a očekávání postoje vlády odešlo do Nizozemí přibližně 40% Surinamců indického původu.

Koncepce surinamského národa a sociální a etnická skladba surinamské společnosti v období vyhlášení nezávislosti

Po vyhlášení nezávislosti se surinamská vláda snažila rozšířit u obyvatel vědomí příslušnosti k jednomu státnímu surinamskému národu a rovněž o vytvoření společných hodnot a tradic. Usilovala o to, aby podnítila u etnicky heterogenní populace myšlenku užšího etnického soužití a rovněž unifikaci životního standardu, společné civilizační a modernizační hodnoty apod. V této atmosféře vznikla koncem 70. let zajímavá hodnotící studie o etnické

skladbě Surinamu a jeho ekonomickém i kulturním potenciálu.⁴ Pokud necháme stranou informace poplatné době vzniku, nalezneme zde velice zajímavé údaje o etnické a společenské skladbě surinamské společnosti na počátku poslední čtvrtiny 20. století. Podívejme se na hlavní etnické skupiny v Surinamu, jejich postavení ve společnosti v tehdejší době.

Autochtonní obyvatelstvo:

Autochtonním obyvatelstvem na území Surinamu byli američtí Indiáni, zejména kmeny Karibů. Indiánské obyvatelstvo žilo vždy poněkud izolovaně od okolního světa a nemísilo se s dalšími etnickými skupinami, které v průběhu staletí do této oblasti přicházely. Indiánská komunita žila podle zásad, které nebyly nakloněny míšení ras. Jen zřídka docházelo se svazkům mezi Indiány a pokud k nim došlo, opustily takové páry většinou indiánskou komunitu. Ani po vyhlášení samostatnosti se na tradičních zásadách způsobu života a komunikaci s okolním světem prakticky nic nezměnilo, ale postupem času mladí lidé opouštěli komunitu a volili jiný způsob života nespázaný rodovými zvyky a tradicemi. Vláda si kladla koncem 70. let za cíl „zcivilizování“ Indiánů a jejich integraci do surinamské společnosti.

Allochtonní obyvatelstvo:

K allochtonnímu obyvatelstvu patřily všechny národy a etnické skupiny, které v průběhu staletí přicházely do této oblasti. (Podrobně se tématu migrace budeme věnovat i v následující kapitole). Nejvýznamnějším allochtonním národem v novodobých dějinách byli pro Surinam Nizozemci. Z pozice kolonizátorů se věnovali od 16. století správě země a vytvářeli společenskou elitu. Po vytvoření samostatného Surinamu o své společenské pozici přišli a vesměs všichni byli repatriováni do Nizozemí.

Afroameričané a kreolové:

Po zrušení otroctví koncem 19. století část černochů přešla na městský život a vytvářela se z ní postupně samostatná a společensky uvědomělá vrstva Afroameričanů. Smíšením potomků afrických černochů s autochtonním obyvatelstvem vzniklo etnikum Kreolů.

---

⁴ F.E. Mitrasing, Surinam, Land of seven peoples, Paramaribo 1979.

Z Afroameričanů a Kreolů se potom postupně rekrutovala i nová společenská elita, která se stala vůdčí složkou boje za nezávislost.

Část černochů se po zrušení otroctví usadila v lesích, v prostředí, které klimaticky připomínalo africký kontinent. Afričané zde založili osady, ve kterých žili podobně jako původní Indiáni, v dosti primitivních podmínkách v uzavřených komunitách. Členové těchto komunit byli nazýváni „buschnegros“. V sedmdesátých letech 20. století byly v souvislosti s industrializací a modernizací učiněny pokusy zařadit je do městské společnosti, ale nesetkaly se s valným úspěchem.

Část Afroameričanů a Kreolů se v souvislosti s politickými změnami v meziválečném období a později v 70. letech přesunulo do Spojených států, na Nizozemské Antily anebo do Evropy.

Židé: Podle koloniální ústavy, která byla v kolonii zavedena v roce 1828, byli židé zrovnoprávnění s bílými kolonisty. Od 30. do 19. století nastalo období jejich společenského vzrůstu a postupně se vypracovali do čelních pozic ve správě, vědeckých institucích apod. V poválečných letech se ale začala židovská komunita početně zmenšovat, koncem 70. let 20. století už bylo v Surinamu pouze několik stovek osob židovského původu a nikdo z nich nezastával žádný významný post ve státní správě ani v politice.

Číňané: Číňané přicházeli do oblasti Guayany v druhé polovině 19. století jako pracovní síla. Nejdříve pracovali zejména na třtinových plantážích, po úpadku tohoto odvětví v průběhu 20. století se někteří z nich usadili a zabývali se drobným farmařením, většina z nich se koncentrovala v Paramaribu a věnovala se práci v oblasti služeb. V čínské komunitě bylo možné v 70. letech 20. století najít velice rozmanitou sociální skladbu – od vzdělaných a dobře situovaných, přes střední vrstvu drobných obchodníků a provozovatelů služeb po nižší společenské vrstvy. Stejně jako v případě židovského etnika, ani nikdo z Číňanů nezastával vysoký post ve správě a veřejné politice.

Indové: Indové byli dováženi do Holandské Guayany od konce 19. století jako smluvní pracovní síla. Původně byli podobně jako ostatní Asiaté zaměstnaní zejména na plantážích. Jednalo se o nekvalifikované námezdní síly, postupem času ale do Surinamu přišli i kvalifikovaní Indové, kteří pracovali zejména jako učitelé svých krajanů. Část Indů vzešlá z dalších generací postupně hospodářsky i společensky vypracovala a začala tak v rámci komunity vznikat střední vrstva. Stali se z nich majiteli pozemků, zakládali vlastní

zemědělské farmy, obchodovali a významně se prosadili i v sektoru služeb. Po stránce náboženské a kulturní si udržovaly tyto heterogenní náboženské a etnické skupiny své tradice, hodnoty a kastovní uspořádání. Ve vztahu k okolnímu světu byli otevření komunikaci a velice společenští. Zviditelnili se významně i v politickém životě. Již na počátku 70. let existovalo několik politických stran a strana se prosadila i v prvních volbách.

Indonésané: Indonésané byli přiváženi do Surinamu zpočátku rovněž jako smluvní pracovní síly. Za období 1890 – 1938 jich bylo dovezeno asi 33 000, zhruba polovina jich byla později repatriována. Většina z nich pocházela z ostrova Jáva, který byl často postihovaný přírodními katastrofami, jednalo se zejména o nižší společenské vrstvy. V ekonomickém životě se nijak výrazně neprosadili, koncem 70. let 20. století žilo 90% z nich většinou na venkově, kde obhospodařovali svá skromná malá hospodářství. Zůstávali značně uzavřenou komunitou, která nebyla ochotná přizpůsobovat se západnímu stylu života a nepřijímala modernizaci. Až další generace se postupně přibližovala civilizaci – včetně vzdělávání a života ve městech. V 70. letech náležela velká část indonéské populace k nižší společenské vrstvě, jen malá část k vyšší vrstvě a pouze několik jedinců zastávalo vyšší úřednické posty na ministerstvech, ve vládě anebo na akademické půdě.

Surinam od vyhlášení nezávislosti do počátku 3. tisíciletí

Dne 25.11. 1975 dosáhla vláda Henka A.E. Arrona z NPS svého cíle – byla vyhlášena nezávislost Surinamu. Prvním surinamským prezidentem se stal Johan Ferrier a Henk Arron zastával post premiéra. Koalice uspěla i v parlamentních volbách v roce 1977, ale vojenský puč svobodníků z 25.2. 1980 poměry změnil. Poddůstojník a později nadporučík Desi Bouterse se chopil moci a otevřel desetiletí osobní nadvlády, charakterizované řadou pokusů o převrat a výměn na místech ministrů a vysokých státních úředníků. Nestabilitu neukončilo ani vítězství opoziční volební koalice Fronta pro demokracii a rozvoj v parlamentních volbách v roce 1987. Ke konci roku 1990, uprostřed hospodářské a politické krize, diktátor ze svých funkcí odstoupil a ponechal si pouze velení armády. Několikadenní nejistotu ukončil zásah ozbrojených sil, který dosadil do čela státu Johna Kraaga. V parlamentních volbách roku 1991 posílila své pozice Fronta pro demokracii a rozvoj, která získala v nejvyšším zákonodárném sboru 30 křesel u 51. Naproti tomu strana nacionálně demokratická, která zastupovala především armádu, utrpěla porážku. Po prezidentských volbách roku 1991 stanul v čele Surinamu Donald Venetiaan, který musel již v roce 1992

řešit vážnou krizi armády po rezignaci jejího vrchního velitele Desi Bouterse, jehož později nahradil Archy Gorrés. Politická nestabilita se odrazila na ekonomickém stavu země, která se od 70. let potácela z jedné krize do druhé. Sekundárním efektem politické nestability byla i migrace Surinamců zejména do Nizozemí.

II. 1. 4. 2. Nizozemské Antily a Aruba

Po zrušení koloniálního statutu získaly ostrovy Curacao, Bonaire, St. Eustatius, Saba, Aruba a jižní část ostrova St. Maarten statut zámořské provincie a staly se integrální součástí Nizozemského království. Jejich nový statut byl zakotven v nizozemské ústavě z roku 1954.

Na Arubě se vytvořilo v pozdějších desetiletích silnější separatistické hnutí, které vedlo 1.1. 1986 k vyčlenění tohoto ostrova z Nizozemských Antil. Od té doby má ostrov Aruba (o rozloze 195,3 km) statut zámořské provincie, a je po stránce administrativní na stejné úrovni jako Nizozemské Antily.

II. 2. Současná geopolitická a hospodářská situace

II.2.1 . Nizozemské království je konstituční monarchií, jeho rozloha činí 41 562 km se zhruba 16,5 milionu obyvatel (2006), z čehož téměř 20% jsou nenizozemského původu. Autonomními zámořskými departamenty Nizozemí jsou v oblasti Karibiku Aruba a Nizozemské Antily. Po stránce etnického složení tvoří Nizozemci 83%, ostatní 17% - z toho 9% je původu marockého, tureckého antilského, surinamského, indonéskeho. Po stránce náboženské tvoří římskí katolíci 31%, k nizozemské reformované církvi se hlásí 13% věřících, 7% jsou kalvinisté, muslimové tvoří 5,5%, jiná vyznání jsou zastoupeny 2,5% a bez vyznání je 41% obyvatelstva.

Nizozemí má tržní ekonomiku, která je z velké míry závislá na zahraničním obchodě, existuje zde nízká inflace a poměrně nízká nezaměstnanost, průmyslová výroba spočívá zejména v výrobě chemikálií, zpracování ropy, elektrotechnických zařízení, výroba mikroelektroniky, rybářství, potravinářském průmyslu. V důsledku vysoké mechanizace zemědělství zaměstnává tento sektor pouze 2% pracovních sil. Vývozními artikly jsou stroje a zařízení, chemikálie, palivo, potraviny, k nejvýznamnějším vývozním partnerům patří

Německo (25,1%), Belgie (12,1%), Velká Británie (10,1%), Francie (9,9%), Itálie (6,1%), USA (4,2%). Dovozy artikly jsou stroje a dopravní zařízení, chemikálie, palivo, potraviny, oděvy, nejvýznamnějšími dovozními partnery jsou Německo (17,9%), Belgie (9,7%), USA (7,9%), Čína (7,4%), Velká Británie (6,4%), Francie (5%).

II.2.2. Nizozemské Antily

Nizozemské Antily jsou nizozemským zámořským autonomním departmentem, tvoří je ostrovy Curacao, Bonaire, jižní část ostrova Sv. Maarten, Saba, Sv. Eustatius s celkovou rozlohou 960 km a počtem obyvatel zhruba 220 tisíc (červenec 2006).

Hlavní město Williamstad (44 tis. obyvatel) se nachází na největším ostrově Curacao

Nizozemské Antily jsou po stránce statutární autonomní zemí v rámci Nizozemského království, která má plnou autonomii v oblasti vnitřních záležitostí garantována nizozemskou ústavou z roku 1954, nizozemská vláda je zodpovědná za obranu a zahraniční politiku, v referendu roku 1994 se vyslovilo obyvatelstvo pro setrvání ve svazku s Nizozemím.

Po stránce etnické tvoří Antily různé skupiny: černošská etnika (i míšenci) 85%, karibští indiáni, běloši, asiáté. Jako náboženství převládá římskokatolické vyznání 72%, svatodušní 4,9%, protestanti 3,5%, adventisté sedmého dne 3,1%, metodisté 2,9%, svědci Jehovovi 1,7%, ostatní křesťanská vyznání 4,2%, židé 1,3%, ostatní vyznání 1,2%, bez vyznání 5,2%.

Hospodářsky jsou Antily značně závislé na příjmu z turismu (zejména Curacao, Bonaire, St. Maarten), dále na zpracování venezuelské ropy (Curacao) a na lehkém průmyslu (Curacao). V posledních 8 letech zaznamenal HDP mírné výkyvy, ale celkově si Nizozemské Antily ve srovnání s ostatními zeměmi v regionu nestojí po stránce ekonomické špatně. Z důvodu nedostatku úrodné půdy a vody se nerozvíjí zemědělství. Typickými plody jsou arašídý, čirok, aloe, zelenina a tropické ovoce. Reformám zdravotnictví a stále aktuálnější nutnosti vybudování funkčního důchodového systému stojí v cestě špatná rozpočtová politika. Vývozním artiklem jsou zejména ropné produkty, vývozními partnery jsou USA (20,4%), Panama (11,2%), Guatemala (8,9%), Haiti (7,1%), dále Bahamy, Honduras. Dovozním artiklem je surová ropa, dovozními partnery jsou Venezuela (51,1%), USA (21,9%) a Nizozemí (5,1%).

II.2.3. Aruba

Ostrov Aruba o rozloze 193 km a se zhruba 72 tisíci obyvatel je autonomním územím v rámci Nizozemského království. Do roku 1985 byla součástí Nizozemských Antil, avšak v důsledku separatistických tendency ostrova byla udělena vnitřní autonomie.

Obyvatelstvo tvoří smíšená etnika, zejména potomci bělochů, Karibů a černochů, po stránce náboženské je 82% římských katolíků, protestanti tvoří 8% a zbývajících 10% jsou hinduisté, muslimové, konfuciáni a židé.

HDP tvoří především cestovní ruch a obchod s devizami. Hlavním vývozním artiklem jsou živá zvířata a zvířecí produkty, umělecké předměty, stroje a elektronika. Hlavními vývozními partnery jsou Nizozemí (28,5%), Panama (17,4%), Venezuela (14,7%), Nizozemské Antily (11,2%), Kolumbie (10%) a USA (10,4%). Dovozní artikl představují zejména strojní a elektrotechnické součástky, chemikálie a dále surový olej, který je zpracováván a dále vyvážen. Dovozními partnery jsou především USA (55,5%), Nizozemí (14,7%) a Venezuela (3,3%).

II.2.4. Surinam

V čele Surinamské republiky (s rozlohou 163 tisíc km a necelým půl milionem obyvatel) stojí prezident Runaldo Donald Venetiaan (od 12.8. 2000), který je zároveň předsedou vlády.

Po stránce etnického uspořádání tvoří 37% Indové, 31% Kreolové (míšenci bělochů a černochů), 15% jsou Javánci, Maronci (potomci černošských otroků) tvoří 10%, dále jsou zastoupeni Indiáni (2%), Čínané (2%), běloši (1%) a ostatní (2%).

V náboženství převládá hinduismus, ke kterému se hlásí 27,4%, dále jsou zde protestanti (25,2%), římské katolíci (22,8%), muslimové (19,6%) a původní animistická náboženství vyznává zhruba 5% obyvatel.

Hrubý domácí produkt je tvořen z 65% službami, z 22% průmyslovou výrobou z 13% zemědělstvím. Ze zemědělských produktů převládá rýže, banány, palmová jádra, kokosové ořechy, arašidy, hovězí maso, kuřecí maso, krabí maso, z průmyslových produktů je to těžba bauxitu a zlata, výroba hliníku, dřevařství, potravinářský průmysl a rybářství.

Hlavním vývozním artiklem je hliník, surový olej, dřevo, krabí a rybí maso, rýže, banány, hlavními vývozními partnery jsou Norsko (29,4%), USA (15,2%), Kanada (12,5%), Belgie (10,2%), Francie (8,5%) a SAE (6,2%). Dovozním artiklem je ropa, potraviny, bavlna, spotřební zboží, dovozními partnery jsou USA (26,2%), Nizozemí (19,3%), Trinidad Tobago (13,5%), Japonsko (6,6%), Čína (4,6%), Brazílie (4,1%).

Surinam představuje v regionu Jižní Ameriky jistá zahraničněpolitická a bezpečnostní rizika. Doposud zůstává mezi Surinamem a Francouzskou Guayanou nevyřešená situace týkající se přístupu k vodním zdrojům ve sporných příhraničních oblastech a rovněž otázka přístupu skrz teritoriální vody do oblastí, které jsou potenciálním zdrojem ropy. Surinam se stává rovněž důležitým článkem v řetězci obchodu s drogami, které jsou z jižní Ameriky pašovány přes Brazílii do Evropy.

III. Latinská Amerika a Nizozemí v kontextu mezikontinentální migrace

Již v předchozí kapitole o historickém vývoji Jižní Ameriky se objevily informace týkající se problematiky migrace. V následující kapitole se na toto téma zaměříme podrobněji – nejdříve objasníme některé základní pojmy týkající se problematiky migrace, dále podáme stručný přehled o dějinách migrace v prostoru Latinské Ameriky a rovněž ji zařadíme do kontextu migrace mezikontinentální. V poslední části kapitoly zmíníme dějiny migrace v Nizozemí a rovněž jeho migrační a integrační politiku.

III. 1. Definice a pojmy

Dříve než se začneme zabývat analýzou, je vhodné stručně vysvětlit některé základní pojmy související s problematikou migrace, které budeme dále používat.

- **migrace:** pod slovem „migrace“ se obecně rozumí přesun osob, ale jednotná definice tohoto pojmu není stanovena. Většinou mluvčí specifikuje jeho definici v daném kontextu, v jakém jej používá. V některých případech jsou například za migranty považovány pouze osoby, které opouští svoji zemi původu s cílem usadit se natrvalo či dlouhodobě v jiné zemi, ale nejsou za ně považováni turisté, kteří spadají do obecné kategorie migrantů v případě, že přecházejí statní hranice.

Migraci lze obecně dále dělit do několika kategorií - zejména podle motivů a důvodů, podle délky trvání pobytu v jiné zemi apod. Podle důvodů a motivů migrace ji rozdělujeme na dva základní typy – na **migraci nucenou a dobrovolnou**; dále rozlišujeme **migraci vnitřní** (uvnitř státu) a **mezinárodní/ vnější**, jejímž předpokladem je překročení mezinárodně uznávané hranice.

Pro **mezinárodní migraci** je důležitým parametrem překročení **mezinárodně uznávaných hranic** a dlouhodobý pobyt v jiné zemi. Pro legislativu a migrační úředníky je však migrantem jakýkoliv člověk pohybující se na území jiného státu, jiné zdroje uvádí, že migrant je člověk, který pobývá na území jiného státu minimálně rok. **Migrantem** může být tedy člověk, který přijde **legálně** (nejčastěji za prací či za studiem) ze své země původu, což je v současné době běžná praxe v rámci EU, početnými migranty v Evropě jsou i Američané.

Pobyt migranta v nové zemi má po stránce statutární dvě základní podoby – je buď legální anebo ilegální. Pobyt je zlegalizován získáním oficiálního dokumentu umožňujícího pobyt – např. dlouhodobého víza, pracovního povolení případně

různými jinými typy povolení k pobytu. Mnoho migrantů se ale usazuje zejména v západoevropských zemích ilegálně. Jedná se většinou o hospodářské migranty, kteří přicházejí za prací a usazují se „načerno“, bez řádně vyřešeného statutu. Dalším případem nelegálních migrantů jsou osoby, které opustili svoji zemi z důvodů diskriminace anebo z důvodů válečných konfliktů (nazývání uprchlíci – viz. dále) a kteří ve většině případů řeší svoji situaci tím, že po nelegálním příchodu požádají o azyl, aby mohli žít v nové zemi legálně.

K **migrace uvnitř státního útvary** dochází vesměs z ekonomických důvodů a zejména z venkova směrem do měst, případně z městských center na předměstí (což je trend typický pro vyspělé země). V případě, že jsou lidé nuceni migrovat (zejména z důvodů lokálních konfliktů) uvnitř svého státu, stávají se **vnitřně vysídlenými osobami**.

- **uprchlík:** Pokud migrant překročí mezinárodní hranice a spadá do definice Ženevské úmluvy, je tento migrant **uprchlíkem**. Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků je dokument z roku 1951, který je součástí mezinárodního práva. Uprchlíkem je podle úmluvy osoba, která se nachází mimo svou vlast, a má oprávněné obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo kvůli příslušnosti k určité společenské vrstvě anebo zastávání svých politických názorů. Obecně je často používán pojem uprchlík jako označení těch, jejichž žádost o azyl již některý stát uznal jako oprávněnou a splňující podmínky pro udělení azylu, ale také se tak označují ti, jejichž žádost o azyl je teprve projednávána. Ženevská úmluva je dokumentem, který zavazuje signatářské státy, aby v ní uvedené závazky inkorporovaly do svých právních řádů. Děje se tak zejména vydáním azylových zákonů jednotlivých států, které právě z definice a principů Ženevské konvence vycházejí. Na úrovni Evropské Unie byla již završena první fáze budování společného azylového systému, jehož součástí je i tzv. nařízení Dublin II o určení státu zodpovědného za vyřízení žádosti o azyl (dříve Dublinská úmluva). Další perspektivy společné azylové politiky evropského společenství jsou popsány v tzv. Haagském programu, který určuje dlouhodobé směřování evropské politiky v oblasti justice a vnitra do roku 2010.

Za uprchlíky jsou obecně považováni všichni ti, kteří přecházejí ze své země původu především z důvodů válečných konfliktů, nelegálně překračují hranice a žádají

v některé zemi o azyl. Často jsou jako uprchlíci označovány i osoby, kterým byl azyl již udělen. Po právní stránce je ale nutné tyto kategorie oddělovat – osoba, která o azyl žádá a jejíž žádost je projednávána je **žadatelem o azyl**, osoba, která azyl již získala je **azylantem** a osoba, jejíž žádost byla zamítnuta, je **zamítnutým žadatelem o azyl**, který je následně repatriován.

- Imigrant: obecné označení pro přistěhovalce
- Emigrant: obecné označení pro člověka, který opustil svoji zemi původu a přešel do jiné země, kde požádal o azyl
- integrace: proces, během kterého jsou migranti začleňováni do většinové společnosti státu, do kterého přišli

III. 2. Jižní Amerika v kontextu mezikontinentální migrace

Předtím než se zaměříme podrobněji na otázku migrace mezi Nizozemím a karibskou oblastí, je třeba se zmínit o Jižní Americe jako migračnímu prostoru a rovněž o fenoménu migrace mezikontinentální. Jižní Amerika představuje oblast, která má v kontextu světové migrace od 15. století velice významné místo zejména proto, že byla jak důležitým cílovým regionem migračních vln z ostatních kontinentů, tak zdrojovým regionem migrantů. Na tomto místě budeme stručně analyzovat místo Jižní Ameriky v kontextu mezikontinentální migrace.

III. 2. 1. Migrace v předkolumbovském období

Prvními objeviteli a návštěvníky jihoamerického kontinentu byli podle moderních vědeckých výzkumů lovci a sběrači z Asie, kteří překonali před třiceti tisíci lety tehdejší pevninský most mezi Aljaškou a Čukotkou v místech dnešní Beringovy úžiny. Asi před deseti tisíci lety se pak pevninské spojení přerušilo a migrační proudy směřovaly v rámci amerického kontinentu k jihu, do příznivějších klimatických podmínek. K migraci byly používány zejména cesty vedoucí údolními podél severoamerických Kordiller a jihoamerických And, ve střední Americe potom podél pobřeží. Existují i hypotézy o migraci mezi Jižní Amerikou a Polynéskými ostrovy, které ale nejsou ještě dostatečně prozkoumány a vědecky podloženy. K meziregionální migraci v předkolumbovském období prakticky nedocházelo, poněvadž předkolumbovské civilizace se projevovaly zejména usedlým

způsobem života a jednotlivé skupiny obyvatel žily značně izolovaně. K jistému pohybu obyvatelstva docházelo pravděpodobně pouze v souvislosti s klimatickými změnami anebo válečnými konflikty.

III. 2. 2. Imigrace z Evropy do Jižní Ameriky v období novověku

Objevení nového kontinentu Kryštofem Kolumbem roku 1492 představovalo zlom v novodobých dějinách migrace. V souvislosti s tímto objevováním a dobýváním Nového světa začali proudit do Jižní Ameriky migranti ze starého kontinentu. V první fázi se jednalo zejména o Španěly a Portugalce, později potom přicházeli i příslušníci dalších evropských velmocí, které usilovaly o územní zisky – zejména Nizozemci, Angličané a Francouzi. Kolonizace Latinské Ameriky trvala od konce 15. století až do konce 18. a počátku 19. století, kdy se bývalé evropské kolonie přeměňovaly v nezávislé státy.

Dobývaní kontinentu v průběhu 15.-16. století se vyznačovalo zejména úsilím Evropanů o územní a hmotný zisk a bylo provázeno v počáteční fázi agresí vůči původnímu obyvatelstvu, jejich využíváním jako pracovní síly, destrukcí místních kulturních hodnot a snahou o vtisknutí evropských kulturních hodnot původnímu indiánskému obyvatelstvu. V následujících staletích do kolonií přicházeli i další migranti ze starého kontinentu a posilovali evropský element. Jednalo se ale nejen o příchozí z mateřských koloniálních velmocí, ale například i o židovské obchodníky a příslušníky náboženských misí (jezuité, protestanti), kteří byli i jiné národnosti než původní kolonizátoři. V období novověku do Latinské Ameriky přicházeli jako protestantští a jezuitští misionáři i Češi.

V důsledku kolonizace docházelo rovněž k regionální migraci v rámci amerického kontinentu a to v tom smyslu, že původní obyvatelé prchali před kolonizátory z dobytých převážně pobřežních oblastí dále do vnitrozemí.

III. 2. 3. Migrace z Afriky do Jižní Ameriky

Evropští kolonizátoři využívali k práci zpočátku původní indiánské obyvatelstvo, které však rychle podléhalo chorobám a vyčerpání a jak už bylo zmíněno Indiáni rovněž prchali před kolonizátory dále do pralesa. Novou pracovní silou se stali otroci dovážení z Afriky. Přímé přepravy otroků z Afriky do Ameriky začaly roku 1532, celkově bylo až do roku 1900 vyvezeno na 13 miliónů otroků, při čemž polovina z tohoto počtu byla přivezena v průběhu 18. století. Portugalci vozili otroky zejména do Brazílie, Francouzi a Nizozemci na třtinové

plantáže na ostrovech v Karibiku. Podle dostupných pramenů se uvádí, že 42% všech afrických otroků bylo dovezeno do Karibské oblasti a 38% do Brazílie. První otroci pocházeli zejména ze Senegambie, a pobřeží Horní Guineje (od dnešní Guineje-Bissau po Libérii), z Konga a z Angoly. V polovině 17. století vzrostl vývoz ze Zlatého pobřeží a z Beninského zálivu (zvláště delty Nigeru) a Mozambiku.

Právě obchod s černými otroky se stal od 18. století velice důležitým článkem migračního procesu a Afrika představoval ² další zdrojovou oblast pro migraci do Jižní Ameriky. Jednalo se o násilnou migraci, násilné přemístění na jiný kontinent díky kterému černošská etnika vtiskla Karibiku nový antropologický ráz. Černoši a mulati jsou dodnes většinovým obyvatelstvem ve státech Haiti (černoši 95%) , v Dominikánské republice (mulati 73%, černoši 11%), na Jamajce (černoši 76%, mulati 15%), ve Venezuele (mestici 69%), na Kubě (mulati 51%), na ostrově Trinidad Tobago (černoši 39,6%, mulati 18,5%) dále jsou počerně zastoupeni v Guayaně (černoši 30%), Brazílie (mulati 22%, černoši 11%) a ve státech a ostrovech v Karibiku, které jsou evropskými nebo americkými teritorii (Guadeloupe, Martinique, Francouzská Guayana, Bahamy).

III. 2.4. Imigrace z Asie do Latinské Ameriky

Po zrušení otroctví v letech 1833-1888¹ začaly být do kolonií dováženy pracovní síly z britských a nizozemských kolonií (zejména z Indie a Jávy) a docházelo rovněž i k dovozu pracovníků z Číny. V posledních desetiletích dvacátého století byli právě migranti z Číny zastoupeni ve statistikách nejpočetněji.

V současné době tvoří asijská etnika většinové obyvatelstvo států, které jsou bývalými a holandskými koloniemi. V Guayaně tvoří Indové 51,4% obyvatelstva, na Trinidadu Tobago je to 40,3% a v Surinamu jsou Indové zastoupeni 34,2%, Javánci 17,8% a je zde i zhruba 18 tisíc Číňanů.

III. 2. 5. Imigrace z Evropy

Po vzniku samostatných států v prostoru Latinské Ameriky nastala další fáze migrace z Evropy na nový kontinent. Jednalo se o migraci ekonomickou, která později v souvislosti s evropskými válečnými konflikty získala i politický podtext. Toto období by se dalo periodizovat od zhruba poloviny 19. století až do poloviny 20. století. Nejintenzivnější

---

¹ Roku 1807 byl vydán zákaz obchodu s otroky tzv. *Abolition Act* a roku 1833 byli propuštěni otroci v britských koloniích a pak následovaly i další země, posledním státem byla roku 1888 Brazílie.

migrace z Evropy do Ameriky probíhala od druhé poloviny 19. století a počátku 20. století, kdy proudilo nejvíce migrantů do Argentiny a Uruguaye.

Argentina vděčila v 2. polovině 19. století za svůj hospodářský růst zejména přistěhovalcům, jejichž počet se zvýšil z 1,1 mil v roce 1857 na 3,3 milionů v roce 1890. Zatímco v 50. letech 19. století přijíždělo do Argentiny necelých 5000 imigrantů ročně, počátkem 80. let 19. století to bylo 50 tisíc a v roce 1889 to bylo rekordních 200 tisíc. Důvody byly především ekonomické: hospodářská prosperita Argentiny nabízela možnost uplatnění v masném průmyslu, při stavbě železnic a v zemědělství, ve kterém mohli nalézt uplatnění přistěhovalci z klasických zemědělských regionů – Německa, Švýcarska, Polska, Francie, Itálie. Příchod imigrantů usnadňovala i tzv. smluvní kolonizace, kdy vlády provincií uzavíraly s imigranty dohody, podle kterých dostali půdu a zavázali se ji zvelebovat. Například roku 1853 uzavřela vláda provincie Corriente dohodu se zhruba tisícovkou francouzských imigrantů ohledně jejich usazení, hospodaření a udržování provincie. Díky tomuto přístupu docházelo k rychle industrializaci a stavbě dopravních sítí, které rychle měnily tvář krajiny. Celkově pohltila Argentina v letech 1830-1950 celých 10% všech imigrantů, kteří dorazili na americký kontinent. Více než 80% z nich pocházelo ze Středomoří – z toho polovina pocházela z Itálie, čtvrtina ze Španělska, zbývající části tvořili Turci, Rusové, Francouzi, Portugalci a další národy. V roce 1880 začalo rozorávání argentinské pampy a v několika vlnách sem přicházeli imigranti, kteří zde začali provozovat intenzivní zemědělství. Osmdesát procent novousedlíků tvořili Španělé a Italové, dále sem přišli ve vysokém počtu Poláci, Němci, Francouzi, rovněž Češi a Židé. Po druhé světové válce proud imigrantů ze starého kontinentu vyschl, což mělo dopad i na prosperitu regionu i jeho demografické složení. V druhé polovině 20. století přicházeli do Argentiny noví imigranti, kteří ale pocházeli pouze ze sousedních latinskoamerických zemí. Podle některých odhadů přišlo například téměř 400 000 osob z Paraguaye. Jednalo zejména o nevzdělané zemědělce a řemeslníky, naopak odborníci Argentinu masově opouštěli.

Do Uruguaye přišlo v letech 1830-1904 asi půl milionu přistěhovalců a způsobilo zde demografickou revoluci. Pokud měla Uruguay v roce 1830 necelých 80 000 obyvatel, na počátku 20. století se jejich počet přiblížil 1 miliónu. Podle sčítání v roce 1860 bylo v Uruguayi asi 33 % obyvatel narozených mimo Uruguay a celkově v polovině 19. století tvořili cizinci asi 80% obyvatelstva.

V letech 1910-1914 se počet Uruguayců zvýšil z 1 132 000 na 1 315 000 přičemž polovinu přírůstku tvořili cizinci přijíždějící za pracovními příležitostmi. Imigrace vzrostla v letech 1919-1930, kdy se Montevideu vynořilo téměř 200 000 emigrantů, pro něž byla ale

Uruguay pouze tranzitní zemí a kteří pokračovali dále do sousední Argentiny nebo Brazílie. Národnostní profil příchozích byl pestřejší než v minulých dobách – ke Španělům a Italům se přidaly i další národy jako Poláci, Rumuni, Srbové, Chorvati, Němci, Rakušané a přicházeli dokonce i Syřané a Arméni.

Jak už bylo zmíněno, z Evropy se do Latinské Ameriky vystěhovalo mnoho osob v souvislosti s celosvětovými válečnými konflikty. Zejména do Argentiny přišlo v 30-50. letech 20. století několik miliónů přistěhovalců. Současná situace je odrazem toho, že v té době přišlo velké množství Evropanů a tato generace nyní stárne a vymírá. Mezi lety 1970-1990 poklesl jejich počet o tři čtvrtiny- zatímco v období 70. let 20. století činil počet migrantů evropského původu 2,5 miliónu, v 90. letech poklesl na 1,9 milionu. V současné době tvoří obyvatelstvo evropského původu většinu obyvatelstva v Uruguay (86%) a v Argentině (90%), ve Venezuele jsou již méně početní (tvoří 20% obyvatelstva).

Tabulka č. 1. - Druhá generace imigrantů v Latinské Americe a Karibiku

Původ	1970	1980	1990	2000	Nárůst v % 1970- 1980	Nárůst v % 1980- 1990	Nárůst v % 1990- 2000
Imigrace ze zámoří	3.873.420	3.411.426	2.350.441	1.895.075	-1,3	-3,7	-2,1
Procenta	76,1%	63,1%	51,2%	41,3%			
Imigrace meziregionální	1.218.990	1.995.149	2.242.268	2.694.603	4,8	1,2	1,8
Celkem	5.092.410	5.406.575	4.592.709	4.589.678	0,6	-1,6	0,0
Procenta	100,0	100,0	100,0	100,0			

Zdroj: Europa-América Latina Nr. 17. Migración en América Latina-Repercusión para Europa. Diciembre 2004, s. 11.

III. 2. 6. Migrace z Jižní Ameriky

K emigraci z latinskoamerických států dochází zejména z ekonomických a politických důvodů. Příkladem politické emigrace jsou emigranti z Kuby a Chile, nejčastějšími ekonomickými migranty jsou Mexičané a Brazilci přicházející do USA a Evropy ve snaze

nalézt zde lepší život. V rámci celosvětové migrace přispívají migranti z Latinské Ameriky asi 10% do celkových statistik.

III. 2. 6. 1. Migrace z Jižní Ameriky do Severní Ameriky

Od 90. let 20. století proudilo nejvíce migrantů do Spojených států, při čemž nejčasnějšími migranty byli Mexičané, Kubánci a obyvatelé ostrovů v prostoru Karibiku. Podle statistik mexické vlády migruje každoročně zhruba 600 tisíc Mexičanů do USA, kde jich žije okolo 8,5 milionu a z toho 3,5 nelegálně. Za posledních 30 let se počet přistěhovalců zvýšil desetinásobně a v současné době je celkem 13 miliónů Američanů mexického původu. Přes polovinu z tohoto počtu představují muži, z toho 70% jich je ve věku 15-44 let. Více než polovina ze všech přistěhovalců má základní vzdělání, jen si 255 000 má vzdělání vysokoškolské.

Tabulka č. 2.- Spojené státy: populace imigrantů latinskoamerického a karibského původu

	1970	1980	1990	2000	1970- 1980	1980- 1990	1990- 2000
Jižní Amerika	234.233	493.950	871.678	1.876.000			
%	13,6	11,3	10,4	13,0	7,5	5,7	7,7
Mezoamerika	873.624	2.530.440	5.391.943	9.789.000			
%	50,6	57,7	64,4	67,6	10,6	7,6	6,0
Karibik a ostatní obl.	617.551	1.358.610	2.107.181	2.813.000			
	35,8	31,0	25,2	19,4	7,9	4,4	2,9
Celkem	1.725.408	4.383.000	8.370.802	14.478.000			
%	100	100	100	100	9,3	6,5	5,5

Zdroj: Europa-América Latina Nr. 17. Migración en América Latina-Repercusión para Europa. Diciembre 2004, s. 19.

Další destinací migrantů je Kanada, kam spolu s UK proudí 40% migrantů, kteří zvolili jinou destinaci než USA. Kanadské statistiky hovoří o 320 tisících přistěhovalců latinskoamerického původu v roce 1986 a o 555 tisících v roce 1996. Významným rysem je ženský prvek, protože značnou část migrantů představují Jamajčanky. Kanadská vláda vyvíjí značné prostředky na sociální a pracovní integraci přistěhovalců.

III. 2. 6.2. Migrace z Jižní Ameriky do zámoří

Prvními migranty z amerického kontinentu na evropský kontinent byli američtí indiáni, kteří byli převáženi do Evropy anebo na ostrovy v Karibiku. Podle dobových pramenů jich bylo převezeno od konce 15. stol. do poloviny 17. století několik tisíc. Vztah bělochů k indiánům upravovaly mnohé královské dekrety a na jejich obranu se postavili i jezuité misionáři. Jejich zotročování se tedy nestalo masovou záležitostí, brzy je také jako pracovní sílu nahradili černoští otroci.

O cílené migraci z Latinské Ameriky do zámoří lze hovořit až v průběhu 20. století, kdy z latinskoamerických zemí začali proudit nejen do Evropy, ale i do Austrálie, Izraele a Japonska zejména ekonomičtí a političtí migranti. V případě ekonomických migrantů se jednalo v drtivé většině o sociálně slabší obyvatelstvo, které odcházelo a dodnes odchází za vidinou zisku a lepšího života.

Ve Španělsku je zaregistrováno v současnosti 840 tisíc migrantů zejména z jižních zemí Latinské Ameriky, spousta jich tu ale žije i nelegálně. Co se týče genderového odlišení, jedná se zejména o ženy, při čemž převažují zejména Kolumbijky a Peruánky, které pracují v domácnostech. Motivací pro odchod do Španělska je zejména blízké kulturní prostředí a možnost snadného zařazení do sociálního systému.

Z dalších zemí jsou početně nejvíce zastoupeni ve Spojeném království, kam proudí zejména migranti z Karibské oblasti. V roce 1980 činil počet migrantů latinskoamerického původu 625 tisíc, ale v roce 1991 se jejich počet snížil na 500 tisíc, což představovalo 12,2% veškeré populace migrantů. Z celkového počtu latinskoamerickým migrantů tvořili 37% Jamajčané.

V zemích evropské patnáctky jsou latinskoameričtí migranti dále početně zastoupeni jižních zemích evropské patnáctky – v Portugalsku, v Itálii a v Řecku. Do Portugalska míří migranti zejména z Brazílie, podle statistických údajů z roku 2003 jich zde legálně žilo zhruba 26,5 tisíc. V Itálii, ve které se také neustále zvyšuje počet přistěhovalců, žilo v roce

2001 zhruba 1,3 miliónu cizinců, z toho 122 tis (zhruba 9%) bylo latinskoamerického původu. Nejpočetnější komunitou byli Peruánci, jejichž počet činil zhruba 30 tisíc, přičemž zhruba třetina byla koncentrovaná v Římě a Miláně. Počet obyvatel v Řecku činil v roce 2003 asi 11 miliónů. Z toho 6,9% z toho tvořili cizinci a latinskoamerického původu bylo zhruba 3000 osob.

Významnou měrou jsou zastoupeni přistěhovalci v Holandsku, ve kterém tvoří cizinci 19% celkové populace. V roce 2004 bylo v Holandsku zhruba 1,6 milionu cizinců první generace a asi 1,5 milionu cizinců druhé generace. Z latinskoamerických národů byli nejpočetněji zastoupeni Surinamci (0,32 miliónu), kteří patří s Antilci (0,13), s Turky a Maročany ke čtyřem nejpočetnější komunitám cizinců.

Menší počet migrantů z Latinské Ameriky a Karibiku proudí do skandinávských zemí. Ve Švédsku s 8,9 miliónu obyvatel představovali roku 2004 přistěhovalci z Latinské Ameriky s počtem zhruba 63 tisíc po Asiitech druhou nejsilnější neevropskou komunitu. Po stránce národnostní byli potom nejsilněji zastoupeni Chilané, kteří přišli zejména v období Pinochetovy diktatury.

V Dánsku s 5,3 milióny obyvatel představovali v roce 2003 přistěhovalci 4,9% celkové populace, z toho 1,1 tisíc bylo latinskoamerického původu.

Do Japonska míří zejména Brazilci a Peruánci. Důvodem příchodu migrantů právě z těchto zemí je fakt, že Japonci zjednodušili v posledních letech vízovou proceduru pro potomky a pokrevní příbuzné Japonců, kteří se usadili počátkem století v Brazílii a Peru. V roce 2000 tak bylo v Japonsku 300 tisíc osob latinskoamerického původu, při čemž 80% toho činili Brazilci. V roce 1990 pak čítala brazilská komunita 700 tisíc osob, což představuje 19% z celkového počtu imigrantů, a znamená třetí nejpočetnější skupinu za Korejci a Číňany. Z generového pohledu se jedná převážně o muže, kteří nacházejí uplatnění jako dělníci v továrnách. Dá se tedy předpokládat, že v budoucnu budou tvořit část migrantů i ženy, které sem budou přicházet zejména v rámci slučování rodin. Již nyní je z oficiálních zdrojů zřejmé, že v Japonsku žije zhruba 3-5 tisíc brazilských žen, které jsou zneužívány jako prostitutky. Celkově se Brazilci neintegrují do společnosti, zejména kvůli jazykové bariéře, udržují si svoji kulturu a tradice.

Tabulka č. 3 - Počet přistěhovalců ve vybraných prioritních cílových zemích (rok 2000)

	Počet přistěhovalců z Latinské Ameriky a Karibiku
Německo	87 614
Rakousko	2 308
Belgie	4 962
Dánsko	865
Španělsko	840 104
Francie	41 714
Holandsko	157 745
Itálie	116 084
Norsko	14 937
Portugalsko	25 531
Velká Británie	500 000
Švédsko	19 930
CELKEM	1 811 794
Evropa	
Austrálie	74 649
Kanada	575 955
Izrael	78 259
Japonsko	284 691
Celkem	2 825 348

Zdroj: Europa-América Latina Nr. 17. Migración en América Latina-Repercusión para Europa. Diciembre 2004, s. 24.

III. 2. 7. Mezuregionální migrace v rámci jihoamerického kontinentu

Po příchodu Evropanů docházelo k migraci v důsledku kolonizace, když původní obyvatelstvo prchalo před kolonizátory z pobřežních oblastí hlouběji do pralesa. K dalšímu významnému pohybu osob došlo až v 19. století po vzniku samostatných států, kdy začala ekonomická migrace v rámci kontinentu, která trvá dodnes.

Co se týče novodobých statistik - v osmdesátých letech 20. století proudili ekonomičtí migranti nejvíce do Argentiny, Costa Ricy a Venezuely. Podle statistických údajů ale počet ekonomických motivovaných migrantů v rámci latinskoamerického regionu oproti osmdesátým letům poklesl.

V rámci mikroregionů a jednotlivých států představuje největší migrační prostor Brazílie a Peru, kde je celkově dlouhodobý trend přistěhovalectví z venkova do velkých měst, což způsobuje řadu potíží. Chudinské předměstské čtvrti brazilských velkoměst, tzv. favelas, představují v současné době obrovský ekonomický a sociální problém.

Nejvýznamnější migrační proudy můžeme prakticky ve všech přímořských zemích zaznamenat ve směru z vnitrozemí na pobřeží, kde je největší koncentrace výrobních kapacit a tím i pravděpodobnost zisku pracovních míst. Prakticky všechna průmyslová jihoamerická velkoměsta se musejí vyrovnávat s nápoem migrantů a s tím souvisejícími sociálními a hospodářskými problémy. Ke stěhování zde vedou i občanské nepokoje. Například v andské komunitě v Quintu byly způsobené významné sociální pohyby způsobené maoistickou guerillou. Migrační pohyby způsobené působením Světlé stezky se projeví zejména v 80. letech.

III. 3. Nizozemí a problematika migrace

III. 3. 1. Počátky přistěhovalectví do Nizozemí – středověk a novověk

Nizozemské provincie byly od středověku značně kulturně i nábožensky heterogenní společnost, k jejíž otevřenosti a toleranci přispívaly zejména její obchodní kontakty a později i komunikace s četnými zámořskými koloniemi. To vše přispívalo zcela jistě k formování holandské mentality, jejíž součástí je i tolerantní přístup k příslušníkům jiných národů.

Počátky dějiny přistěhovalectví do Holandska lze klást do období pozdního středověku, kdy v provinciích nacházeli útočiště i mnozí sefardští Židé vyhnaní z Portugalska, Španělska a Francie a později i aškenazští Židé vypuzení z habsburské monarchie. Od 17. století sem přicházeli rovněž i chudí řemeslníci z Německa hledající obživu a v souvislosti s obchodními aktivitami se zde porůznu usazovali i cizí obchodníci.

V 17. století byly nizozemské provincie evropským centrem obchodu a kultury. Díky tomu se ve zejména v Amsterdamu na delší či kratší dobu usazovala v Amsterdamu řada cizinců – zejména umělců a obchodníků. I když v 18. a 19. století Nizozemí zaznamenalo hospodářský a na krátkou dobu ztratilo i svoji politickou suverenitu, díky své poloze byla neustále prostorem, ve kterém panoval čilý migrační ruch.

III. 3. 2. Novodobá imigrace v druhé polovině 20. století

Éra novodobé imigrace začala v polovině čtyřicátých let 20. století v souvislosti s ukončením druhé světové války a pokračovala jako důsledek dekolonizace a výsledek poptávky pracovních sil do těžkého průmyslu v západoevropských státech. Otevřenost vůči příchozím vycházela v 2. polovině 20. století rovněž z faktu, že v Nizozemí průběžně klesala porodnost a migranti přispívali k navýšení počtu obyvatel.

III.3. 2.1. Migrace jako důsledek dekolonizace

Migrace z bývalé nizozemské kolonie Indonésie proběhla ve třech etapách, ve kterých přicházeli nejen Nizozemci, ale i indonéská etnika (zejména Javánci a indonéští Číňané). V první etapě -před rokem 1946- přišlo do Nizozemí zhruba 70 000 imigrantů, ve druhé vlně, která byla důsledkem vyhlášení samostatné Indonésie roku 1946 přišlo do asi 60 000 osob a třetí vlna následovala poté, co byly v Indonésii znárodněny nizozemské firmy. Část migrantů tvořili i obyvatelé Jižních Moluk, taktéž bývalé nizozemské kolonie, později součásti Indonésie, ve které propukly nepokoje a objevily se separatistické tendence, které vyvrcholily v roce 1950 neúspěšným pokusem o vyhlášení samostatné Republiky Jižních Moluk (Republik Moluku Selatan) v Ambonu.. Kolem dvanácti tisíc moluckých vojáků po potlačení tohoto pokusu emigrovalo se svými rodinami do Nizozemí. Molučané pobývali v Nizozemí zejména v uprchlických táborech a vyznačovali se vesměs tím, že neprojevovali zájem o jakoukoliv formu integrace poněvadž věřili, že jsou v Nizozemí pouze dočasně, než dojde k urovnání situace vyhlášení nezávislosti Moluk.

Od sedmdesátých let přicházeli z důvodu nestability a vrůstajících separatistických tendencí v kolonii Nizozemská Guayana přistěhovalci z této jihoamerické oblasti. Uvádí se, že ještě před vyhlášením nezávislosti Surinamu roku 1975, odešla do Nizozemí zhruba třetina Surinamců a další je následovali koncem 70. let. Dodnes je Surinam stále zdrojovou zemí pro migraci do Nizozemí, vesměs sem ale přichází nevzdělané vesnické obyvatelstvo.

III. 3.2.2. Migrace jako důsledek rekrutování pracovních sil

Po období celkem mírného hospodářského vzestupu nastal v Nizozemí v 60. letech průmyslový boom, který vyžadoval přísun pracovníků zejména do výroby v těžkém průmyslu. Vláda se rozhodla rekrutovat dělníky ze středomořských států – zejména Maroka a Turecka, ve velkém počtu však přicházeli i Italové, Řekové, Španělé a Portugalci. V první fázi se jednalo téměř výlučně o muže v produktivním věku, kteří žili zpočátku na dělnických ubytovnách a podle původních plánů měli zůstat v Nizozemí dočasně. Postupem času se však

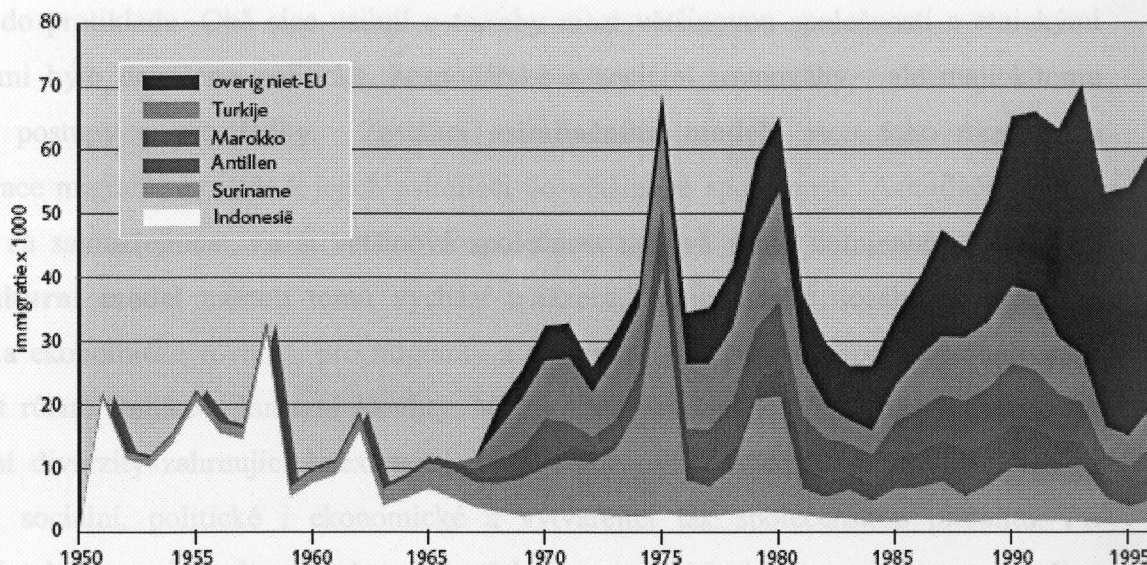
v Nizozemí počali usazovat a zejména v 80. letech za nimi přicházeli v rámci slučování rodin i jejich rodinní příslušníci. Současné s tímto vývojem se začátkem 80. let začalo Nizozemí potýkat s vysokou nezaměstnaností, která však koncem 80. let poklesla.

III. 3.2.3. Nelegální přistěhovalci a žadatelé o azyl - migrace jako důsledek lokálních konfliktů, politických perzekucí a hospodářské situace

Početnou komunitu v Nizozemí tvořili v 70. a 80. letech političtí emigranti ze zemí východního bloku, zejména po roce 1956 přicházeli emigranti z Maďarska a po roce 1968 z Československa. Oproti předchozím skupinám migrantů ze Středomoří se tato skupina vyznačovala tím, že se jednalo vesměs vždy o vysokoškolsky vzdělané osoby nebo o studenty.

Od poválečných dob přichází do Nizozemí průběžně i velký počet emigrantů v důsledku občanských válek, převratů a válečných konfliktů. Tito migranti, kteří jsou nazýváni „nově příchozí“ zde ve většině případů žádají o azyl. V první vlně přicházeli zejména Iránci, Iráčané, Somálci a Vietnamci. Dále k nim patřili migranti z Ugandy, z Chile, z Turecka (zejména turečtí křesťané), Tamilové ze Srí Lanky a Pákistánci. V devadesátých letech přicházeli zejména uprchlíci z bývalé Jugoslávie a bývalého Sovětského Svazu. V posledních letech se jedná zejména o Afghánce a Iráčany.

Graf č.1.: Statistika pro období 1950-1995 : Imigrace do Nizozemí podle zemí původu

Zdroj: Bron: Van Wissen en De Beer (2000: 150).

Cit. dle: Nederland als immigratiesamenleving, Haag, 2001, s. 47.

III. 4. Nizozemská migrační, integrační a azylová politika

III. 4.1. Integrační politika

V období příchodu první^{ch} migrantů-pracovníků, kteří přicházeli na základě smluv mezi Nizozemím a jiným státem (země původu pracovních migrantů) byla integrační politika zaměřena na dočasnou integraci cizinců. Postupem času si ale mnozí z nich pracovní povolení prodloužili a v rámci slučování rodin za nimi přicházeli i jejich rodinní příslušníci. V této první fázi neexistovala žádná oficiální integrační politika, Nizozemí se obecně vyznačovalo velice vstřícným přístupem k migrantům a vysokou dávkou tolerance. Bylo však zřejmé, že pobyt migrantů bude mít dopad na nizozemskou většinovou společnost a bylo považováno za nutné podpořit začlenění migrantů z takzvané první generace a jejich dětí do většinové společnosti. Problematika integrace však byla ponechána zpočátku spíše neziskovým organizacím a dobrovolníkům. Postupem času se ozývaly hlasy žádající zpřísnění imigrační politiky a větší systematičnost v této oblasti. Ideologie vytváření integrační politiky byla

založena na multikulturním (multietnickém) modelu. Tento model je třeba odlišit od modelu asimilace a rovněž od modelu vytváření etnických enkláv.

Modely asimilace a multikulturní společnosti se od sebe zásadně odlišují a jsou často stavěny do protikladu. Obě sice usilují o to, aby mezi většinovou společností a etnickými menšinami bylo dosaženo politické, hospodářské a sociální rovnováhy, ale mají k tomu rozdílné postupy a prostředky. Zastánci **asimilačního modelu** jsou toho názoru, že inkorporace migrantů povede k jejich asimilaci do většinové společnosti. Asimilační model pokládá za samozřejmost, že si většinová společnost uchová svoje dominantní postavení. **Multikulturní model** naproti tomu vychází z názoru, že je možné dosáhnout politické, sociální a ekonomické rovnosti pro migranty a minority i když budou společně vedle sebe existovat různé etnické a kulturní identity. Multikulturní model je přístupem vycházejícím z kulturní diverzity zahrnující koexistenci a vzájemné ovlivňování skupin odlišujících se v oblasti sociální, politické i ekonomické a vytvářející tak společenskou pluralitu. Při zavádění tohoto modelu do společnosti je třeba zamezit zejména tomu, aby se menšiny dostaly do pozice druhořadých občanů ve většinové společnosti. Téma rovnosti je tedy prvořadým cílem. Multietnický model byl poprvé použit v Kanadě na konci 70. let a poté v Austrálii, která se rovněž musela vyrovnávat s rostoucí kulturní a etnickou diverzitou.

Právě snaha zavést v Nizozemí multikulturní model naráží na ostrou kritiku odpůrců tohoto modelu. Zdůrazňují, že mezi imigranty je vysoká nezaměstnanost, vysoká kriminalita a poukazují na to, že důsledkem tolerantního přístupu k jiným kulturám a náboženstvím je zejména zvyšující se muslimský konzervatismus a extrémismus namísto toho, aby tyto skupiny přijímaly hodnoty západoevropské, za které jsou považovány zejména demokracie, tolerance a rovnoprávnost a to jak společenská tak genderová.

Pravdou zůstává, že pokud se ke Kanadě a Austrálii vzhlíží jako ke vzorům fungujících multikulturních společností, málokdo si uvědomuje zřetelný kulturněhistorický rozdíl mezi nimi a evropskými státy, který, i když není explicitně vyřčen, zcela jistě hraje zásadní roli v mentalitě Evropanů. Kanada a Austrálie jsou *de facto* země, které vznikly v důsledku imigrace. S výjimkou hrstky potomků původních obyvatel, je každý Kanadčan a Australan potomkem imigrantů nebo je sám imigrantem, který se svým způsobem dobrovolně stává součástí kulturního *melting potu*, jehož typickým znakem je kulturní diverzita. Avšak Nizozemí a stejně tak i evropské země jsou zeměmi s dlouhou historií a tradičními hodnotami, které jsou v každé zemi jedinečné a vytváří základ její kulturní a politické identity.

Manifestem, kterým se nizozemská vláda přihlásila k trendu vytvoření multikulturní společnosti byl dokument *Etnické menšiny* vydaný v roce 1979 vládním poradním orgánem. V roce 1981 pak vzniknul první návrh „*Memoranda minorit*“. Základem dokumentu byla myšlenka tolerantního přístupu k menšinám, zejména princip podpory uchování jejich kulturní identity a rozvoje vlastních kultur. Tato tolerantní politiky měla však dvě strany mince – na jedné straně stála sice velice chvályhodná tolerance vůči jiným kulturám, na druhé straně však byla příčinou můžeme si troufnout říci ignorace a nezájmu mnohých přistěhovalců o nizozemštinu a o znalost alespoň základních hodnot nizozemské kultury a reálií.

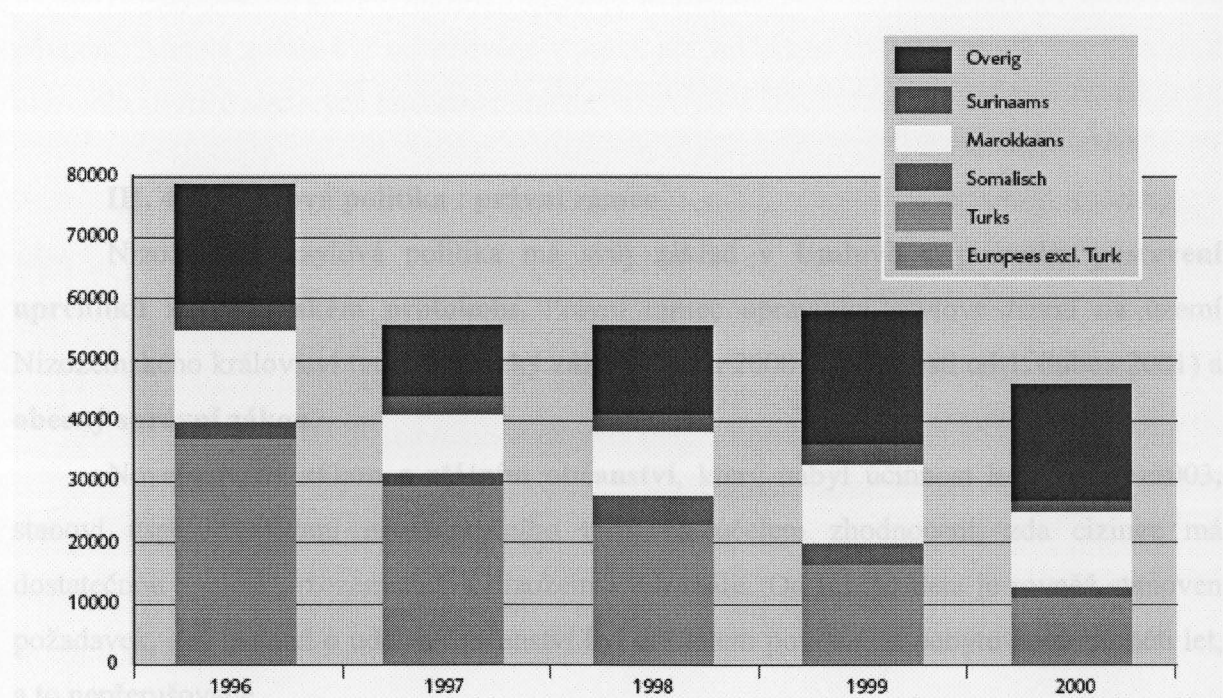
Od devadesátých let je potom problematika integrace systematicky řešena a znamenala zejména zpřísnění přístupu k migrantům z nezápadních zemí. V roce 1989 byl vydán poradním orgánem vlády návrh „*Migrační politiky*“, který zdůrazňoval požadavek lepší integrační politiky. V roce 1994 začaly vznikat koncepty systematické integrační politiky ve kterých byl kladen důraz na prvek „občanství“ (citizenship) a s ním spojených hodnot a poradním orgánem bylo vládě doporučeno, zavést pro imigranty povinné integrační kurzy. Na základě těchto návrhů bylo v roce 1996 vydáno *Memorandum*, ve kterém bylo od přistěhovalců požadováno aby navštěvovali integrační programy, prokázali základní znalost holandštiny, reálií a byla požadována rovněž i jejich profesní integrace. V září 1998 byly požadavky implementovány do právního systému a uvedeny v platnost pod názvem *Integrační předpisy pro nově příchozí (Wet inburgerinswet)*. Orgány místní správy mají podle tohoto zákona nabízet nově příchozím integrační kurzy zahrnující výuku holandštiny, seznámení s funkcemi základních státních institucí, základních reálií a dále kurzy zaměřené na profesní orientaci. Účastníkům programu je k dispozici sociální pracovník a kurzy jsou zakončeny závěrečnou zkouškou. Příslušníkům „starší generace“ přistěhovalců, kteří nemohou využívat výše zmíněných programů, jsou k dispozici jiné typy pomoci – zejména finanční podpora v nezaměstnanosti a přídavky na děti.

V roce 2001 byl vydán poradním vládním orgánem dokument „*Nizozemí jako společnost přistěhovalců*“. Jednalo se o třetí dokument v řadě (prvním byly Etnické menšiny roku 1979, druhým Migrační politika roku 1989), který shrnul vývoj situace integrační otázky od konce sedmdesátých let 20. století. Analyzoval zejména oblasti jako jsou jazyková výchova, kontakt většinové společnosti s menšinami, vztah většinové společnosti k islámu a výsledky sociokulturní integrace. Zveřejnil výsledky z Nizozemí a rovněž z jiných evropských států a USA. Podle výsledků výzkumu se Nizozemí a Evropa obecně staly postupně značně zdráhavé v oblasti přijímání migrantů namísto toho, aby vytvářely proaktivní migrační a integrační politiku. Kritika směřovala nejen na adresu nizozemské vlády, ale i na

adresu orgánů Evropské Unie, které nedokázaly zavést účinná opatření ke sladění svých postupů a politik. Jedním z prvků, který zůstal podle autorů dokumentu nedostatečně vyřešený, byl princip spoluúčasti migrantů na celé migrační politice a jejich zainteresovanost, zodpovědnost a vstřícnost.

je zodpovědná za uskutečňování následujících úkolů: vydávání povolení k pobytu, naturalizace, vízovou politiku, azylovou politiku, monitorování cizinců² a ochranu hranic³. Imigrační a naturalizační služba má pět odborů: azylový odbor, odbor pro povolení k pobytu, repatriační odbor, odbor pro právní záležitosti (jednání u soudů) a naturalizaci.

Graf č.2: Počet osob, které získaly „naturalizací“ nizozemské občanství (podle národnosti)
nizozemskou policií, celním úřadem, Agenturou pro přijímání žadatelů o azyl, Cizineckou policií, nizozemskými zastupitelskými úřady v zahraničí a ministerstvem zahraničních vztahů. Problematikou integrace se zabývají rovněž četné neziskové organizace a dobrovolná sdružení.

Bron: CBS: www.cbs.nl/statline

Cit. dle: Cit. dle: Nederland als immigratiesamenleving, Haag, 2001, s. 201.

Sádková, 2003, s. 14 a 15. V roce 2002 se zaměřila v oblasti azylu a migrace na omezení imigrace do Nizozemí a integraci cizinců zde již žijících. Bylo vytvořeno nové ministerstvo pro integraci a imigraci, které bylo začleněno do organizačních

² V současné době IND zaměstnává cca 3 300 zaměstnanců; z důvodu stále klesajících počtů žadatelů o azyl IND zvažuje redukci počtu svých zaměstnanců.

³ V této ministerstva pro imigraci a integraci je ministrem Rita Verdonkovič, která vedle ministra spravedlnosti je rovněž členkou nizozemské vlády.

⁴ Monitoring a kontrola cizinců vykonává IND a policej Cizinecké policie.

⁵ Ochranu hranic vykonává IND společně s Královskou vojenskou policií a Rotterdamskou říční policií.

⁶ Nizozemsko je srovná s největší hospodářskou zemí v Evropě (388 mld. Kč). Přestože celková úroveň produktivity má klesající tendenci, populace v Nizozemsku roste. Důvodem je právě imigrace do Nizozemska.

Institucionálně je problematika migrace řízena **Imigrační a naturalizační služba**² (IND) je finančně nezávislou institucí Ministerstva spravedlnosti Nizozemského království. IND je z pověření ministerstva pro imigraci a integraci³ začleněna do organizačních struktur ministerstva spravedlnosti a je zodpovědná za uskutečňování následujících úkolů: vydávání povolení k pobytu, naturalizaci, vízovou politiku, azylovou politiku, monitorování cizinců⁴ a ochranu hranic⁵. Imigrační a naturalizační služba má pět odborů: azylový odbor, odbor pro povolení k pobytu, repatriační odbor, odbor pro právní záležitosti (jednání u soudů) a naturalizační odbor. Imigrační a naturalizační služba spolupracuje zejména s Královskou nizozemskou vojenskou policií, celním úřadem, Agenturou pro přijímání žadatelů o azyl, Cizineckou policií, nizozemskými zastupitelskými úřady v zahraničí a ministerstvem zahraničních vztahů. Problematikou integrace se zabývají rovněž četné neziskové organizace a dobrovolná sdružení.

III. 4.2. Azylová politika : právní rámec

Nizozemská azylová politika má svůj základ v **Úmluvě o právním postavení uprchlíků a Newyorském protokolu**. Právní rámec upravující azylové řízení na území Nizozemského království tvoří **cizinecký zákon** z roku 2000 (v účinnosti od 1. dubna 2001) a **obecný správní zákon**.

Novelizovaný **zákon o státním občanství**, který nabyl účinnost k 1. dubnu 2003, stanoví úspěšné složení naturalizačního testu za účelem zhodnocení, zda cizinec má dostatečnou znalost nizozemštiny a nizozemských reálií. Od tohoto data je rovněž stanoven požadavek, aby žadatel o udělení občanství byl držitelem povolení k pobytu po dobu pěti let, a to nepřerušovaně.

Středopravicová vláda vzešlá z voleb v roce 2002 se zaměřila v oblasti azylu a migrace na omezení imigrace⁶ do Nizozemí a integraci cizinců zde již žijících. Bylo vytvořeno nové ministerstvo pro integraci a imigraci, které bylo začleněno do organizačních

---

² V současné době IND zaměstnává ca 3 500 zaměstnanců; z důvodu stále klesajících počtů žadatelů o azyl IND zvažuje redukcí počtu svých zaměstnanců.

³ V čele ministerstva pro imigraci a integraci je ministryně Rita Verdonková, která vedle ministra spravedlnosti je rovněž členkou nizozemské vlády.

⁴ Monitoring a kontrolu cizinců vykonává IND s pomocí Cizinecké policie.

⁵ Ochranu hranic vykonává IND společně s Královskou vojenskou policií a Rotterdamskou říční policií.

⁶ Nizozemsko je zemí s největší hustotou obyvatel v Evropě (388 ob./km²). Přestože celková míra porodnosti má klesající tendenci, populace v Nizozemsku roste. Důvodem je právě imigrace do Nizozemska.

struktur ministerstva spravedlnosti. V lednu 2003 nově jmenovaná vláda ve svém programu zdůraznila potřebu lepší **integrace cizinců a efektivnější návratové politiky**. Za tímto účelem měla vzniknout nová organizace, která by se zabývala návratem zamítnutých žadatelů o azyl a těch, kteří na území Nizozemí pobývají nelegálně.

Nizozemská vláda na svém zasedání koncem ledna 2004 schválila návrhy ministryně pro integraci a imigraci Rity Verdonkové týkající se implementace **nové azylové politiky**, která začala platit na jaře 2004. Téměř 26 000 neúspěšných žadatelů o azyl mělo být podle nového zákona během následujících tří let vráceno do své země původu. Ti, kteří se nevrátí dobrovolně, měli být vystěhováni ze svých domovů nebo azylových domů a přemístěni do tzv. odjezdových center. Povolení k pobytu měli dostat pouze ti zamítnutí žadatelé, jejichž země původu odmítne spolupracovat. Vláda rovněž projednávala, zda těmto cizincům neposkytnout finanční příspěvek, který by jim měl umožnit snadnější reintegraci v zemi svého původu. Novela začala být uplatňována v praxi, ale vzhledem k vlně protestů, která se proti ní zvedla, byla v některých bodech zmírněna.

Největší změnou cizineckého zákona z roku 2000 je ta skutečnost, že od 1. dubna 2001 existuje na území Nizozemí pouze **jeden právní statut**. Cizinec může získat dočasný statut na jeden rok (dvakrát prodloužitelný), splní-li jedno z následujících kritérií:

- je-li uprchlíkem na základě Ženevské konvence,
- je-li osobou, která - z humanitárních důvodů (např. konflikt) - utekla ze země původu,
- je-li manželkou/manželem nebo nezletilým dítětem osoby stejné národnosti, která obdržela statut v Nizozemsku dle jednoho z výše uvedených důvodů, a která přicestovala s touto osobou nebo doba pobytu této osoby nepřesáhla tři měsíce,
- je-li závislým partnerem nebo dítětem do 18 let osoby s přiznaným statutem.

Dočasný statut je změněn na trvalý pobyt, dosáhl-li celkové doby trvání tří let a návrat do země původu je nemožný.

O azyl lze požádat v jednom ze čtyř **tzv. registračních středisek IND**, kde se uskuteční první pohovor. Cílem pohovoru je zjistit totožnost a státní občanství žadatele a trasu jeho cesty. Každý cizinec, který požádá o azyl, obdrží během 24 hodin písemné vyrozumění ke své žádosti.

IND na základě pohovoru rozhodne, zda žadatel spadá do **zrychleného, tzv. 48 hodinového azylového řízení**⁷ nebo do **standardního řízení**. Do zrychleného řízení spadají žádosti, které jsou označeny za zjevně nedůvodné nebo pokud je zřejmé, že žádost nebude vyžadovat mnoho času ke zkoumání. Zrychlené azylové řízení má za cíl maximálně urychlit azylovou proceduru. Je-li žádost žadatele o azyl zařazena do standardního řízení, je tento žadatel poslán do přijímacího zařízení.

Druhý detailnější pohovor, který provede rovněž IND, má blíže specifikovat důvody, které žadatel uvedl ve své žádosti. Pokud IND má v úmyslu vydat zamítavé rozhodnutí ve věci udělení azylu, předá žadateli své předběžné stanovisko včetně uvedených důvodů a žadatel má možnost ve spolupráci s právním poradcem na toto stanovisko zareagovat. Při vydání konečného rozhodnutí musí vzít IND odpověď žadatele v úvahu. Pokud i přesto IND vydá negativní rozhodnutí ve věci udělení azylu, je žadatel oprávněn vůči rozhodnutí se odvolat k soudu a vyčkat na rozhodnutí na území Nizozemska. Vyčkává-li žadatel na výsledek odvolání v rámci zrychleného řízení, není oprávněn dále setrvávat na území Nizozemí. Během řízení jsou žadatelé ubytováni v azylových střediscích. V případě negativního rozhodnutí, kdy žadatel o azyl musí opustit území Nizozemí, se upřednostňuje dobrovolný návrat.

Vůči soudnímu rozhodnutí se může žadatel rovněž odvolat. Takové odvolání však nezruší automaticky vyhoštění ze země; ministerstvo spravedlnosti ale může tak učinit na základě svého uvážení.

Vydá-li IND pozitivní rozhodnutí ve věci udělení azylu, obdrží žadatel povolení k azylu, který je platný po dobu tří let. Vláda je oprávněna odejmout povolení, pokud rozhodne, že podmínky v zemi původu žadatele se dostatečně zlepšily a umožňují tak repatriaci. Po třech letech pobytu na území Nizozemska na základě povolení k azylu, může držitel obdržet povolení na dobu neurčitou. Všeobecně vydává IND rozhodnutí ve věci udělení azylu do šesti měsíců ode dne podání žádosti. IND je však oprávněna posunout termín vydání rozhodnutí o dalších šest měsíců, jsou-li nutné k dalšímu zkoumání žádosti.

---

⁷ V současné době je dle nevládních organizací přibližně 60% všech žádostí o azyl v Nizozemsku zamítnuto jako zjevně nedůvodné. Nevládní organizace kritizují toto 48hodinové zrychlené řízení z toho důvodu, že nelze během tak krátké doby žádost o azyl objektivně posoudit.

Kromě udělení azylu může cizinec obdržet **humanitární ochranu**, pokud byl cizinec traumatizován buď přímo on sám, nebo pokud se jeho nejbližší příbuzní stali oběťmi násilí. Humanitární ochrana je udělena také tomu žadateli, který neobdržel konečné rozhodnutí Imigrační a naturalizační služby ve věci udělení azylu během tří let nebo neúspěšnému žadateli, který by mohl být vystaven nebezpečí mučení ve smyslu Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.

Ministerstvo spravedlnosti může specifické skupině žadatelů o azyl udělit **statut válečného uprchlíka** a vydat moratorium na rozhodnutí v jejich záležitosti až na jeden rok. Pokud nedojde ke zlepšení situace v zemi původu během tohoto jednoho roku, jsou žadatelé oprávněni obdržet statut na dobu tří let.

Většina žadatelů o azyl setrvává během azylového řízení ve společných zařízeních, jejichž činnost zajišťuje Příjímací služba žadatelů o azyl (COA). Žadatelé s opakovanou žádostí, žadatelé spadající do zrychleného řízení a žadatelé, jejichž žádost spadá do posouzení jiného státu dle Dublinské úmluvy nejsou oprávněni k získání ubytování a sociální pomoci. Vláda však může udělit výjimku z těchto pravidel, a to z humanitárních důvodů nebo pokud žádost dle Dublinské úmluvy o transfer žadatele do jiné země není vhodná. Většina žadatelů o azyl dostává týdenní příspěvek na stravu⁸ a oblečení. Pomoc v zařízeních zahrnuje zdravotnickou péči a právní pomoc, které jsou poskytovány zdarma, jednorázový příspěvek na oblečení ve výši 40 eur a volnočasové aktivity. Žadatelé jsou oprávněni pracovat až po uplynutí šesti měsíců azylového řízení a pouze na dobu určitou (např. letní sezóna). Děti mají možnost navštěvovat školská zařízení.

Nizozemí nevyužívá seznamy bezpečných třetích zemí a bezpečných zemí původu. Za bezpečné třetí země jsou považovány signatářské země Ženevské konvence a Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nebo Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení.

Nizozemsko je ze členských zemí EU jedním z největších podporovatelů spolupráce a výměny informací v oblasti azylové politiky s ostatními zeměmi EU. Podporuje zejména vznik minimálních podmínek, které by měly splňovat všechny členské země EU v rámci společné azylové politiky.

---

⁸ Výše příspěvků závisí, zda jde o dítě či dospělou osobu. V případě, že zařízení poskytuje stravu, týdenní příspěvek se vztahuje pak jen na výdaje na oblečení.

Tab č.4 : Statistika žadatelů o azyl v Nizozemí

Rok   počet žádostí o azyl   pořadí zemí původu (1-největší počet žádostí)

Jaar	Asielaanvragen	Belangrijkste landen van herkomst
1980	976	1 Turkije 2 Ethiopië 3 Chili 4 Iran/Pakistan
1981	832	1 Ethiopië 2 Pakistan 3 Irak 4 Turkije
1982	840	1 Pakistan 2 Turkije 3 Irak 4 Ethiopië
1983	1.400	1 Suriname 2 Turkije 3 Pakistan 4 Sri Lanka
1984	2.304	1 Sri Lanka 2 Turkije 3 Iran 4 Suriname
1985	4.522	1 Sri Lanka 2 Turkije 3 Iran 4 Suriname
1986	3.650	1 Turkije 2 India 3 Afghanistan 4 Iran
1987	13.460	1 Ghana 2 India 3 Turkije 4 Zaïre
1988	7.486	1 Ghana 2 Ethiopië 3 Iran 4 India
1989	13.898	1 Somalië 2 Libanon 3 Polen 4 Ethiopië
1990	21.208	1 Sri Lanka 2 Roemenië 3 Iran 4 Somalië
1991	21.615	1 Joegoslavië 2 Sri Lanka 3 Iran 4 Somalië
1992	20.346	1 vm Joegoslavië 2 Somalië 3 Iran 4 Sri Lanka
1993	35.399	1 vm Joegoslavië 2 Somalië 3 Irak 4 Iran
1994	52.576	1 vm Joegoslavië 2 Iran 3 Somalië 4 vm Sovjet-Unie
1995	29.258	1 vm Joegoslavië 2 Somalië 3 Iran 4 Irak
1996	22.857	1 Irak 2 Afghanistan 3 vm Joegoslavië 4 vm Sovjet-Unie
1997	34.443	1 Irak 2 Afghanistan 3 vm Joegoslavië 4 vm Sovjet-Unie
1998	45.217	1 vm Joegoslavië 2 Irak 3 Afghanistan 4 vm Sovjet-Unie
1999	42.729	1 vm Joegoslavië 2 Afghanistan 3 Irak 4 Somalië

Zdroj: Bron: Doornik et al. (1996: 27) en De Valk et al. (2001: 189).

Cit. dle: Nederland als immigratiesamenleving, Haag, 2001, s. 62.

III.4.3. Evropská migrační, integrační a azylová politika na prahu 21. století

Výše zmíněné dokumenty jsou produktem nizozemské národní migrační politiky. Jako člen Evropské Unie musí zároveň implementovat i evropské směrnice (nadřazené národní legislativě), které se problematice azylu a migrace dotýkají.

Prvním krokem směrem ke spolupráci ve věcech týkajících se azylu a migrace na evropské úrovni byla Amsterodamská smlouva z roku 1997. Členské státy v Amsterdamu jednaly v obecnější rovině o zpřístupnění EU občanům, jejich závazkem do dalších let bylo vytvoření Evropy jako prostoru pro volný pohyb osob, prostoru bezpečnosti a spravedlnosti. V oblasti migrace položila smlouva důraz na otázku evropského občanství, ne-diskriminaci, práva jednotlivců, odstranění překážek volného pohybu osob úžeji spolupracovat v oblasti azylu a migrace a tato problematika přešla z III. pilíře do I. pilíře, což v praxi znamenalo, že začala spadat do oblasti, řídící se společnými legislativními procedurami podle evropského práva.

K důležitým dokumentům EU legislativy patří Dublinská úmluva z roku 1999 (nyní známá jako Dublin II.), podle které má být žádost o azyl řešena v tom členském státě EU, kde ji žadatel podá poprvé. Je tak zabráněno opakovanému podávání žádostí na území více států.

Během nizozemského předsednictví EU v roce 2004 byl schválen tzv. Haagský program týkající se (mimo jiných oblastí) společné politiky členských států v oblasti justice a vnitra, kam problematika azylu a migrace rovněž spadá. V souladu se zásadami programu by mělo během let 2005-2010 docházet ke sladování postupů jednotlivých členských států v oblasti azylové a migrační politiky.

III. 5. Migranti v Nizozemí a každodenní život

V každodenním životě a při kontaktu s většinovou společností by měl být v Nizozemí uplatňován zákon *Equal Treatment Act* (Algemene wet gelijke behandeling) o rovném zacházení a rovných příležitostech. Zákon, platný pro sféru zaměstnaneckou, pro oblast službách zahrnující i školství, zakazuje diskriminaci v oblasti náboženství, víry, přesvědčení, politického přesvědčení, rasy, sexuální orientace nebo občanského postavení. V právních záležitostech nesmí být zohledňována barva pleti, národnostní nebo etnický původ. Na pomoc obětem diskriminace byla vytvořeno Národní středisko proti rasové diskriminaci, obětem diskriminace jsou k dispozici i Národní anti-diskriminační agentury a zelená linka.

III. 5. 1. Školství

Nizozemská společnost přijala již v roce 1984 princip multikulturního školství. Princip multikulturalismu musel být inkorporován do školního kurikula, i když exaktní forma implementace do výuky je záležitostí každého výukového programu. Jak bylo zjištěno výzkumem Evropského monitorovacího střediska na výzkum rasismu a xenofobie, nizozemští učitelé jsou často málo připraveni na multikulturní realitu a mají nedostatečné znalosti o jednotlivých etnicích.

III.5.1.1. Primární školství

Ne-nizozemci (non-Dutch origin) jsou označováni také jako etnické a kulturní minority a rovněž i „allochtonen“. V podstatě je to označení pro člověka narozeného v jedné „target group countries“ anebo ten, u něhož alespoň jeden z rodičů z této země pochází. Target countries zahrnují: Turecko, Maroko, Surinam, Nizozemské Antily, Aruba, Řecko, Itálie, bývalá Jugoslávie, Portugalsko, Španělsko, Kapverdské ostrovy a Tunisko. Tento termín je často používán v souvislosti se skupinami, které jsou sociálně znevýhodněny. Kulturní a etnický původ se zohledňuje i v primárním školství, kde se rozlišuje mezi skupinou 1. (dítě nizozemského původu ze sociálně bezproblémového prostředí) až skupina 1.9.- dítě ne-nizozemského původu ze sociálně problémového prostředí. Díky stále rostoucímu počtu přistěhovalců je nyní v Nizozemí 248 244 žáků nenizozemského původu, což činí 15,1% žáků na základních školách.

III.5.1.2. Sekundární školy

Podle informací z roku 2004 rozlišovalo nizozemské Ministerstvo školství, kultury a vědy tři v sekundárním školství skupiny žáků-

- 1) žáci jejichž původ má kořeny v Bosně, Řecku, Hercegovině, Itálii, bývalé Jugoslávii, na Kapverdských ostrovech, v Chorvatsku, Maroku, Portugalsku, Slovinsku, Španělsku, Tunisku a Turecku.
- 2) žáci pocházející z Moluk, dále Surinamci, Antilané, Arubané, kteří absolvovali méně než 4 roky nizozemského vzdělávacího systému
- 3) žáci z Východní Evropy (kromě bývalého DDR), pokud neabsolvovali více než dva roky německého školství, žáci nenizozemského původu pocházející z ostatních zemí, kteří absolvovali v Nizozemí pouze část základního školství
- 4) Romské děti a děti mobilních skupin žijících k karavaněch.

Nejvíce žáků ne-nizozemského původu navštěvuje přípravné školy sekundárního vzdělávání (10,9% v roce 2001), menší část (4,6% v 2001) jich chodí do všeobecných sekundárních škol nebo do přípravných univerzitních škol (2,8%). Pouze dva poslední typy škol umožňují získat „basic qualification“, které umožňuje širší profesní uplatnění a otevírají cestu ke studium na univerzitě.

Statistiky o počtu žáků ve speciálních školách dokazují, že žáci ne-nizozemského původu jsou z nich zastoupeni více než na běžných základních školách, (kde studuje 15% dětí nenizozemského původu). Speciální základní školy navštěvuje 16,4% žáků nenizozemského původu a na sekundárních školách potom 18,3%. V Nizozemí existují speciální výukové programy, jejichž cílem je pedagogická podpora žáků v sekundárních školách. Podle statistik služeb tohoto programu využívá i 28 812 dětí nenizozemského původu (což je 29,4% ze všech žáků nenizozemského původu navštěvující sekundární školství).

III.5.1.3. Vysoké školství

Ve školním roce 1999/2000 studovalo na nizozemských vysokých školách 7 246 studentů nenizozemského původu, což představuje asi 4,5 procent celkového počtu studentů (4 650 bylo narozeno mimo Nizozemí a 2 596 v Nizozemí). Nejvíce zastoupeni jsou studenti původem ze Surinamu, Nizozemských Antil, Maroka, nebo Turecka, případně kteří pocházejí ze smíšeného manželství, ve kterém jeden z partnerů pochází z výše uvedené země. Podle údajů Ministerstva školství se zvyšuje zejména počet studentů druhé generace Surinamců a Turků, které převyšuje počet studentů narozených v Surinamu a Turecku.

Celkově mají lidé pocházející z minoritních skupin nižší vzdělání než etničtí Nizozemci. Největší rozdíly jsou mezi etnickými Nizozemci a Maroňany, Turky a Antilaně. Největší úspěch mívají etničtí Nizozemci případně děti ze smíšených manželství při čemž jeden z rodičů je Nizozemec, děti ze skupin minorit v mnoha případech školu nedokončí, tato tendence je především u Turků, Maroňanů, Surinamců a Antilanů.

III. 5.2. Pracovní trh

Pozice migrantů na pracovním trhu je sice znatelně slabší než u rodilých Nizozemců, ale jak ukazuje následující graf průběžně se mírně zlepšuje. Přispěla k tomu v posledních letech zejména opatření vlády, která měla za cíl přimět zaměstnavatele poskytovat pracovní příležitosti přistěhovalcům případně pro ně vytvářet pro ně nová místa. Všechna průběžná

nařízení byla sjednocena v roce 1998 to tzv. *SAMEN act*, který je jakýmsi vademecem pro zaměstnavatele ve vztahu k minoritám.

Tab.č 5: Příjmy cizinců pracujících v Nizozemí , 1999 (příjmy v přepočtu na €)

	Overdracht (in miljoenen euro)	Totaal allochtonen	Eerste generatie allochtonen	Overdrachten per hoofd totaal	Overdrachten per hoofd eerste generatie
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Spanje	68	29.643	17.152	2281	3942
Griekenland	8	10.857	6.259	711	1232
Marokko	151	252.493	149.469	597	1008
Portugal	28	13.650	9.052	2061	3108
Turkije	216	299.662	175.229	719	1230
Voormalig Joegoslavië	31	62.821	47.422	491	651
Totaal	501	669.126	404.583	749	1238

Zdroj. Bron: dnb en cbs, Maandstatistiek Bevolking (1999: 49-51).

Cit. dle: Nederland als immigratiesamenleving, Haag, 2001, s. 108.

Podle statistik z posledních let zřejmé, že postavení Nizozemců a západních migrantů na pracovním trhu je sice stále lepší, ale že postavení nezápadních migrantů, ale že i jejich postavení se stále zlepšuje. Ve skupině nezápadních migrantů dochází pomalu k navyšování počtu pracujících žen, které v souladu s tradicemi zejména islámských komunit zůstávaly většinou v domácnosti.

Tab. č.6: Podíl Nizozemců a migrantů (z věkové skupiny 15-64 let) na nizozemském pracovním trhu v letech 2000-2001

Účast na pracovním trhu (%)	2000 celkem	2001 celkem	2000 muži	2001 muži	2000 ženy	2001 ženy
Celkem	65	65	77	77	52	53
Rodilí Nizozemci	67	67	79	80	54	55
Západní migranti	63	63	75	74	51	54
Nezápadní migranti	48	50	59	60	36	40
- Turci	44	48	61	62	26	33
-Maročané	34	42	48	56	19	26
-Surinamci	63	62	72	66	55	59
-Antilané/ Arubané	55	55	61	62	50	48

Cit dle Zdroj: Chi Ling Pang, Migration Politics in the Netherlands, s. 17., zdroj: CBS (2002) Voorburg/Heerlen

III. 5. Problematika migrace a veřejné mínění

Obecně se hovoří v mediích a v akademických kruzích o dvou základních skupinách migrantů- problematické a neproblematické. První je tvořena zejména migranty s nízkým stupněm vzdělanosti vesměs nezápadního původu, kteří získali v Nizozemí azyl případně sem přišli v rámci slučování anebo zakládání rodin. Do druhé skupiny patří Nizozemci, kteří se vrátili do Nizozemí z bývalých kolonií a vysoce kvalifikovaní migranti a migranti pocházející ze členských zemí EU. Tato skupina představovala v roce 1999 60% z celkového počtu migrantů.

V rámci tzv. problematické skupiny se hovoří rovněž o „old comers“ – což je starší generace migrantů, kterou představují příchozí z Maroka, Tunisu, Antil a Surinamu. A dále nově příchozí tzv. „new comers“, která představuje rozmanité spektrum etnických minorit. V rámci této skupiny je ale rále nutno rozlišovat další migranty podle dalších znaků prvků jako je například náboženství. Celkově se počet etnických menšin v Nizozemí mezi lety 1971-1998 zvýšil téměř čtyřnásobně (z 28 na 110). Podle odhadů nizozemských úřadů bude počet migrantů narůstat a v roce 2020 dosáhne počtu 2,6 miliónu, což bude představovat zhruba 15% populace. Nárůst počtu ne-Nizozemců není způsoben pouze novými příchozími, ale i v důsledku vysoké porodnosti u těchto skupin a rovněž v důsledku slučování rodin.

Ve veřejném diskurzu je ale problematika menšin a přistěhovalců spojována vesměs s nezápadními migranty a její hodnocení je spíše záporné. Přispívá k tomu mnoho okolností, zejména rozčarování nad problémy s druhou generací migrantů, které jsou obecné pro západoevropské státy, vzrůstající kriminalita a s ní související fakt, že příslušníci menšin jsou většinou napojeni na organizovaný zločin, obecné obavy z terorismu. Ke zostření situace přispěly od 90. let i aktivity nizozemského politika Pima Fortuyna, známého svými radikálními názory na problematiku migrace, který byl v roce 2001 zavražděn. Islámskou přistěhovaleckou komunitu poškodila i smrt novináře Thea Van Gogha, zavražděného marockým islámským fundamentalistou po zveřejnění jeho filmu *Submission* kritizujícímu postavení ženy v islámské společnosti. Na jaře roku 2006 se stala otázka azylu a migrace opět velmi diskutovaným tématem, tentokrát v souvislosti s nizozemskou političkou somálského původu **Ayaan Hirsi Ali**¹², poslankyně v nizozemském parlamentu, feministka a autorka scénáře Van Ghogova filmu *Submission*, získala v Nizozemí v osmdesátých letech azyl. Dne 15. května 2006 byly vysloveny pochybnosti o správnosti tehdejšího rozhodnutí, protože vyšlo najevo, že Aliové byl udělen azyl na základě její falešné výpovědi. Ministryně Rita Verdonková se rozhodla Aliové občanství po téměř dvaceti letech odejmout a tehdejší rozhodnutí anulovat. Následující den oznámila Aliová resignace na své politické funkce a své rozhodnutí odejít do konce září 2006 do Spojených států. Aféra kolem tohoto rozhodnutí ministryně Verdonkové vyvolala vlnu protestů a Nizozemí mělo jen krok k vládní krizi. Situace byla nakonec vyřešena ve prospěch Aliové, které bylo nizozemské občanství ponecháno.

IV. Antilané a Surinamci v Nizozemí

V předchozích kapitolách jsme se seznámili s obecnými aspekty migrace a historicko-politickým pozadím problematiky migrace jak v oblasti Jižní Ameriky tak v Nizozemí. V následujícím oddíle se zaměříme již konkrétně na skupinu migrantů z bývalých nizozemských kolonií – z Nizozemských Antil (včetně Aruby) a ze Surinamu. Všímat si budeme jejich právního postavení, jejich integrace do společnosti a postavení na pracovním trhu, zmíníme i některé antropologické aspekty jejich každodenního života. Vzhledem k tomu, že informace pro tuto kapitolu jsme čerpali z publikací hodnotící problematiku migrace v širším měřítku¹, objeví se nám v grafech a tabulkách pro srovnání i údaje o dalších dvou početných komunitách migrantů - Turcích a Maročanech.

Zopakujme si zásadní geopolitické údaje, od kterých se odvíjí postavení Surinamců a Antilanů v Nizozemí. Obyvatelé Surinamu a ostrovů na Nizozemských Antilách (včetně Aruby) pochází z bývalých nizozemských kolonií. V současné době mají Aruba a Nizozemské Antily stejný statut – jsou nezávislá autonomní území, Surinam je republikou, která získala nezávislost roku 1975. Obyvatelstvo Aruby, Antil a Surinamu je po stránce antropologické složeno z mnoha etnik - amerických indiánů a potomků afrických černochů, míšenců, dále Asiátů a rovněž Evropanů – kteří se všichni po staletí podílely na etnogenezi regionu Střední a Jižní Ameriky. Z hlediska administrativního (státně-úředního) jsou obyvatelé Aruby a Antil označováni jako Antilané, obyvatelé Surinamu jako Surinamci.

IV. 1. Surinamci

IV.1.1. Dějiny surinamské migrace do Nizozemí

Migraci ze Surinamu lze po stránce historického vývoje rozdělit do tří základních etap.

- První etapa probíhala ještě před vyhlášením nezávislosti Surinamu v roce 1975, kdy do Nizozemí řada odesla obyvatel tehdejší kolonie Holandská Guayana, kteří nebyli spokojeni s trendem politického vývoje.

---

¹M. Scheltema (ed.), *Nederlands als immigratiesamenleving*, Den Haag 2001; Jan C. van Ours-Justus Veenman, *The Educational Attainment of Second Generation Immigrants in The Netherlands*, Bonn 2001; Mérove Gijsberts –Ans Merens, *Emancipatie in estafette. De positie van vrouwen uit etnische minderheden*, Den Haag 2004.

- Druhá etapa následovala potom v osmdesátých letech, kdy se začala zhoršovat vnitropolitická situace natolik, že Surinamci ze země prchali a začali žádat v Nizozemí o azyl².
- Za třetí etapu lze potom označit období od konce osmdesátých let, kdy se vnitropolitická situace v Surinamu sice uklidnila a počet migrantů do Nizozemí poklesl, ale přesto migrace do Nizozemí pokračovala. Surinam je až do dnešní doby stále zdrojovým regionem migrantů do Nizozemí a dlouhodobé prognózy předpovídají soustavné mírné rozrůstání surinamské komunity.

IV.1. 2. Legislativní rámec³

Po vyhlášení samostatnosti se na Surinamce, jakožto obyvatele nezávislého státu, začal vztahovat cizinecký zákon, který upravoval i modalitu vstupu do země a stanovující jejich práva a povinnosti.

IV.1.2.1. Vízová povinnost⁴

V počátečních pěti letech nezávislosti Surinamu došlo k zavedení vízové povinnosti pouze pro osoby, které hodlaly setrvat v Nizozemí na návštěvě déle než 3 měsíce. Od 1.12. 1980 byla vízová povinnost zpřísněna a bylo stanovena vízová povinnost pro všechny Surinamce. Pro vydání víza byl potřebný platný cestovní pas a bylo požadováno předložení zpáteční letenky. Zpřísnění migračních předpisů postihlo řadu osob, které mezi Surinamem a Nizozemím cestovaly zejména z důvodu návštěv svých blízkých, lékařské péče apod. Z iniciativy humanitárních a sociálních organizací byla schváleno za tímto účelem vydávání humanitárních víz pro potřebné osoby, rovněž bylo zavedeno ve zkrácené lhůtě vydávání víz rodinným příslušníkům, kteří jeli navštívit své blízké.

Cizinecký zákon byl dále ještě upravován předpisy během let 1982 a 1987, ve kterých došlo k úpravě a zjednodušení vízové povinnosti, zejména pro rodinné příslušníky. Rovněž bylo stanoveno, že ke zjednodušení postupu při vydávání víza může dojít v případě, že v Nizozemí existuje garant (osoba příbuzná anebo známá), který žadatele o vízum pozve a zaváže se financovat náklady spojené s jeho pobytem.

² H.A. Ahmad Ali, *Rechtspositie van Surinamers. Verblijven Nationaliteit*, Utrecht 1997

³ N tomto místě stručně uvádíme základní údaje, podrobnosti týkající se právního postavení viz uvedená literatura.

⁴ N tomto místě stručně uvádíme základní údaje, podrobnosti týkající se právního postavení viz uvedená literatura: H.A. Ahmad Ali, tamtéž.

Od 1.8. 1987 vstoupil v platnost předpis stanovující, že žadatel o vízum na dobu kratší než 3 měsíce musí prokázat, že má dostatečné finanční prostředky na dobu pobytu, případně se mohla zavázat k jeho finanční podpoře příbuzná osoba žijící v Nizozemí, která však musela být výdělečně činná a nezáviset na sociálních dávkách. Vízum bylo rovněž možné prodloužit ale nejdéle na dobu nejdéle 3 měsíců. Do osmi dnů po příjezdu do Nizozemí se Surinamci museli nahlásit na nejbližším oddělení cizinecké policie.

Pro získání víza na dobu delší než 3 měsíce bylo třeba prokázat, za jakým účelem žadatel do Nizozemí vyjíždí. Podle účelu cesty byla vydávána na Nizozemské ambasádě v Paramaribu víza na jejichž základě bylo následně v Nizozemí vydáno příslušné povolení k pobytu.

IV.1.3. Pobyt v Nizozemí ⁵

Po příjezdu do Nizozemí se Surinamci museli nahlásit na příslušném úřadě a na základě víza v cestovním pase mohli zažádat i povolení k pobytu. Jednalo se o povolení k pobytu za účelem:

- **studia**, kdy přijíždějí vesměs studenti vysokoškolského studia, kteří v Nizozemí zvyšují svoji kvalifikaci a získávají praktické znalosti z oborů, které nejsou v Surinamu příliš rozšířeny
- **léčebného pobytu**,
- **slučování rodin**, kdy do Nizozemí přijíždějí rodinná příslušníci osob surinamského původu, které se v Nizozemí usadily,
- **práce v zaměstnaneckém poměru**,
- **založení živnosti**
- **svazku s osobou nizozemské národnosti.**

---

⁵ H.A. Ahmad Ali, tamtéž.

IV.1.4. Žadatelé o azyl⁶

Až do roku 1982 nemělo Nizozemí zkušenost s žadateli o azyl pocházejícími ze Surinamu. Se zhoršující se politickou situací se začaly objevovat případy politických perzekucí a lidé odcházeli ze Surinamu i z obav o svůj život z důvodu nestability.

Žadatelé o azyl byli rozděleni do dvou skupin – statut A obdrželi ti, kteří žádali o azyl z politických důvodů, ostatní žadatelé patřili do kategorie B. V letech 1982-1986 přijala nizozemská vláda také řadu opatření týkající se péče o žadatele o azyl pocházející ze Surinamu. Jednalo se zejména o usnadnění vydávání víz na nizozemské ambasádě v Paramaribu osobám, které byly pronásledovány z důvodu svých politických aktivit. Dalším důležitým vstřícným krokem vlády bylo rozhodnutí, že na žadatele o azyl ze Surinamu nebude uplatňován nizozemský zákon, podle kterého má být o osudu žadatele o azyl rozhodnuto v té zemi, ve které požádá o azyl jako první. I když bylo toto opatření sice v roce 1985 zrušeno, za dva roky nato bylo obnoveno. Vláda rovněž přijala opatření, podle kterého žádný příchozí ze Surinamu, který zde hledal útočiště před nejistotou ve vlastní zemi, neměl být vydán do Surinamu dříve, než se tamní politická situace uklidní, třebaže nebyl uznán jako azylant. Během pobytu v Nizozemí v osmdesátých letech byla Surinamcům poskytována sociální podpora a zdravotní pojištění.

IV. 1. 5. Získání nizozemské státní příslušnosti a občanství⁷

Ještě před vyhlášením nezávislosti Surinamu byla podepsána mezi Nizozemím a Surinamem dohoda týkající se nabytí a ztráty nizozemského a surinamského občanství. Platnost této dohody vypršela 1.12. 1986. Již od 1.1. 1985 vstoupil v Nizozemí v platnost nový Zákon o nizozemské státní příslušnosti obsahující pravidla týkající se získání a ztráty nizozemského občanství a národnosti. Surinamci žijící v Nizozemí se po 1.12. 1986 začali řídit tímto zákonem upřesňujícím i zásady naturalizace – procesu, během kterého žadatel získá nizozemskou státní příslušnost.

Od vyhlášení samostatnosti Surinamu do poloviny osmdesátých let přišlo do Surinamu zhruba 50.000 Surinamců, kteří měli při příchodu surinamskou národnost. Prakticky všichni nabyli mezitím naturalizací nizozemskou státní příslušnost.

---

⁶ N tomto místě stručně uvádíme základní údaje, podrobnosti týkající se právního postavení viz uvedená literatura: **H.A. Ahmad Ali**, tamtéž.

⁷ **H.A. Ahmad Ali**, tamtéž.

Naturalizace se obecně řídí mnoha pravidly z nichž k nejdůležitější jsou dosažení 21 roku, (žádosti mohou být podávány i osobami mladšími, minimální věk žadatele je však 18 let), absolvovaný minimálně 5 letý pobyt na území a znalosti nizozemštiny a základních reálií.

IV. 2. Antilané⁸

Jako Antilané jsou zde označováni obyvatelé nizozemských ostrovů ležících v souostroví Malé Antily. Jsou to tedy de iure nizozemští státní příslušníci, ale při cestě do kontinentálního Nizozemí a při dlouhodobém pobytu zde spadají právně do stejné kategorie jako cizinci. Figurují rovněž ve statistikách ohledně přistěhovalců a údajích o etnických menšinách.

IV.2.1. Dějiny antilské migrace do Nizozemí

Do šedesátých let přicházeli do Nizozemí zejména antilští studenti, kteří se po ukončení studií vraceli zpět na Antily. Příchod Antilanů, kteří přišli s úmyslem usadit se v Nizozemí, probíhal potom ve třech migračních vlnách:

- první vlna přistěhovalců začala proudit do Nizozemí ~~od~~ 60. let a příchod se zastavil na začátku 70. let. Jednalo se o Antiany, kteří odcházeli do Nizozemí za prací z důvodu vysoké nezaměstnanosti na Antilách. Jednalo se zejména o mladé svobodné muže, kteří nacházeli v Nizozemí uplatnění zejména v průmyslu a v následujících letech začaly přicházet do Nizozemí za prací i ženy. Po stránce genderové byly obě skupiny migrantů zastoupeny rovnoměrně.
- jako druhá vlna je označováno období od konce 70. let do začátku 80. let, kdy do Nizozemí přicházeli zejména rodinní příslušníci antilanů z první vlny.
- Od poloviny 80. let se počet přistěhovalců opět zvýšil a toto období je považováno za počátek třetí vlny, kdy do Nizozemí přichází zejména svobodné antilské matky a mladí lidé pocházející spíše z nižších vrstev společnosti.

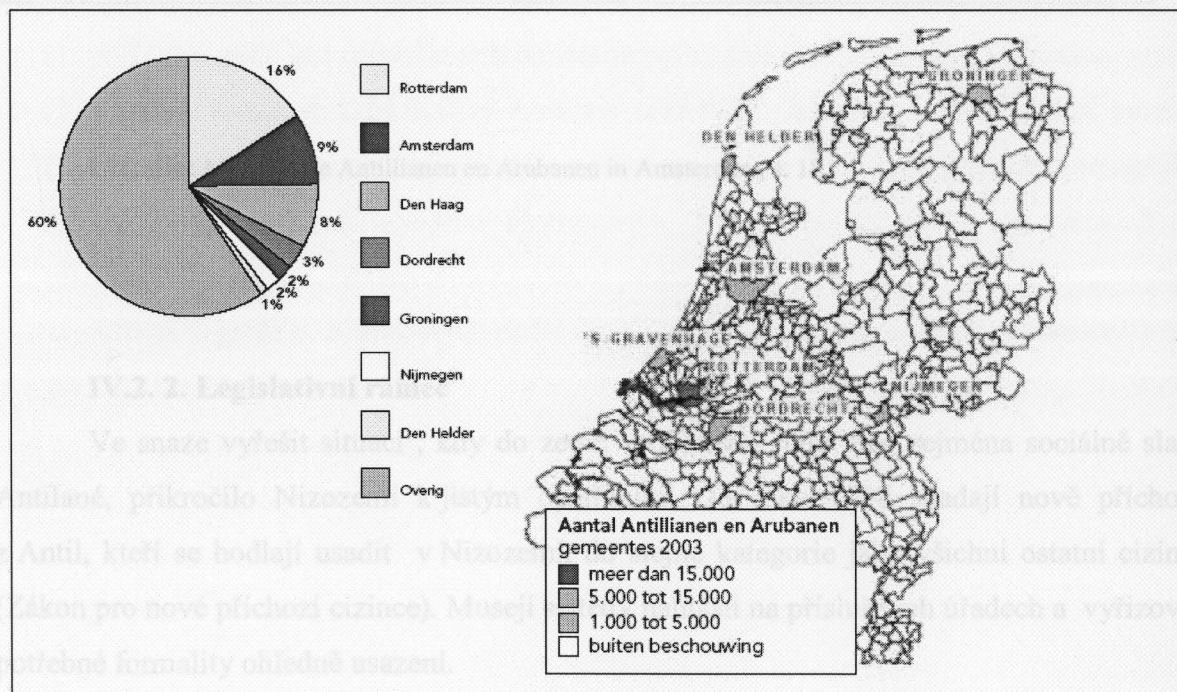
⁸ Simone Crok (ed.), *Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam*, Amsterdam 2004.

Graf č. 2, potom znázorňuje nárůst počtu migrantů z Antil v letech 1972-2002, kdy přišlo do Nizozemí zhruba 80 000 Antilanů. Celkově se počet antilských migrantů v Nizozemí zvýšil zhruba 10krát.

V současné době žije v Nizozemí asi 130 000 Antilanů, z toho 40% žije zejména ve velkých městech: Rotterdam, Amsterdam, Den Haag, Dordrecht, Groningen, Nijmegen a Den Helder. Nejpočetnější komunita (asi 20 000 osob) žije v Rotterdamu, kde představuje 16% s celkového počtu migrantů, v Amsterdamu je usazeno 12 000 Antilanů (asi 1,7% z počtu obyvatel města). Výskyt antilské komunity v Nizozemí je zachycen na mapě a grafu č.1.

Graf č. 2: Antilská populace v Nizozemí, 1973-2003

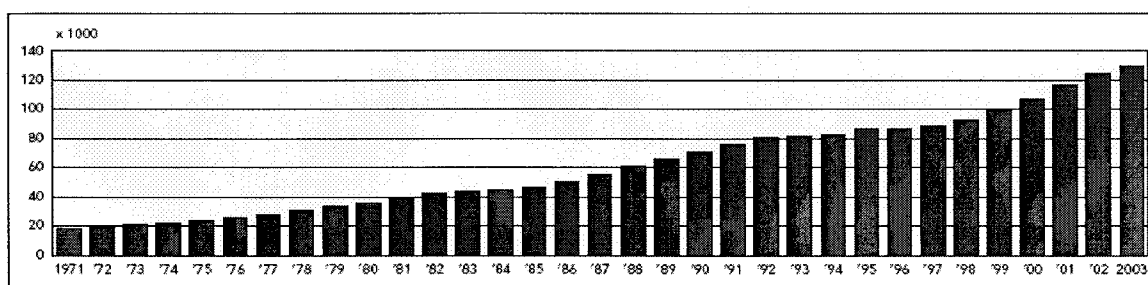
Graf č. 1: Antilská populace v Nizozemí

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 18.

Graf č.2. potom znázorňuje nárůst počtu migrantů z Antil v letech 1972-2002 , kdy přišlo do Nizozemí zhruba 80 000 Antilanů. Celkově se počet antilských imigrantů v Nizozemí zvýšil od sedmdesátých let sedmkrát. Významnějším push faktorem migrace z Antil je jednak tamní nezaměstnanost, ale i touha mladých Antilanů odejít do Evropy s vidinou jednoduššího života. Část Antilanů zůstává v Nizozemí pouze dočasně a po jisté době se vrací zpět na Antily. Část se jich ale usazuje v Nizozemí natrvalo a prognózy předpovídají trvalý pozvolný nárůst počtu příslušníků antilské komunity.

Graf č. 2: Antilská populace v Nizozemí, 1973-2003

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 18.

IV.2. 2. Legislativní rámec⁹

Ve snaze vyřešit situaci , kdy do země přicházeli stále více zejména sociálně slabí Antilané, přikročilo Nizozemí k jistým opatřením. Od roku 1998 spadají nově příchozí z Antil, kteří se hodlají usadit v Nizozemí, do stejné kategorie jako všichni ostatní cizinci (Zákon pro nové příchozí cizince). Musejí se tedy nahlásit na příslušných úřadech a vyřizovat potřebné formality ohledně usazení.

Pro Antilany, kteří mají v úmyslu pobývat v Nizozemí déle než 4 měsíce platí, že při výjezdu z Antil se musí v tamním registru obyvatel odhlásit a udat adresu, na které budou pobývat v Nizozemí. Po příjezdu do Nizozemí se musí do 5 dnů nahlásit na příslušném

⁹ Simone Crok (ed.), tamtéž.

obecním úřadě v místě, které při odjezdu z Antil uvedli jako místo svého přechodného pobytu v Nizozemí.

Tyto pokyny však nejsou v některých případech Antilany dodržovány. Děje se tomu z několika důvodů - většinou je to z nedbalosti, protože se neseznámí před odjezdem se svými povinnostmi, někteří i nich mají obavy, že pokud pobývají u někoho ze svého příbuzenstva ztratí tato rodina sociální výhody (přídavky apod.). Předpisy ignorují záměrně zejména osoby, které porušily na Antilách zákon a do Nizozemí se odjíždí ukrýt (zejména kriminální živly). Údaje o přesunu obyvatelstva zpracovává centrální registr obyvatel v Amsterdamu.

IV. 3. Surinamci a Antilané ve srovnání s ostatními velkými komunitami nezápadních migrantů

Dalšími početnými komunitami vedle Antilanů, Surinamců jsou Turci a Maročané – podle statistiky z roku 2002 tvořili tato etnika téměř 10% počtu obyvatelstva Nizozemí (1. 558 000), při čemž nejpočetnější skupinou byli Turci (331 000), dále Surinamci (315 000), Maročané (284 000) a Antilané (125 000). Jak ukazuje následující tabulka (Tab. 1) počet migrantů se bude neustále zvyšovat a v roce 2050 by v Nizozemí nezápadní migranti měli tvořit 22% všeho obyvatelstva. Ne všichni migranti ale zůstávají po příchodu v Nizozemí, někteří z nich se vrací po jisté době do země původu.

Křivka v grafu č. 3 zachycuje počet osob, které v Nizozemí od příchodu ze své země původu doposud zůstaly.

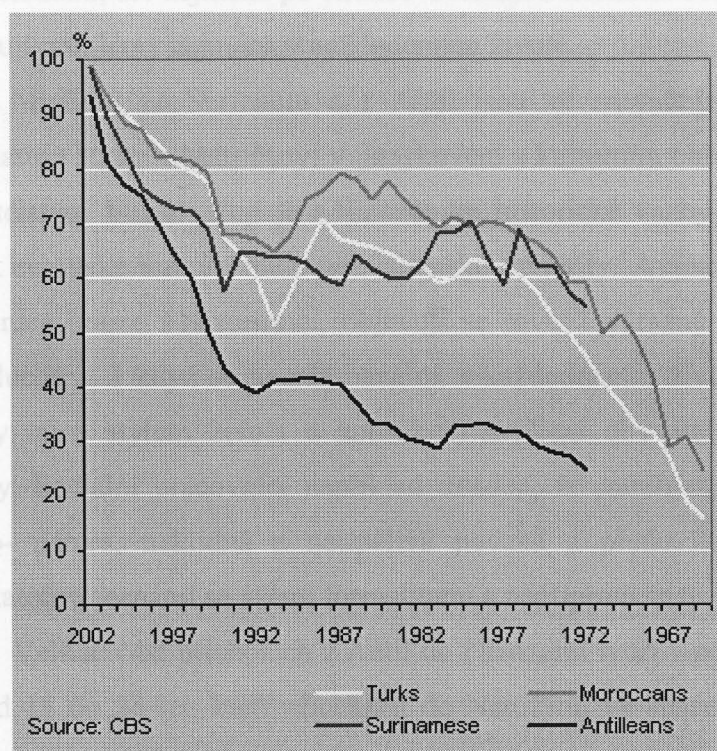
Tab.1: Prognóza počtu migrantů nezápadního původu (1. i 2. generace) na období 2000-2050 (v tisících)

	2000	2010	2020	2050
Turken	309	381	428	505
Marokkanen	262	359	434	570
Surinamers	303	344	367	365
Ned. Antillen en Aruba	107	176	218	309
Overig niet-westers	428	774	1.144	2.145
Totaal niet-westers	1.409	2.034	2.591	3.894
Idem als % van de bevolking	9%	12%	15%	22%

Vysvětlivky: overig niet-westers – obecně nezápadní
 % van de bevolking - % z populace

Zdroj: Bron: cbs (maandstatistiek Bevolking, 2001: 3) en cbs bevolkingsprognose 2000-2050 (statline)
 Cit. dle: Nederland als immigratiesamenleving, Haag, 2001, s. 50.

Graf č. 3: Čtyři nejpočetnější nezápádní komunity migrantů v Nizozemí – statistika podle roku příjezdu (zahrnuje pouze osoby dosud žijící v Nizozemí)

osa x - rok příchodu do NL

Cit.dle: **Statistic Neetharlands**, *Two in every three immigrants from Morocco are still living in the Netherlands*¹⁰

Sociální pracovníci uvádí, že v poslední době registrují pokles zájmu o zapojoovat se do integračních kursů. Vidí v tomto nezájmu jednu z příčin posilujícího pocitu vyloučení ze společnosti. Velkým problémem u Antilánů je rovněž nedostatečná znalost nizozemštiny. I když Antiláné mají výuku nizozemštiny ve škole, některým z nich činí její každodenní

¹⁰ Ella Kabbeek, *Immigration and integration in the Netherlands* <http://ips.org.uk/articles/149>; *Netherlands als immigratieland*, Deo Haag 2001; George Minkens, *Integration policies in the Netherlands: data and policy* document, Internat. report 2002 <http://www.socw-berlin.de/projekt/01/04.pdf>; *Zwischenbericht: Niederlande*, Január Vermanen - Jan C. van Oort, *The Netherlands*, old migrants - young immigrants country center 1999/doc/117.pdf

¹⁰ <http://www.cbs.nl/en-gb/menu/themas/dossiers/allochtonen/publicaties/artikelen/archief/2004/2004-1498-wm.htm>.

IV. 3. 1. Integrace do společnosti¹¹

Již v předchozí kapitole jsme hovořili o problematice integrační politiky. Pod pojmem integrace se rozumí zařazení imigrantů do většinové společnosti a to nejen po stránce institucionální, ale zejména po stránce sociální a kulturní. Právě v těchto oblastech se potom projevují problémy zejména v každodenním životě.

Migranti ze Surinamu a z Antil jsou ve srovnání s dalšími velkými minoritními skupinami (Turky a Maročany) v jazykovém a kulturním ohledu přece jenom autochtonnímu obyvatelstvu bližší. Pojí je s Nizozemím historické vazby a rovněž v oblasti náboženství mají k evropské kultuře blíže než islámské minority. Avšak pokud srovnáváme Antilany a Surinamce pouze s Nizozemci, objevují se rovněž výrazné rozdíly a jejich integrace není jednoduchá. I když se to zdá banální, v každodenním životě se často projevují základní rozdíly mezi stylem života a způsobem myšlení obyvatel Latinské Ameriky a Západní Evropy. Sociální pracovníci například uvádějí, že mnohým z nich komplikuje život jejich macho- nátura, neklidná a netrpělivá povaha a především fakt, že se před odjezdem nedostatečně seznámí se všemi formalitami a nepřipraví se na situace, které je mohou potkat.

Velkou část příchozích z Antil do Nizozemí tvoří v posledních letech zejména mladí lidé od 18 do 24 let, kteří přicházejí do Nizozemí ve snaze zrealizovat svoje sny. Pravým důvodem jejich příchodu není nezaměstnanost na Antilách, ale spíše jejich touha prosadit se v životě. S integrací do společnosti jim pomáhají kvalifikovaní sociální pracovníci z různých neziskových organizací. Jejich integrace do nizozemské společnosti není však tak jednoduchá, jak si mnozí z nich představovali a v mnoha případech se stává, že své plány v Nizozemí nezrealizují, ale jejich hrdost jim nedovolí vrátit se na Antily a být nahlízeni jako někdo, kdo v životě neuspěl. Raději zůstávají v Nizozemí i za cenu, že zde budou živořit. Obecně si na nové podmínky zvykají ženy lépe než muži.

Sociální pracovníci uvádí, že v poslední době registrují pokles zájmu o zapojovat se do integračních kurzů. Vidí v tomto nezájmu jednu z příčin pozdějšího pocitu vyloučení ze společnosti. Velkým problémem u Antilanů je rovněž nedostatečná znalost nizozemštiny. I když Antilané mají výuku nizozemštiny ve škole, některým z nich činí její každodenní

---

¹¹ Ella Kalsbeek, *Immigration and integration in the Netherlands* <http://fpc.org.uk/articles/149>; *Nederlands als immigratiesamenleving*, Den Haag 2001; George Muskens, *Integration policies in the Netherlands: data and policy documents*, Interim report 2002 http://www.emz-berlin.de/projekte_e/pj54_pdf/Zwischenbericht_Niederlande.pdf; Justus Veenman - Jan C. van Ours, *The Netherlands: old emigrants - young immigrants country* <http://greywww.kub.nl:2080/greyfiles/center/1999/doc/117.pdf>.

používání problémy a rovněž jim zabraňuje vytvořit si sociální vazby ve svém okolní mimo vlastní skupinu Antilanů.

Osoby s vyšším vzděláním se obecně sociálně zintegrují rychle mezi autochtoní nizozemskou společnost, vytvoří si kontakty zejména v okolí svého bydliště a v zaměstnání. Celkově je ale sociální koheze dosti nízká. Již méně však vyhledávají kontakty s ostatními přistěhovalci a etnickými menšinami. V této souvislosti je třeba ale zároveň podotknout, že v antilské komunitě jsou, na rozdíl od tureckých a marockých komunit, celkem běžná smíšená manželství s příslušníky jiných etnik.

Tab: Poměr vyjadřující trend k modernizaci, sekularizaci a genderovou rovnost u skupin nezápádních migrantů

	Turken	Marokkanen	Surinamers	Antillianen	Autochtonen
Mannen	3,3	3,3	4,3	4,4	4,8
Vrouwen	3,5	3,5	4,2	4,2	4,8
15-24 jaar	3,6	3,7	4,5	4,5	5,1
25-34	3,4	3,4	4,3	4,4	5,2
35-54	3,3	3,2	4,1	4,2	4,9
55 jaar en ouder	2,8	2,9	3,9	3,9	4,4
1e gen., voor 1981	3,0	3,0	4,0	4,2	
1e gen., na 1981	3,4	3,4	4,0	4,0	
Gezinsvormers	3,4	3,3	4,2	4,5	
Tussengeneratie	3,4	3,5	4,3	4,5	
2e generatie	3,7	3,8	4,6	5,0	

Bron: Dagevos (2001).

Vysvětlivky: Mannen, vrouwen- Muži, ženy
55 jaren en ouder- 55 let a více
Voor-na: před-po
Gezinsvormers: formování rodin
Tussengeneratie: mezi-generace
2e generatie: druhá generace

Zdroj: Bron: Dagevos (2001), cit. dle: M. Scheltema, Nederland als immigratiesamenleving, Den Haag, 2001, s. 139.

IV. 3. 1. 1. Školství a vzdělání

Důležitým článkem migračního řetězce je školství a zaměstnání, kterým jsme se již částečně v obecné rovině věnovali ve předchozí kapitole. Jak vyplývá z tabulky č.2 Surinamci a Antilané dosahují ve srovnání s Turky a Maročany vyššího vzdělání. U Turků a Maročanů většina žáků absolvuje pouze základní vzdělání - u Turků se jednalo v roce 1988 o 71% žáků, v roce 1998 o 44 % žáků a u Maročanů o 86% v roce 1988 a o 53% v roce 1998, pouze malá část dosáhne vzdělání vysokoškolského - pouze 7% Turků v roce 1988 a 14% v roce 1998, u Maročanů 3% v 1988 a 13% v roce 1998. U Surinamců byl poběr studentů se základním a vysokoškolským vzděláním v roce 1988 také značně nevyrovnaný (53% základní vzdělání a pouze 10% vysokoškolené), ale v roce 1998 se poměr zlepšil – 32 % se základním vzděláním oproti 21% s VŠ vzděláním. U Antilanů je poměr nejvíce vyrovnaný - orientačně v roce 1988 i 1998 se pohyboval počet osob de základním vzděláním i s vysokoškolským vzděláním kolem jedné třetiny populace.

Tab.2: Srovnání dosaženého nejvyššího vzdělání u žáků 15-25 let – alochtonní skupiny ve srovnání s i autochtonní skupinou (počet žáků a studentů vyjádřený v %)

Huidige opleiding	Turken		Marokkanen		Surinamers		Antill./Arub.		Autochtonen	
	1988	1998	1988	1998	1988	1998	1988	1998	1988	1998
Bao/vbo/mavo*	71	44	86	51	53	32	35	32	22	15
Mbo	12	23	4	27	19	30	25	20	17	22
Havo/wvo	10	18	7	10	18	18	12	10	24	20
Hbo/wo	7	14	3	13	10	21	28	39	36	42
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* In 1998 inclusief brugklasleerlingen.

Vysvětlivky: Bao – odpovídá v českém systému zhruba absolvování základní školní docházky
Vbo/Mavo – studenti 12-16 let, zhruba vyšší druhý stupeň české ZŠ, který je předpokladem k dalšímu postupu (např. po Vbo může žák pokračovat a získat Mbo)
Mbo/Havo/Vwo- ekvivalent střední školy- příprava na praxi anebo ke studiu na univerzitě
Hbo/Wo- VŠ vzdělání

Zdroj: Bron: Veenman (1999).

Cit. dle: Nederland als immigratiesamenleving, Haag, 2001, s. 120.

IV. 3. 1. 2. Zaměstnání

Již v kapitole III o migraci jsme zmínili obecné platný statut quo, že migranti nacházejí na pracovním trhu uplatnění hůře než autochtonní obyvatelstvo anebo kvalifikovaní západní migranti a panuje mezi nimi vyšší nezaměstnanost. Následující graf ukazuje, že koncem 80. let a v průběhu 90. let celkově nezaměstnanost mezi nezápádními migranty klesala, což vypovídá o obecně dlouhodobém příznivém vývoji situace na trhu práce.

Tab. 4 - Zaregistrovaní nezaměstnaní v Nizozemí (v %)

	1986/8	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Turci	44	33	36	27	34	30	27	18
Maročané	42	31	29	41	23	22	18	15
Surinamci	27	20	28	15	31	22	15	12
Antilané	23	20	28	28	31	22	15	12
Nizozemci	13	4	6	5,8	5	4	3	2

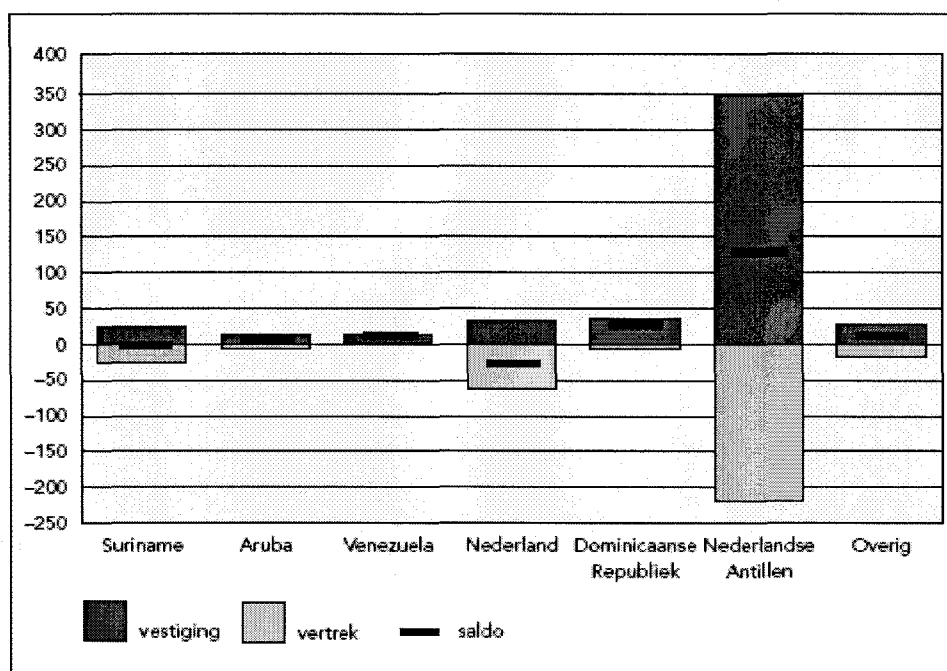
Cit. dle: Chi Ling Pang, *Migration Politics in the Netherlands*, s. 17. Zdroj: Van Engelen 2003 (National Employment Strategy Report)

Migranti nacházejí nejčastěji uplatnění ve službách anebo v dělnických profesích a sezónních pracích. V poslední době se v souvislosti s podporou emancipace žen v etnických menšinách objevuje snaha sociálních sdružení a institucí zapojit do pracovního procesu i ženy, což vyžaduje vytvořit pro ně i pracovní místa. Tato snaha však často naráží na odpor tradičních vazeb a zvyků uvnitř menšinových (zejména muslimských) společností.

V. Komunita Antilanů v Amsterdamu: antropologická studie amsterodamské antilské komunity ve srovnání s dalšími etnickými menšinami

V roce 2001-2004 probíhal v rámci projektu Antilané a Arubané v Nizozemí rozsáhlý výzkum věnovaný antilské komunitě v Amsterdamu. Účastníkům tohoto jedinečného projektu, který byl v podstatě prvním takto rozsáhlým výzkumem tohoto druhu, se podařilo shromáždit informace různé provenience (například od policie, lékařů, sociálních pracovníků, ze škol a kulturních zařízení) a nabídnout tak zajímavý pohled do každodenního života migrantů.

Graf č. 1: Antilané v Amsterdamu ve srovnání s ostatními etnickými skupinami z oblasti Jižní Ameriky

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 22.

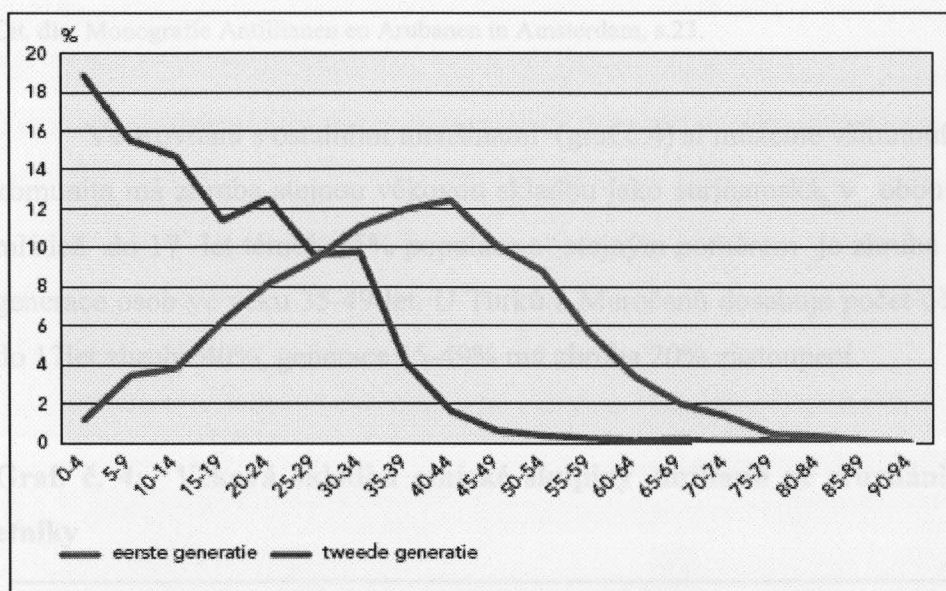
V. 1. Demografie

Jak už bylo řečeno, v Amsterdamu žije druhá nejpočetnější komunita Antilanů, která čítá asi 12 000 osob což představuje asi 1,7% z celkového počtu obyvatel Amsterdamu. Jak ukazuje graf č.1, ve srovnání s ostatními národy z oblasti Jižní Ameriky jsou Antilané

v Amsterdamu nejpočetnější komunitou. V komunitě převažují mladí lidé, převážně druhé generace a nově příchozí, první generace příchozích je starší (graf č. 2).

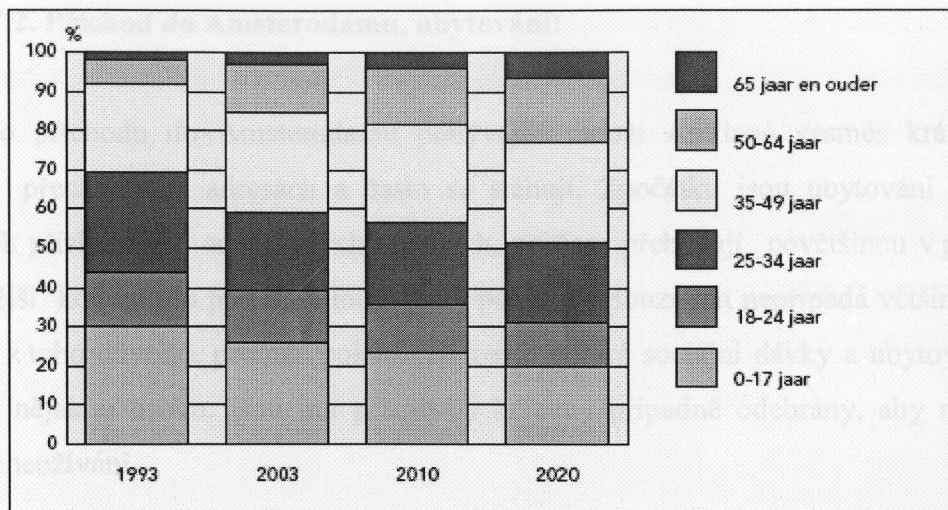
I když byl v roce 2002 zaznamenán poprvé mírný pokles počtu příchozích Antilanů do Amsterdamu, z dlouhodobých prognóz vyplývá, že počet migrantů z Antil se bude stále mírně zvyšovat a kolem roku 2020 dosáhne pravděpodobně počtu 17 000. Podle prognóz provedených na příští dvě desetiletí (graf.č 3) bude kolem roku 2020 počet Antilanů ve věkové skupině do 35 let a nad 35 let zhruba vyrovnaný.

Graf č. 2: Věková skladba první a druhé generace Antilanů v Amsterdamu

Cit.dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 28.

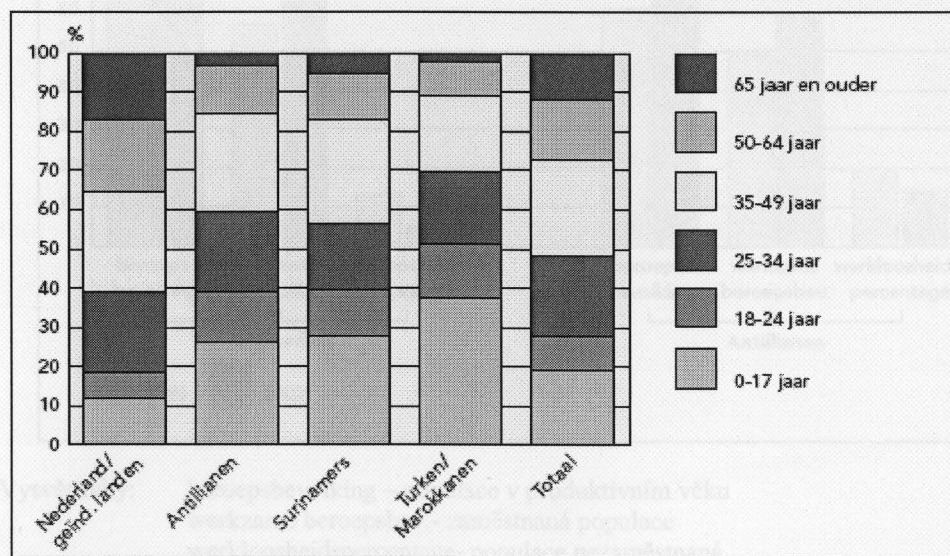
Graf č. 3: Prognóza věkové skladby Antilanů v Amsterdamu v následujících letech (do roku 2020)

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s.23.

Ve srovnání s ostatními menšinami (graf.č.4) si můžeme všimnout, že antilská komunita má zhruba stejnou věkovou skladbu jako surinamská, v obou tvoří děti a mládež do 17 let téměř 25% populace a stejným poměrem je zhruba zastoupena i generace osob ve věku 35-49 let. U Turků a Maročanů dosahuje počet dětí a mládeže do 17let zhruba 40%, generace 35-49% má zhruba 20% zastoupení.

Graf. č. 4: Věková skladba etnické skupiny Antilanů ve srovnání s ostatními etniky

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 27.

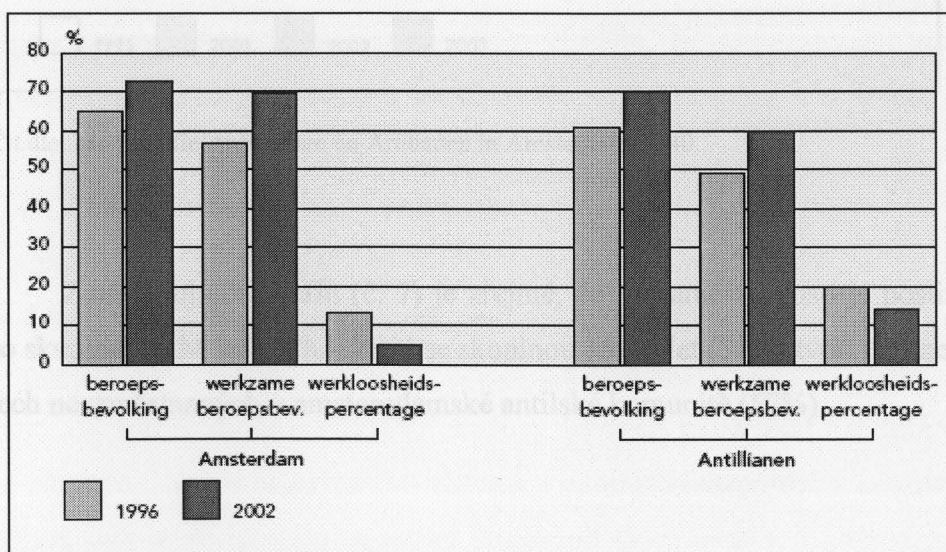
V.2. Příchod do Amsterdamu, ubytování:

Po příchodu do Amsterdamu pobývají mnozí Antilané vesměs krátkodobě na různých přechodných adresách a často se stěhují. Zpočátku jsou ubytováni převážně u rodinných příslušníků, anebo svých známých, po čase přebývají povětšinou v podnájmech s početnější komunitou přátel. Dlouhodobý pobyt u příbuzných nepřipadá většinou v úvahu zejména z toho důvodu, protože pokud příbuzný pobírá sociální dávky a ubytovává u sebe oficiálně nějakou osobu, jsou mu příspěvky kráceny případně odebrány, aby nedocházelo k jejich zneužívání.

V.3. Zaměstnanost

Jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, obecně mají příslušníci etnických menšin (obzvláště potom pocházejí-li ze skupiny nově příchozích) na pracovním trhu slabší pozici než alochtonní obyvatelstvo. Antilané mají dlouhodobě slabou pozici na pracovním trhu nejen v Amsterdamu, ale i v celém Nizozemí.

Graf č.5 : Osoby v produktivním věku 15-65 let (v Amsterdamu celkově a antilské komunitě v Amsterdamu)

Vysvětlivky: beroepsbevolking – populace v produktivním věku
werkzame beroepsbev.- zaměstnaná populace
werkloosheidspercentage- populace nezaměstnaná

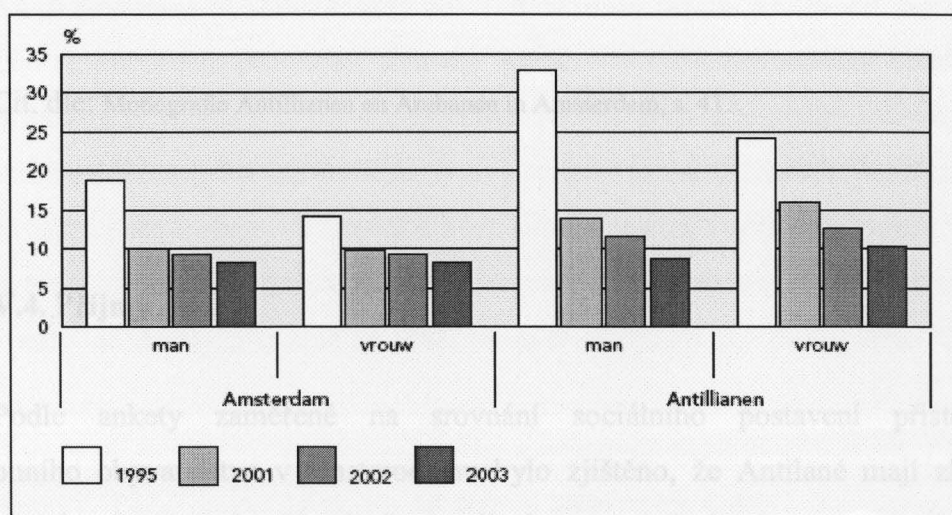
Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 40.

Zhruba 9000 osob antilského původu je ve věku 15-65 let, což je věk kdy mohou být v Nizozemí osoby pracovně činné. Podle statistik z let 1999-2003 činila zaměstnanost mezi Antilany v Amsterdamu 60% a byla nižší než průměrná zaměstnanost ve městě, která se pohybovala kolem 70%. Nezaměstnanost v antilské komunitě činila 14% což bylo číslo podstatně vyšší než průměrná nezaměstnanost v Amsterdamu, která byla na hranici 5%.

Následující graf (č.6) zobrazuje zaměstnanost u žen a mužů v Amsterdamu ve srovnání se zaměstnaností v antilské komunitě. Je zajímavé, že u Antilanů je počet zaměstnaných žen vyšší než počet zaměstnaných a pracujících mužů.

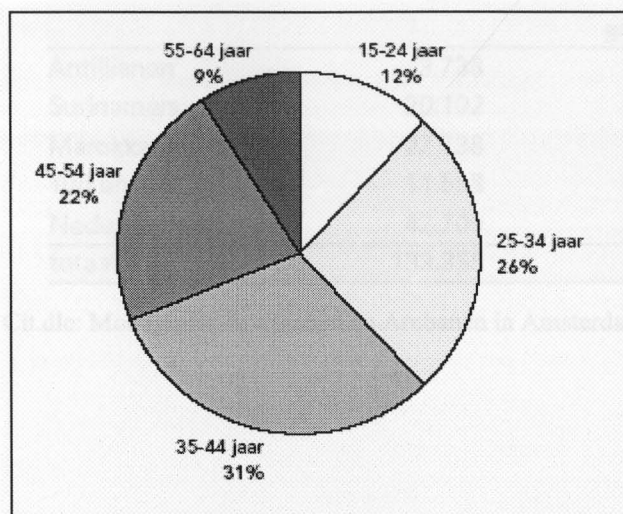
Graf č.6: Podíl nezaměstnaných ve věku 15-65 let (v Amsterdamu celkově a v antilské komunitě v Amsterdamu)

Cit.dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 40.

Z následujícího grafu (č. 7) je zřejmé, že nezaměstnanost je postižena právě tato skupina 25-34 let (26%), která se skupinou 35-44 let (31%) tvoří víc než polovinu všech nezaměstnaných v amsterodamské antilské komunitě (57%).

Graf č.7: Věková skladba nezaměstnaných Antilanů v Amsterdamu hledajících zaměstnání (2002)

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 41.

V.4. Příjmy

Podle ankety zaměřené na srovnání sociálního postavení přistěhovalců a autochtonního obyvatelstva v Amsterdamu bylo zjištěno, že Antilané mají zhruba stejné postavení jako Surinamci. V průměru mají ale tyto dvě skupiny vyšší pozici než příchozí z Maroka a Turecka. Obecně rovněž platí, že příjmy Antilanů v Amsterdamu jsou vyšší než příjmy v Rotterdamu, Haagu a Utrechtu.

Ze statistik vedených u amsterodamských úřadech sociálního zabezpečení vyplývá, že asi 70 000 domácností v Amsterdamu žije z příjmů těsně nad hranicí životního minima přičemž z toho je asi 70% domácností ne-nizozemského původu.

V antilské komunitě žijí na hranici chudoby zejména mladí lidé. Jak ukazuje tabulka č.2, v roce 2002 činil počet mladých lidí žijících z minimálních příjmů v antilské komunitě 45% populace, což je ve srovnání s jinými etnickými skupinami v Amsterdamu nejvyšší podíl mladých žijících z životního minima.

V celkovém porovnání osob žijících z minima v rámci celé komunity je nejvyšší zastoupení v rámci komunity u Maročanů (38% populace).

Tab.1. : Osoby žijící z minimální mzdy (podle etnické příslušnosti)

	Aantal	% van totale groep
Antillianen	3.738	33
Surinamers	20.102	29
Marokkanen	22.738	38
Turken	11.588	32
Nederlanders	42.700	11
totaal	133.355	18

Cit.dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 43.

Na pomoc sociálně slabým, kteří upadli do dluhů a nejsou již schopni svoji situaci dále řešit, byly vypracovány programy finanční pomoci. V Amsterdamu těchto programů využívají mnozí příslušníci etnických menšin. Na přidělení a vyřízení takové půjčky jsou dlouhé seznamy čekatelů a její vyřízení trvá dlouho. Mnoho příslušníků antilské komunity, kteří jsou zapsaní na seznamech čekatelů, však nemá dostatek trpělivosti k tomu vyčkat, až na ně přijde řada, a o možnost půjčky se tak připravují. Ocitají se tak stále v potížích, které řeší buď návratem na Antily případně se snaží obstarat si prostředky jinou, zpravidla nelegální, cestou.

Tab.2: Počet nezletilých (do 18 let) v amsterodamských domácnostech žijících z životního minima podle etnické skladby (2002)

	Aantal	% van totale groep
Antillianen	1.388	45
Surinamers	6.838	35
Marokkanen	10.251	44
Turken	4.671	37
Nederlanders	6.465	13
totaal	39.782	29

Cit. dle: Cit.dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 44.

Obecně posuzují Antilané, Maročané a Turci svoje místo v nizozemské společnosti spíše jako neuspokojivé, na rozdíl například od Surinamců, kteří ji posuzují kladně. Jak ukazuje následný graf, na otázku, jak se vyvíjela jejich situace v posledních letech odpověděli všichni dotazovaní, s výjimkou Surinamců, že se situace v posledních letech zhoršila. Podle odborníků se zhoršuje postavení Antilanů ve společnosti i v důsledku změny celospolečenského klimatu v Nizozemí, které je nyní méně vstřícné integrační politiky.

Tab.3: Anketa prováděná mezi přistěhovalci : Máte dojem, že se vaše pozice v posledním roce změnila?

	Zlepšení situace	Stejná situace	Zhoršení situace
	verbeterd	gelijk gebleven	(enigszins) verslechterd
Antillianen	18	47	34
Surinamers	38	37	26
Marokkanen	19	33	48
Turken	32	26	42

Cit.dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 44.

V.5. Integrace a naturalizace

Jak bylo výše uvedeno, Antilané považují svoji situaci za neuspokojivou a mají v Nizozemí řadu problémů. Příčina toho to jejich nezdaru, neúspěchu a neuspokojivé situace ale není v špatném systému nebo politice, ale tkví v mnoha případech v Antilanech samotných. Jak vyplývá z výzkumů, zájem Antilanů o integraci do společnosti stále upadá. Zatímco v roce 1998 projevil zájem účastnit se integračních kurzů v Amsterodamu 60% nově příchozích Antilanů, v roce 2002 to bylo pouze 35%. Jak ale ukazuje tabulka č. 4, Antilané a Surinamci mají ve srovnání s ostatními nezápadní imigranty mnohem menší problémy s komunikací.

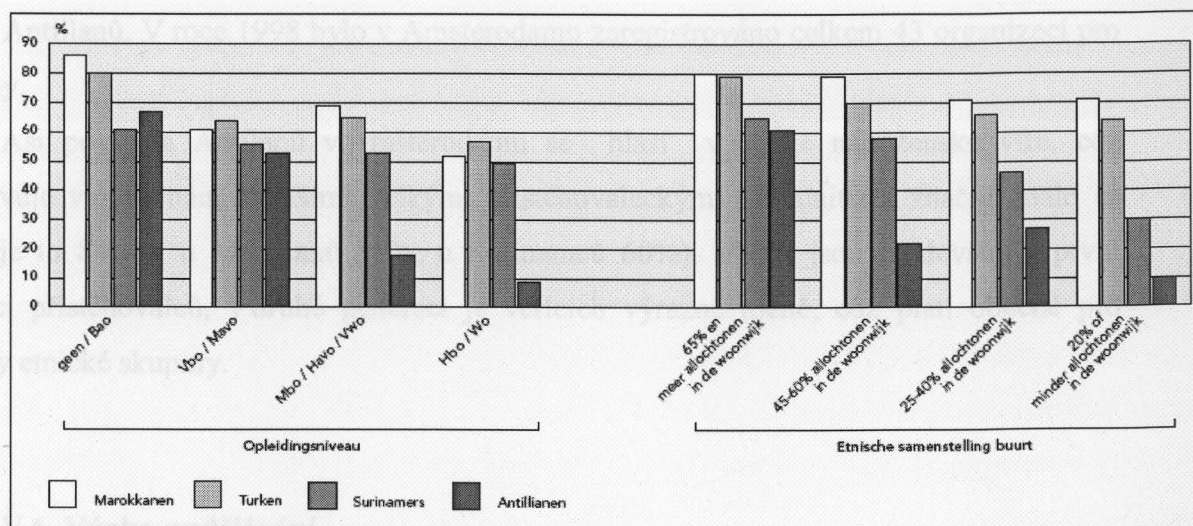
Tab.4 : Anketa prováděná mezi přistěhovalci: Máte problémy s komunikací v nizozemštině ?

	denně vaak/altijd	někdy soms	nikdy nooit
Antillianen	3	23	74
Surinamers	1	10	89
Marokkanen	29	39	31
Turken	32	45	23

Cit. dle: Cit.dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 44.

Rovněž následný graf (č.8) ukazuje, že ve srovnání s jinými nezápadními skupinami migrantů jsou Antilané a Surinamci mnohem více nakloněni životu v multietnické společnosti.

Graf.č.8 : Kontakty s příslušníky jiných etnických skupin a tendence životu v k multietnické společnosti (Amsterdam, 1998)

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 48.

Tab.č.5.: Kontakt příslušníků etnických menšin s autochtonním nizozemským obyvatelstvem ve volném čase

	vlastní komunita	obojí	autochtonní Nizozemci
	meer met leden eigen groep	beiden evenveel	meer met autochtone Nederlanders
Antillianen	38	54	38
Surinamers	55	37	8
Turken	69	26	6
Marokkanen	75	21	4

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 48.

K vytváření kontaktů jak v rámci komunity tak s ostatními skupinami slouží po celém Nizozemí různé spolky a organizace. V Amsterdamu připadá v přepočtu na velikost komunity jedna organizace na 770 Surinamců, jedna na 462 Marokánců, 291 Turků, a jedna na 247 Antillanů. V roce 1998 bylo v Amsterdamu zaregistrováno celkem 43 organizací pro Antilany.

Asi polovina Antilanů v Amsterdamu se hlásí v nějaké náboženské víře, což představuje v porovnání s dalšími velkými přistěhovaleckými komunitami značně málo (u Turků je to 84% a u Maročanů 81%, u Surinamců 60%). Věřící jsou především v první generaci přistěhovalců, v druhé generaci je věřících výrazně méně, což platí obecně pro všechny etnické skupiny.

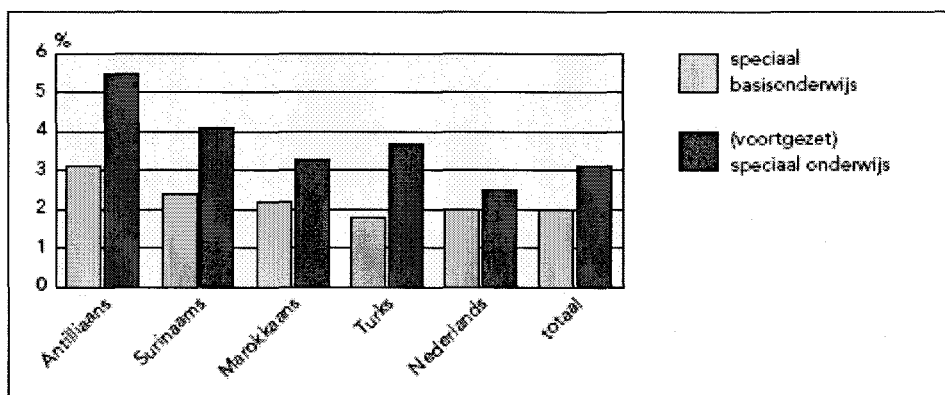
V.6. Výuka, vzdělávání

Vzdělání je základním předpokladem pro úspěšné zařazení do společnosti, nalezení uplatnění na pracovním trhu a zlepšení sociálního postavení.

V Nizozemí existuje v podstatě třístupňový systém vzdělávání – základní, střední a vysoké, mezi nimi je však ještě několik podkategorií odlišujících zejména na druhém stupni

střední školy a obdobu našich odborných učilišť. Pro slabší žáky a žáky handicapované existují v rámci primárního a sekundárního školství speciální typy škol.

Graf č.9: Podíl mladých podle etnicity ve vzdělávání ve zvláštních školách a specializovaných programech v Amsterdamu ve šk. roce 2002/2003

Vysvětlivky: speciaal basisonderwijs – základní zvláštní škola

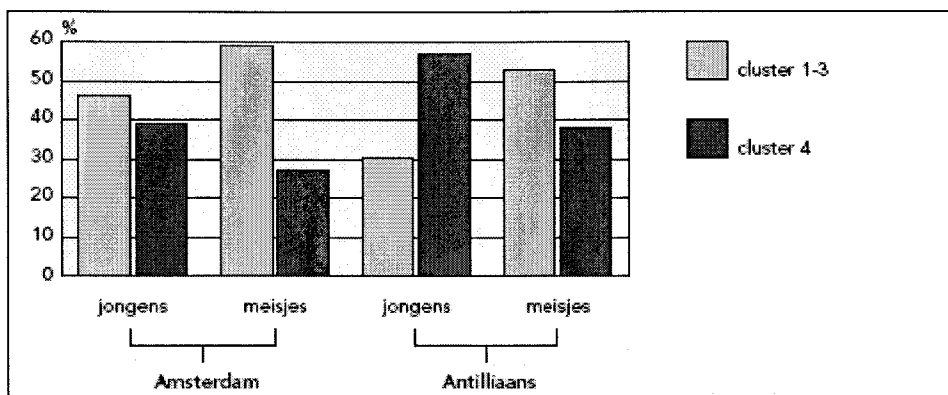
(voortgezet) speciaal onderwijs – zvláštní vyšší škola

Cit dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 58.

Jak vyplývá z následného grafu č.10, mezi žáky umístěnými v Amsterdamu do speciálních škol je vysoký podíl antilských dětí. Ve speciálních školách s výchovnými problémy tvoří více než polovinu problematických žáků antilští chlapci, dívky jsou zastoupeny z 1/3. Žáci s vadami sluchu a zraku jsou rovněž často antilského původu, ale v této skupině je vyšší procento antilských dívek než chlapců.

Graf č.10: Podíl Antilanů v celkovém počtu žáků ve speciálních školách (2002/2003)

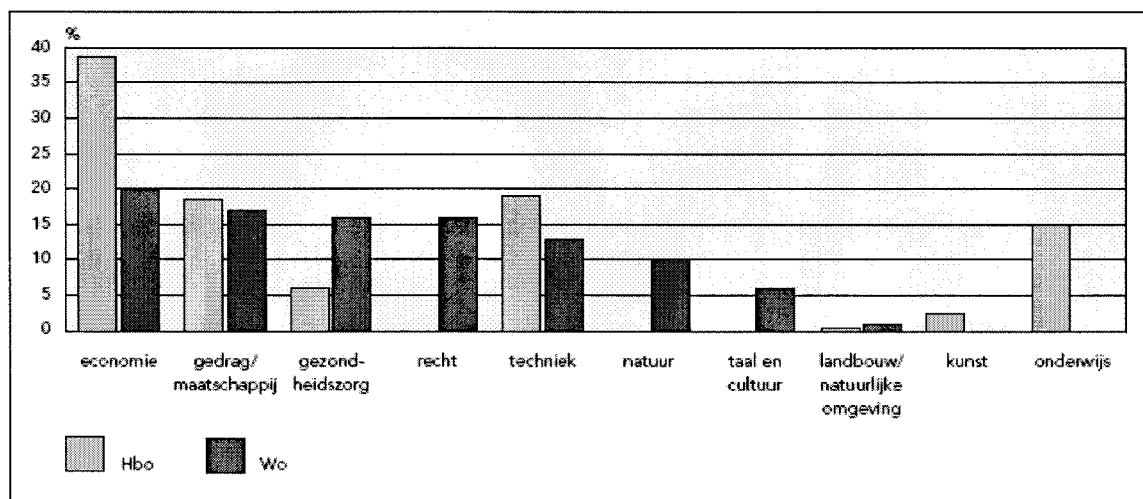

Vysvětlivky: Cluster 1-3- školy pro děti s problémy zraku, sluchu a pohybu
 Cluster 4 – školy pro děti s výchovnými a pedagogickými problémy
 Jongens- chlapci
 Meisjes - děvčata

Cit dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 58.

Grafu č.11 ukazuje, jakého typu VŠ vzdělání Antilané nejčastěji dosahují. Nejvíce absolventů antilského původu je zejména v oboru ekonomie, dále jsou srovnatelně zastoupeny technika, právo a humanitní vědy. Z dalšího grafu (č. 12) je patrné, že v antilské komunitě je největší počet studentů studujících na vysoké škole.

Graf č.11: Přehled oborů studovaných na VŠ studenty antilského původu

Vysvětlivky: gedrag/maatschappij – pedagogika, společenské vědy

gezondheidszorg
 taal en cultuur - jazyky a kultura
 landbouw/ natuurlijke omgeving - zemědělství, přírodní vědy
 onderwijs- učitelské obory

Cit dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 58.

Tab. č.6: Příslušníci etnických menšin (18-65 let) podle nejvyššího dosaženého diplomu (nejsou zahrnuti ti, kteří momentálně studují), stav v roce 1998 (%)

	geen/Bao	Vbo/Mavo	Mbo/Havo/Vwo	Hbo/Wo
Antillianen	26	28	30	16
Surinamers	25	32	24	19
Marokkanen	76	11	10	4
Turken	68	16	12	4
Nederlanders en geïndustrialiseerde landen ⁶⁰	12	24	29	35

(Nizozemci z industriálních zón)

Vysvětlivky : Bao – odpovídá v českém systému zhruba absolvování základní školní docházky
 Vbo/Mavo – studenti 12-16 let, zhruba vyšší druhý stupeň české ZŠ, který je
 předpokladem k dalšímu postupu (např. po Vbo může žák pokračovat a získat Mbo)
 Mbo/Havo/Vwo- ekvivalent střední školy- příprava na praxi anebo ke studiu na
 univerzitě
 Hbo/Wo- VŠ vzdělání

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 55.

Jak je z tabulek zřejmé, Antilané a Surinamci žijící v Amsterdamu dosahují ve srovnání se skupinou Turků a Maročanů vyšší vzdělání. Antilané přijíždí vesměs se základním vzděláním již z Antil, v Nizozemí si zvyšují kvalifikaci a pokračují ve vzdělání. Antilané z druhé generace však absolvují základní školní docházku v Nizozemí. Pro děti, které mají problémy v učení anebo mají nějaký handicap jsou zřizovány v Nizozemí zvláštní základní školy (LMO školy a MLK školy). V samotném Amsterdamu existuje 17 takových škol. Z dětí antilského původu navštěvuje zvláštní školu zhruba každé desáté dítě.

V Amsterdamu bylo v roce 2000/2003 zapsáno v rámci pokračujícího vzdělávání na 2 stupni zaměřeného na praktické profese asi 800 Antilců, což

jsou zhruba 2% z celkového počtu zapsaných (33.000). Počet allochtonních studentů v tomto případě převyšuje počet Nizozemců, kteří zpravidla usilují o vyšší vzdělání. Statistiky uvádějí, že učňovské obory studuje zhruba 61% Antilanů, 59% Surinamců, 67% Maročanů, 62% Turků, vesměs se jedná o chlapce. Dívky jsou zastoupeny obecně více na středních školách.

Tab.č.7: Nejvyšší dosažený diplom Antilců žijících v Amsterdamu (momentálně nestudujících a starších 18 let)

Land waar opleiding is gevolgd	Basisonder- wijs (%)	Vbo/Mavo (%)	Mbo/Havo/ Vwo (%)	Hbo/Wo (%)	totaal (abs.)
Land van herkomst	44	42	15		55
Land van herkomst en Nederland	15	23	36	26	94
Nederland	18	24	38	20	55
totaal	26	28	30	17	204

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 56.

Vysvětlivky:

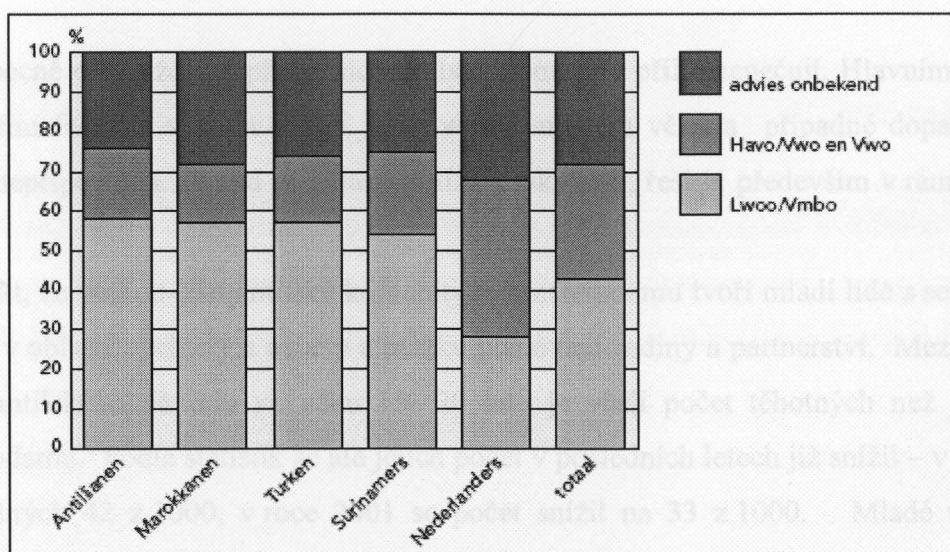
Basisonderwijs: základní vzdělání

Land waer opleiding in gevolgd - země, kde bylo uskutečněno vzdělání

Land van herkomst – země původu

Land van Herkomst en Nederland – země původu a Nizozemí

Graf č.12: Podíl počtu studentů podle původu na různých typech škol v Amsterdamu

Vysvětlivky: Advies onbekend : neudaný typ školy
Havo/Vwo – střední vzdělání
Lwoo/Vmbo – základní vzdělání
Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 56.

Tab. č. 8: Žáci a studenti navštěvující různé typy škol v Amsterdamu ve šk. roce 2001/2002

	Vmbo	Havo/ Vwo	totaal	Vmbo in %	Havo/Vwo in %
Antillianen	508	321	829	61	39
Surinamers	3.220	2.245	5.465	59	41
Marokkanen	3.558	1.764	5.322	67	33
Turken	1.864	1.123	2.986	62	38
Nederlanders	3.728	6.735	10.463	36	64
totaal	16.945	16.036	32.981	51	49

Vysvětlivky : Vmbo – nižší stupeň vzdělání
Havo/Vwo- vyšší stupeň vzdělání

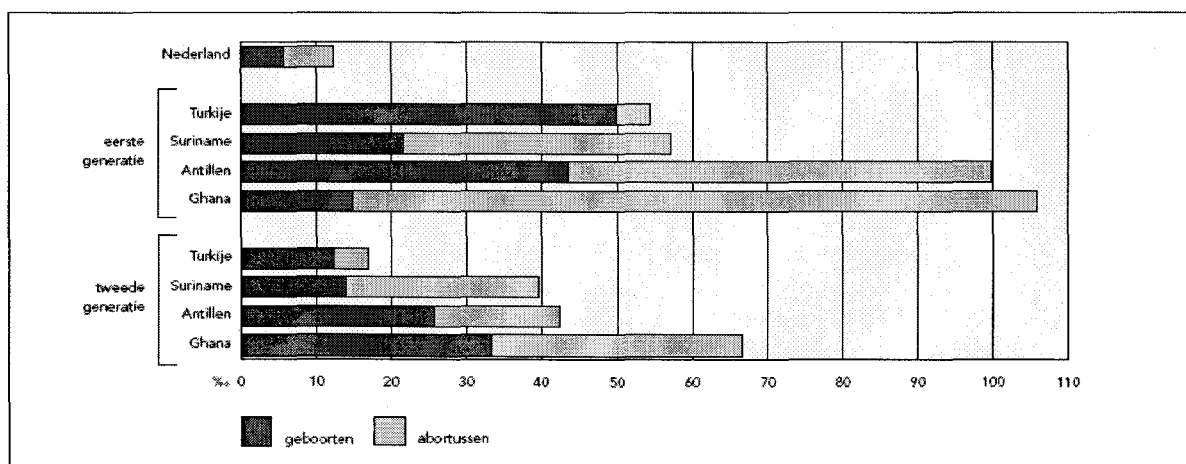
Cit dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 57.

V.7. Péče o zdraví, výchova dětí

Obecně o své zdraví příslušníci antilské komunity příliš nepečují. Hlavním důvodem je především fakt, že většina z nich je ve velice mladém věku a případné dopady na své zdraví si nepřipouštějí. Pokud se nějaké potíže vyskytnou, řeší je především v rámci domácího léčení.

Fakt, že velkou část antilské komunity v Amsterdamu tvoří mladí lidé s sebou nese i problémy v oblasti výchovy a osvěty a otázku plánování rodiny a partnerství. Mezi mladými dívkami antilského původu ve věku 15- 20 let je větší počet těhotných než je průměr v Amsterdamu. Podle statistik se ale jejich počet v posledních letech již snížil – v roce 1998 byla těhotných 42 z 1000, v roce 2001 se počet snížil na 33 z 1000. Mladé matky žijí většinou u rodičů svých anebo svého partnera, případně v útulcích pro matky s dětmi. Zhruba 70% dětí v antilské komunitě ve věku 0-5 let je před den v jeslích a školkách, protože jejich matky nechtějí být péčí o dítě celodenně svazovány. Ve srovnání s jinými komunitami přesahuje toto číslo běžný průměr. Pobyt dětí ve školce je velice prospěšný pro akulturaci dětí, adaptaci na dětský kolektiv a pro výuku jazyka.

Graf č. 13: Porody a potraty u dívek –matek (14-19 let) podle etnicity - srovnání první a druhé generace (počty z 1000 dívek ve věku 14-19 let)

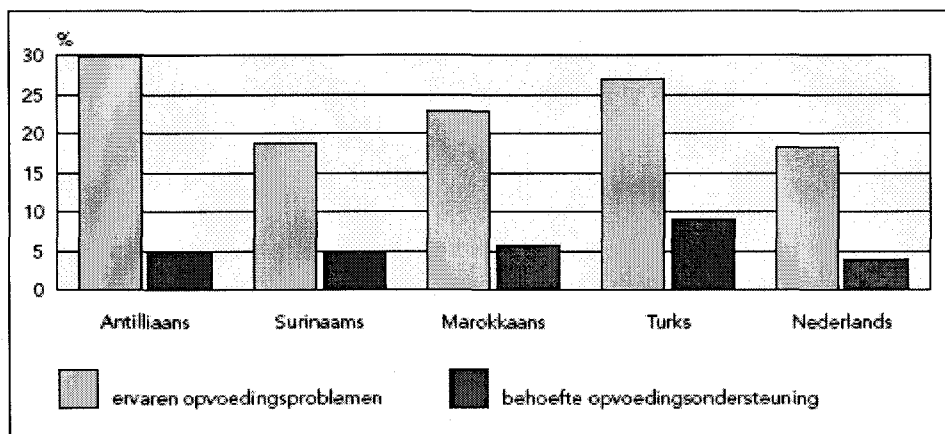

Vysvětlivky: geboorten - porod
abortussen - potrat
eerste-tweede generatie- první druhá generace

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 58.

V sociálně slabších vrstvách v antilské komunitě v Amsterdamu je běžný výskyt svobodných matek, u které se velice často potýkají s výchovnými problémy. Výsledkem jsou často po stránce vývojové zanedbané děti s vadami řeči, s motorickými problémy, narušenou životosprávou, které nejsou zvyklé na soužití v dětském kolektivu. V těchto případech jsou rodinám k dispozici centra pomoci dětem a mládeži, jejichž kteří poskytují rodinám pedagogickou podporu.

Graf č.14: Výskyt výchovných problémů a potřeba pedagogické podpory při výchově dětí z rodin přistěhovalců (0-4 roky)

Vysvětlivky: ervaren opvoedingsproblemen- výskyt výchovných problémů
behoefte opvoedingsondersteuning- potřeba pedagogické podpory při výchově dětí

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 66.

V. 7. Bezpečnost

V.7.1. Kriminalita

V Amsterdamu a okolí dojde ročně v průměru k 1600 trestným činům, jejichž pachatelé jsou osoby antilského původu (narození na Antilách), což představuje 3,7 % všech trestných činů spáchaných v Amsterdamu. Mezi lety 2000-2002 byl počet trestných činů průběžně stejný. Je celkem běžné, že pachatelé pochází buď z rodiny někoho z momentálně vězněných anebo k němu mají nějaký vztah.

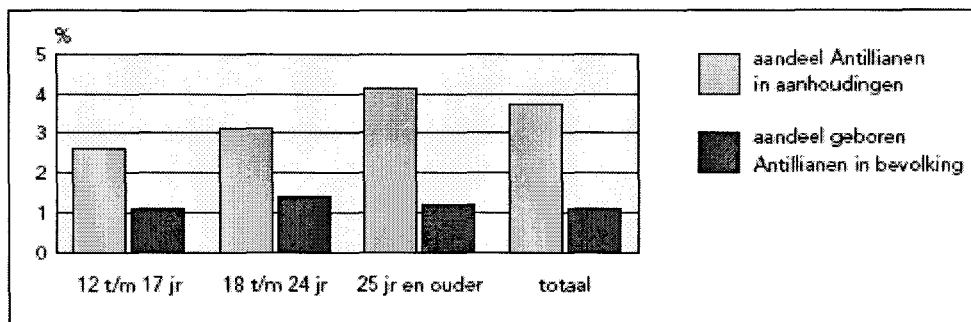
Antilané jsou známí jako výtržníci, pachatelé krádeží a pachatelé násilných trestných činů. Právě výtržnictví a násilné trestné činy tvoří zhruba z 1/3 jejich činnost. Podle statistik policie je zřejmé, že nepůsobí jako individuální pachatelé, ale pracují vesměs ve skupinkách, vesměs tříčlenných.

Většinu pachatelů tvoří mladiství a mladí do 24 let. Mladiství pachatelé trestných činů ve věku od 12 do 18 let jsou vesměs umísťováni do nápravných zařízení. V roce 2002 bylo v Amsterdamu umístěno do takovýchto zařízení 42 Antilanů, z toho 17 dívek, což činilo 5% z celkového počtu všech zadržených mladistvých.

Kriminalita souvisí většinou se sociálním postavením pachatelů. Faktory podporující kriminalitu jsou v Antilanů stejně jako u ostatních skupin – především nezaměstnanost, nízké sociální postavení a problematické zázemí.

Tradičně jsou nejproblémovějšími oblastmi předměstské části Amsterdamu (zejména jihovýchodní předměstí). Problém kriminality je běžný v celé komunitě přistěhovalců, častými pachateli trestných činů jsou rovněž Surinamci a Maročané.

Graf č.15: Trestně stíhané osoby antilského původu - celkový počet zadržených osob antilského původu a počet osob narozených na Antilách

Vysvětlivky: Andreel Antillianen in aanhoudingen- počet zadržených Antilanů

Andreel geboren Antillianen in bevolking

Cit. dle: Monografie Antillianen en Arubanen in Amsterdam, s. 66.

V.7.2. Drogová závislost

Drogová závislost není mezi Antilany příliš rozšířená, ale samozřejmě zde existuje. Nejuzívanější drogou je mezi Antilany kokain, méně již heroin. Narkomani se v antilské (stejně jako v surinamské komunitě) začínají s užíváním drog ve věku zhruba 15-16 let, největší počet drogově závislých je kolem 45 let. Mezi antilskými narkomany jsou zhruba 4% HIV pozitivní, což je méně než průměr u narkomanů v celém Nizozemí, který činí zhruba 8%.

Drogově závislým, kteří jsou zaregistrováni v různých sociálních centrech na pomoc narkomanů po celém Nizozemí, je nabízena lékařská a sociální pomoc. Problémem narkomanů antilského původu je často fakt, že nejsou v takovýchto centrech zaregistrováni a pomoc takovéto pomoci nemohou využít.

VI. Závěr

Pokusme se nyní zhodnotit výsledky práce a shrnout závěry, ke kterým jsme dospěli. Jak bylo naznačeno v úvodu, cílem práce bylo podat systematickou a přehlednou analýzu problematiky surinamské a antilské migrace do Nizozemí a zasadit ji do širšího kontextu migrace mezikontinentální. V tomto ohledu, podle názoru autorky, studie splnila svůj účel.

Práci jsme zpracovávali na základě veřejně dostupných pramenů – webu, oficiálních stanovisek a materiálů, veřejných publikací a jiných veřejných zdrojů. Výklad byl pojat systematicky – od nejobecnějšího úvodu týkajícího se dějin studovaných regionů (kapitola II.) , přes analýzu místa Jižní Ameriky a Nizozemí v kontextu dějin mezikontinentální migrace (kapitola III.), k úzeji zaměřenému tématu - problematice surinamské a antilské migrace v Nizozemí (kapitola IV.) - a dospěli jsme až k tématu každodenního života antilské komunity v Amsterdamu (kapitola V.).

Těžiště práce leželo především v kapitolách III.-V. Obecná část věnovaná problematice migrace (kapitola III.) přinesla zajímavé rozkrytí historického pozadí migrace mezi Evropou a Jižní Amerikou. Naše pozornost se soustředila především na místo Jižní Ameriky v kontextu mezikontinentální migrace od 15. století do současnosti, při čemž jsme věnovali velkou pozornost migračním proudům na konci 20. století směrem z Jižní Ameriky do Evropy. Dále jsme se zabývali místem Nizozemí v mezikontinentální migraci, historií migrace do Nizozemí a kontextem vzniku a vytváření nizozemské migrační politiky.

V rámci této kapitoly jsme zjistili zajímavé souvislosti. Jihoamerický kontinent má celkově významné místo na mapě kontinentální i mezikontinentální migrace a bylo zajímavé sledovat, jak se jeho místo a role v průběhu staletí měnily. V předkolumbovském období měla Jižní Amerika významné místo v rámci vnitřní kontinentální migrace, když sem proudily obyvatelé ze severu kontinentu. V období koloniálního dobývání kontinentu byla zejména Karibská oblast příjmovým regionem – zpočátku přijímala pouze Evropany (kolonizátoři byli zejména Portugalci, Holanďané, Španělé, Angličané, Francouzi), později v souvislosti s rozvojem otrokářství absorboval jihoamerický kontinent (především Karibská oblast a Brazílie) velké množství migrantů- přesněji řečeno násilně deportovaných otroků z Afriky. V 19. století se potom stala Jižní Amerika především příjmovou oblastí migrantů z Evropy zmítané hospodářskými krizemi a válkou. V druhé polovině 20. století se ale její dějinná role úplně obrátila. V novodobých dějinách se stal tento region významným

zdrojovým teritoriem zejména pro hospodářskou a v menší míře i politickou migraci nejen do Severní Ameriky a Evropy, ale rovněž do dalších částí světa – například do Japonska a Izraele.

Rovněž Nizozemí má významné místo v rámci světové migrace. V novověku byli sami Nizozemci významnými migranty v moderním slova smyslu -především nizozemští kolonizátoři a obchodníci migrovali a zasloužili se o vybudování mohutné koloniální říše s državami na tichomořských ostrovech, v Africe a v Jižní Americe. V důsledku dekolonizace v druhé polovině 20. století se migrační proud obrátil a v jeho důsledku nastal příliv migrantů z bývalých kolonií do mateřské země. K těmto migrantům v přibyli v 70. letech i migranti ze středomořských států, kteří do Nizozemí přicházeli v rámci plánované migrace jako smluvní pracovní síly. Zpočátku přicházeli na dobu určitou, postupem času jim ale bylo umožněno se usadit v zemi natrvalo.

Díky otevřenosti a tolerantnímu přístupu k cizincům a jejich kulturám se stávalo Nizozemí pro migranty ze třetích zemí jakousi zemí zaslíbenou – zemí s obecně velmi liberální imigrační politikou, která zastávala trend multikulturního modelu. Do Nizozemí tak postupně směřovaly živelně další migrační proudy zejména z třetích zemí. Jednalo se převážně o hospodářské migranty z třetího světa, kteří v mnoha případech pouze zneužívali sociálního systému. Vedle jmenovaných skupin migrantů nezápádního původu se v Nizozemí usazovali postupně i západní migranti - pracovní síly přicházejícího v rámci volného pohybu osob v rámci Evropské Unie, případně z jiných vyspělých států mimo EU (zejména USA).

V souvislosti s příchodem a usazováním migrantů v Nizozemí rovněž začala vznikat nutnost vytvoření účinné migrační a integrační politiky. Systematicky začaly být záležitosti migrační politiky řešeny na úrovni vládních orgánů od konce 70.let. V posledních letech došlo v Nizozemí ke změně celkového kulturně-politického ovzduší, v jehož důsledku začala být přehodnocována i vstřícná politika vůči nezápádním migrantům. Došlo ke zpřísnění migrační a integrační politiky, která má zabránit zneužívání nizozemské hospitality a sociálního systému zejména přistěhovalci z třetího světa.

Kapitola IV. přinesla velice zajímavé údaje týkající se migrace z dvou bývalých nizozemských kolonií ve Střední a Jižní Americe– dnešní samostatné Surinamské republiky a autonomních území Nizozemské Antily a Aruba - do Nizozemí. Zajímali jsme se zejména o to, jaká je historie migrace z těchto regionů do Nizozemí, jaký mají tyto migranti v Nizozemí statut a jaké je jejich postavení ve společnosti.

Migrace z autonomního území Nizozemské Antily a Aruba (tzv. antilská migrace) probíhala ve 3 etapách – první vlna probíhala v 60.-70. letech 20.století , kdy přicházeli migranti zejména z důvodu vysoké nezaměstnanosti na ostrovech; druhá vlna probíhala od konce 70. let do počátku let 80. let 20. století, kdy přicházeli zejména rodinní příslušníci migrantů z první vlny; od 80. let se hovoří o třetí vlně, kdy do Nizozemí přicházejí zejména mladí Antilané, kteří se snaží realizovat v Evropě své sny.

U surinamské migrace se rovněž rozlišují 3 migrační vlny: migranti přicházeli z Holandské Guayany do Nizozemí z obav o vývoj situace ještě před vyhlášením samostatnosti Surinamu (počátek 70. let 20. století) ; velká migrační vlna následovala z politických důvodů po vyhlášení nezávislosti v roce 1975; od konce osmdesátých let do dnešních dnů dochází k migraci ze Surinamu stále, jedná se ale spíše o migraci hospodářskou.

Je možné tedy závěrem konstatovat, že Surinamce vedly k příchodu do Nizozemí v 70. letech především politické důvody a poté, co se situace uklidnila začaly převažovat důvody ekonomické. U Antilanů byly v 60.-70. letech důvody rovněž ekonomické, od 80. let přicházejí do Nizozemí zejména mladí lidé „na zkušenou“ a ve snaze se prosadit v životě. Zatímco u Surinamců je zřejmé, že příchod do Nizozemí je pro ně subjektivním krokem k lepšímu a berou realitu takovou, jaká je, u Antilanů je zřejmé, že realita neodpovídá mnohdy zcela jejich představám a ideálům.

Po stránce legislativní a státoprávní by se na první pohled mohlo zdát, že Antilané - jakožto obyvatelé autonomního území *de iure* spadajícího do státoprávního celku s Nizozemím - budou mít postavení výhodnější. Antilané mají sice v některých ohledech oproti jiným migrantům jisté výhody, ale při dlouhodobém pobytu na území Nizozemí musejí svůj pohyb legalizovat podobným způsobem jako jiní cizinci. Surinamci spadají od vyhlášení nezávislosti do kategorie cizích státních příslušníků, i když je třeba uvést, že koncem sedmdesátých let jim byla nizozemská migrační politika velice příznivě nakloněna a v období vnitropolitické politické krize mladého státu v následujícím období přijímalo Nizozemí migranty z tohoto regionu doslova s otevřenou náručí.

Zasazení informací o Surinamcích a Antilanech do širšího kontextu informací o etnických a národnostních menšinách přineslo zajímavé zjištění, že tito patří spolu s Turky a Maročany mezi čtyři nejpočetnější nezápadní komunity v Nizozemí. V rámci skupiny nezápadních migrantů mají Surinamci i Antilané při integraci do společnosti a každodenním životě poněkud výhodnější pozici zejména z toho důvodu, že jsou historicky s Nizozemím

spjati a jazykově i kulturně mají k autochtonním obyvatelstvu nejbliže. Tyto přednosti však zůstávají ale někdy čistě v rovině teorie, protože mnozí Surinamci a Antilané nizozemštinu příliš neovládají a jejich integrace je obecně ztížena jejich specifickým přístupem k okolnímu světu determinovaným jejich mentalitou. Měli jsme možnost všimnout si, že jejich každodennost a integraci skutečně do velké míry komplikují a zhoršují jejich charakterové vlastnosti, kterými jsou neklidná povaha, netrpělivost a machistická nátura.

Pro hlubší srovnávání obou komunit – Surinamců a Antilanů - jsme však neměli dostatek materiálu, abychom mohli vyslovovat erudované závěry.

V kapitole věnované antilské komunitě v Amsterdamu jsme vyhodnocovali informace z různých oblastí každodenního života Antilanů: údaje o demografii, zaměstnanosti, úrovni osvěty, o bezpečnosti a kriminalitě. Na základě těchto informací bylo možné sestavit základní obrysy profilu antilské komunity v Amsterdamu: v antilské amsterodamské komunitě žijí převážně mladí lidé (velká část jsou mladí do 25 let), obývající převážně předměstské části metropole, náležející k nižší, nepříliš kvalifikované vrstvě společnosti a žijící často na hranici životního minima. Potýkají se často s nezaměstnaností, podle statistik policie mezi nimi vládne vysoká kriminalita a obecně představují značné bezpečnostní riziko. Co se týče osvěty antilské komunity v Amsterdamu – převážná část Antilanů získá základní anebo střední vzdělání, případně si doplňují vzdělání získané na Antilách, již menší část studentů absoluuje i vysokoškolská studia.

Pokusili jsme se v této práci podat základní informace o problematice surinamské a antilské migrace do Nizozemí. Z analyzovaných materiálů se podařilo sestavit základní ucelenou a vyváženou studii, která naznačuje, že by si toto téma zasloužilo podrobnější rozpracování. Velice zajímavými tématy, kterým by bylo možné se věnovat dále jsou například následující okruhy témat a otázky:

- otázka sociálních vztahů v komunitě a její sociální skladba;
- detailnější a systematičtější zpracování by zasluhovaly témata v kapitolách IV-V. týkající se každodennosti – zde se nabízí prostor ke zpracování otázky vztahu náboženství a sekularizace, identity migrantů v druhé generaci a s tím souvisejícího vztahu k západní kultuře a rovněž vztahu k prostředí země původu jejich předků;
- dále by si například zasloužilo pozornost srovnání antilské a surinamské komunity s dalšími skupinami z oblasti Jižní Ameriky;

- možnosti komparace se nabízejí ale i na dalších místech – například v porovnání surinamské a antilské komunity v Amsterdamu s komunitami v jiných městech – zejména v Rotterdamu;
- dále se otevírá možnost srovnat Surinamce a Antilany na straně jedné a ostatních západních migrantů – zejména Turků a Maročanů na straně druhé.

Abychom však mohli tyto problémy a otázky zodpovědně zpracovat, bylo by potřebné (a zároveň nutné) získat hlubší znalosti v oblasti práva, genderových studií, antropologie náboženství. Předložená studie by v tomto kontextu mohla posloužit jako podklad a výchozí materiál k další odbornější práci na toho téma.

VII. Přílohy:

Současná geopolitická situace ve studovaných oblastech – souhrnný přehled:

1 . Nizozemské království

Název: Koninkrijk der Nederlanden

Státní zřízení: konstituční monarchie

Rozloha: 41 562 km

Počet obyvatel: 16 491 461 (2006), z toho je téměř 20% ne-nizozemského původu

Hlavní město: Amsterdam, sídlem vlády je Den Haag

Hlava státu: královna Beatrix I. (od roku 1980)

Administrativní rozdělení: 12 provincií – Drenthe, Flevoland, Friesland, Gederland, Groningen, Limburg, Noord- Brabant, Noord-Holland, Overijssel, Utrecht, Zeeland, Zuid-Holland

Autonomní území: Aruba a Nizozemské Antily

Měna: euro

Úřední jazyky: nizozemština, fríština

Etnické složení (1999) : Nizozemci 83%, ostatní 17% - z toho 9% je původu marockého, tureckého antilského, surinamského, indonéského)

Náboženství: římská katolíci 31%, nizozemská reformovaná církev 13%, kalvinisté 7%, muslimové 5,5%, ostatní 2,5%, bez vyznání 41%

Věková struktura obyvatel: 0-14 let 18%, 15-64 let 67,8 %, nad 65 let 14,2%

Průměrný věk současné populace : 39,4 let

Net migration rate: 2,72 migrujících z 1 000 osob

Alfabetizace: 99%

Hospodářství: Nizozemí má tržní ekonomiku, která je z velké míry závislá na zahraničním obchodě, existuje zde nízká inflace a poměrně nízká nezaměstnanost, průmyslová výroba spočívá zejména v ve výrobě chemikálií, zpracování ropy, elektrotechnických zařízení, výrobě mikroelektroniky, rybářství, potravinářském průmyslu. V důsledku vysoké mechanizace zemědělství zaměstnává tento sektor pouze 2% pracovních sil.

Vývozní artikly: stroje a zařízení, chemikálie, palivo, potraviny

Vývozní partneři (20004): Německo 25,1%, Belgie 12,1%, Velká Británie 10,1%, Francie 9,9%, Itálie 6,1%, USA 4,2%

Dovozní artikly: stroje a dopravní zařízení, chemikálie, palivo, potraviny, oděvy

Dovozní partneři (2004): Německo 17,9%, Belgie 9,7%, USA 7,9%, Čína 7,4%, Velká Británie 6,4%, Francie 5%

2. Nizozemské Antily

Název: De Nederlandse Antillen (tvoří jej ostrovy Curacao, Bonaire, jižní část ostrova Sv. Maarten, Saba, Sv. Eustatius)

Rozloha: 960 km

Počet obyvatel: 221 736 (červenec 2006)

Hlavní město: Willemstad (44 tis. obyvatel) se nachází na největším ostrově Curacao

Měna: Nizozemsko-antilský gulden

Jazyky: úředním jazykem je nizozemština, ale používá ji pouhých 7,3% obyvatelstva, daleko větší počet (65,4%) se jich dorozumívá prostřednictvím jazyka papiamentu, což je španělsko-portugalsko-nizozemsko –anglický dialekt, velmi rozšířená je i angličtina , kterou mluví 15,9%, dále jsou užívány španělština (6,1%), kreolština (1,6%) a další jazyky (celkem 3,7%)

Statut: autonomní země v rámci Nizozemského království , plná autonomie v oblasti vnitřních záležitostí garantována nizozemskou ústavou z roku 1954, nizozemská vláda je zodpovědná za obranu a zahraniční politiku, v referendu roku 1994 se vyslovilo obyvatelstvo pro setrvání ve svazku s Nizozemím

Státní zřízení: autonomní území Nizozemského království, konstituční parlamentní demokracie (jednokomorový parlament-22 křesel : Curacao 14, Bonaire 3, St. Maarten 3, St. Eustatius 1, Saba 1), každý ostrov má vlastní vládu, guvernér Emily de Jong-Elhage (od března 2006) je v koalici s více politickými stranami

Hlavní politické strany: na Nizozemských Antilách je zhruba 30 politických stran, jejíž členové jsou aktivní pouze v rámci jednotlivých ostrovů. Zmíníme například: na ostrově Bonaire: Demokratická strana Bonairu , Patriotistická unie Bonairu (PUB); Curacao: Ban Vota, C-93, Demokratická strana Curacaa (DPC), E Mayoria, Forsa Corsou, Liste Niiun Paso Alras, Forsa Korsou, Nové Antilské hnutí (NAM), partido Akshom Pa prosperidat I Segiridat; na ostrově Saba: Labouristická strana Saby a další strany; na ostrově St. Eustatius : Demokratická strana St. Eustatia (Dp-St.E), Progresivní labouristická strana, St. Eustatiuská aliance; na ostrově St. Maarten: Demokratická strana St. Maartenu (DP St.M), Aliance národně demokratické strany, Národní aliance, Lidová pokroková aliance.

Věková struktura obyvatel: 23,9 % 0-14 let, 67,3 % 15-64 let, 8,7% starších 65 let

Průměrný věk současné populace : celkově 32,8 let (u mužů 31 let, u žen 34 let)

Migrace : 0,4 migrujících z 1000 obyvatel

Etnické skupiny: černošská etnika (i míšenci) 85%, karibští indiáni, běloši, asiáté

Náboženství: římskokatolické vyznání 72%, svatodušní 4,9%, protestanti 3,5%, adventisté sedmého dne 3,1%, metodisté 2,9%, svědci Jehovovi 1,7%, ostatní křesťanská vyznání 4,2%, židé 1,3%, ostatní vyznání 1,2%, bez vyznání 5,2%

Alfabetizace: 96,7% (všichni starší 15 let umí číst a psát)

Ekonomický přehled: turismus (zejména Curacao, Bonaire, St. Maarten), zpracování venezuelské ropy (Curacao), lehký průmysl (Curacao). V posledních 8 letech zaznamenal HDP mírné výkyvy, ale celkově si Nizozemské Antily ve srovnání s ostatními zeměmi v regionu nestojí po stránce ekonomické špatně. Z důvodu nedostatku úrodné půdy a vody se nerozvíjí zemědělství. Typickými plody jsou arašídy, čirok, aloe, zelenina a tropické ovoce. Reformám zdravotnictví a stále aktuálnější nutnosti vybudování funkčního důchodového systému stojí v cestě špatná rozpočtová politika.

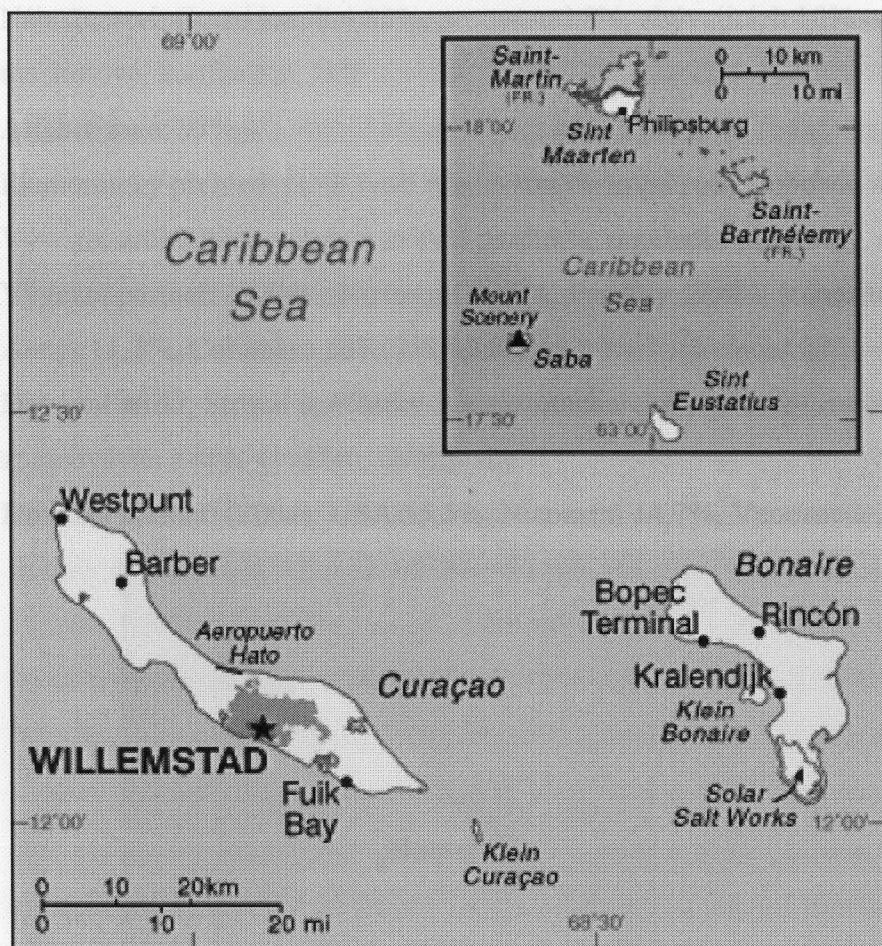
Vývozní artikl: zejména ropné produkty

Vývozní partneři: USA (20,4%), Panama (11,2%), Guatemala (8,9%), Haiti (7,1%), dále Bahamy, Honduras

Dovozní artikl: surová ropa, potraviny

Dovozní partneři : Venezuela (51,1%), USA (21,9%), Nizozemí (5,1%)

3. Aruba

Název: Aruba

Rozloha: 193 km

Počet obyvatel: 71 981 (2006)

Hlavní město: Oranjenstad (20 000 obyv)

Měna: arubský florin

Jazyk: nizozemština, papiamentu (kreolský jazyk)

Státní zřízení: autonomní území Nizozemského království, konstituční parlamentní demokracie, guvernér generál Fredis Refulnjol (od března 2004); do roku 1985 byla součástí Nizozemských Antil, poté zvláštní statut s vnitřní autonomií, ústava od roku 1986

Politické strany: v zemi působí 9 politických stran, k nejsilnějším dvěma patří Lidové volební hnutí a Arubská lidová strana

Etnické uspořádání: smíšená etnika-potomci bělochů Karibů a černochů

Věková struktura: 0-14 let 19,5%, 15-64 let 68,2%, starší 65 let 12,3%, průměrný věk 38,5 let

Migrace: 0 migrujících z 1000 osob

Náboženství: římská katolická 82%, protestanti 8%, zbývajících 10% tvoří hinduisté, muslimové, konfuciáni, židé

Alfabetizace: 97%

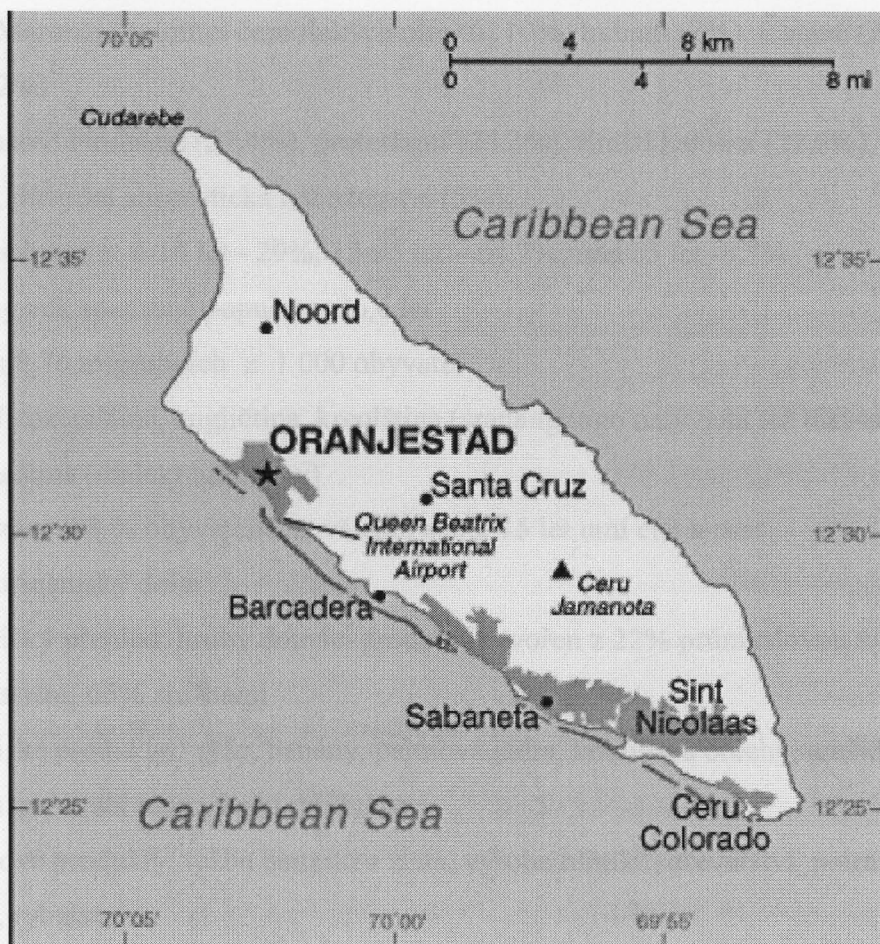
Ekonomický přehled: HNP tvoří především cestovní ruch a obchod s devizami

Vývozní artikl: živá zvířata a zvířecí produkty, umělecké předměty, stroje, elektronika

Vývozní partneři (2004) : Nizozemí 28,5%, Panamy 17,4%, Venezuely 14,7%, Nizozemské Antily 11,2%, Columbie 10%, USA 10,4%

Dovozní artikl: Strojní součástky a elektrotechnické součástky, surový olej, který je zpracováván a zpět vyvážen, chemikálie

Dovozní partneři (2004): USA 55,5%, Nizozemí 14,7%, Venezuela 3,3%

4. Surinam

Název: Surinamská republika (Republiek Suriname)

Rozloha: 163 270 km

Počet obyvatel: 439 117

Hlavní město: Paramaribo

Politické uspořádání: konstituční demokracie

Administrativní rozdělení: 10 distriktů: Brokopondo, Commewijne, Sipaliwini, Coronie, Marowijne, Nickerie, Para, Paramaribo, Saramacca, Sipaliwini, Wanica

Exekutivní moc: v čele republiky stojí prezident Runaldo Donald Venetiaan (od 12.8. 2000), který je zároveň předsedou vlády

Legislativní moc: jednokomorové Národní shromáždění (51 křesel), poslanci voleni na 5 let

Politické strany: v zemi působí 23 politických stran, z nich jmenujme především:

Surinamskou národní stranu (v čele stojí prezident R.R. Venetiaan) a Sjednocenou reformní stranu (v čele stojí místopředseda vlády R. Sardjoe)

Etnické uspořádání: Indové (37%), Kreolové (míšenci bělochů a černochů) 31%, Javánci (15%), Maronci (potomci černošských otroků) 10%, Indiáni (2%), Čínané (2%), běloši (1%), ostatní (2%)

Náboženství: hinduisté (27,4%), protestanti (25,2%), římskí katolíci (22,8%), muslimové (19,6%), původní animistická náboženství (5%)

Věková struktura: 0-14 let - 29%, 15-65 let – 64,7%, nad 65 let -6,3%

Průmerný věk současné populace: 26,6 let

Migrace: 8,76 migrujících z 1 000 obyvatel

Jazyk: Nizozemština, angličtina, kreolština (sranang togo natývaná též taki-taki), javánština, hindustánština (dialekt hindštiny)

Alfabetizace: 88 % obyvatelstva, všichni starší 15 let umí číst a psát

Měna: surinamský dolar

Ekonomický přehled: hrubý domácí produkt je tvořen z 22% průmyslovou výrobou, 13% zemědělstvím, 65% službami

Zemědělské produkty : rýže, banány, palmová jádra, kokosové ořechy, arašídý, hovězí maso, kuřecí maso, krabí maso, lesní produkty

Průmyslové produkty: těžba bauxitu a zlata, výroba hliníku, dřevařství, potravinářský průmysl, rybářství

Vývozní artikl: hliník, surový olej, dřevo, krabí a rybí maso, rýže, banány

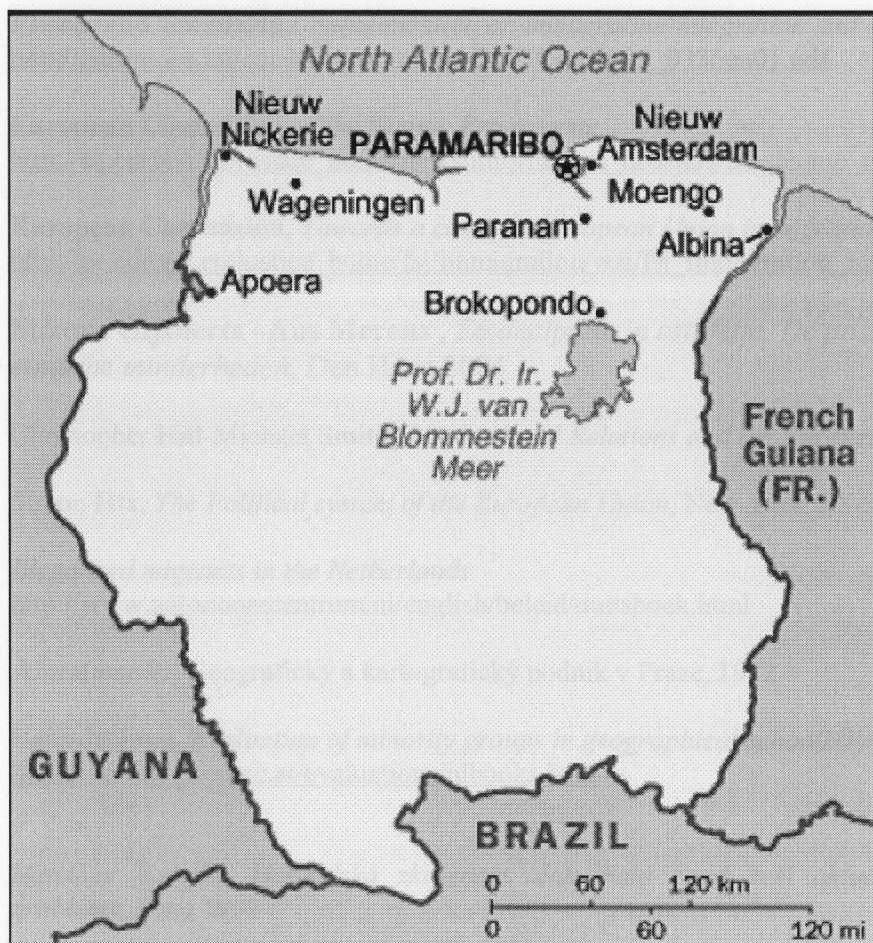
Vývoz do (údaje z roku 2004) : Norska 29,4%, USA 15,2%, Kanada 12,5%, Belgie 10,2%, Francie 8,5%, SAE 6,2%

Dovozní artikl: ropa, potraviny, bavlna, spotřební zboží

Dovoz z (údaje z roku 2004) : USA 26,2%, Nizozemí 19,3%, Trinidad Tobago 13,5%, Japonsko 6,6%, Čína 4,6%, Brazílie 4,1%

Obrana, bezpečnost: obranu zajišťuje Ministersvo obrany, které řídí Národní armádu (její součástí jsou námořní a letecké síly), civilní bezpečnostní státní složkou je Policie zabezpečující vnitřní pořádek a ochranu hranic

Současné zahraničně politická a bezpečnostní rizika: doposud je nevyřešená situace týkající se vodních zdrojů - Francouzská Guayana požaduje po Surinamu odstoupení oblastí mezi řekami Litani a Marodini, dosud nejsou vyřešeny teritoriální nároky Surinamu na oblast mezi řekami New a Kutari, Guyana podala u OSN žádost o arbitrární řízení týkající se vyřešení otázky přístupu skrz teritoriální vody, do oblastí které jsou potenciálním zdrojem ropy . Surinam se stává rovněž důležitým článkem v řetězci obchodu s drogami, které jsou z jižní Ameriky pašovány přes Brazílii do Evropy.

VIII. Seznam základních pramenů a literatury

H.A. **Ahmad Ali**, *Rechtspositie van Surinamers. Verblijf en Nationaliteit*, Utrecht 1997

Philippe **Bernard**, *L'immigration*, Le Monde, Sarth 1993

CIA, *The World Factbook*

(Aruba) <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/aa.html>

(Netherlands) <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/nl.html>

(Netherlands Antilles) : <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/nt.html>

(Suriname) : <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/ns.html>

Simone **Crok** a kol.: *Monografie Antillianer en Arubanen en Amsterdam*, Amsterdam 2004

René **de Groot**, *Drie miljard verwijten. Nederland en Suriname 1974-1982*, Amsterdam 2004

Immigrants in the Netherlands, May 2001

Michael **Deveze**, *Les Guyanes*, PUF, Paris 1968

European Commision, *Communication on immigration integration and employment*

http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2003/com2003_0336en01.pdf

European Commision – *The Hague Programme*

http://ec.europa.eu/justice_home/news/information_dossiers/the_hague_priorities/index_en.htm

European Commision, *Towards a common European Union immigration policy*

http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/immigration/wai/fsj_immigration_intro_en.htm

Mérove **Gijsberts** –Ans **Merens** , *Emancipatie in estafette. De positie van vrouwen uit etnische minderheden*, Den Haag 2004

Christopher **Hill**-Michael **Smith**, *International Relations and the European Union*, Oxford 2005

Simon **Hix**, *The Political system of the European Union*, New York 2005

Illegalized migrants in the Netherlands

<http://www.autonoomcentrum.nl/english/beleid/duitsboek.html>

Jižní Amerika, Geografický a kartografický podnik v Praze, 1972

Hans **de Jong**, *Evaluation of minority groups in geographical schoolbooks in the Netherlands*

<http://minority.homac.at/evaluations/nlbooks.html>

Miroslav **Kabela**, *Holandská zkušenost. Jak malá země řeší aktuální společenské a politické problémy*, Brno 1999

Ella **Kalsbeek**, *Immigration and integration in the Netherlands*

<http://fpc.org.uk/articles/149>

Ching **Lin Pang**, *Migpol – Netherlands, Migration Policies in the Netherlands*
http://www.emz-berlin.de/projekte_e/pj32_1pdf/MigPol/MigPol_Netherlands.pdf

Ching **Lin Pang**, *Integration policies in the Netherlands: data and policy documents* (Interim-report for INTGEN, Florence 30-09-05), Draft,
http://www.emz-berlin.de/projekte_e/pj54_pdf/Zwischenbericht_Niederlande.pdf

Ching **Lin Pang**, *Intpol Netherlands, The debate about Integration-Immigrants and cultural diversities in the Netherlands*,
http://www.emz-berlin.de/projekte_e/pj32_1pdf/IntPol_Netherlands.pdf

E.M. **Mitrasing**, *Suriname, Land of seven Peoples*, Pararimbo 1979

George **Muskens**, *Integration policies in the Netherlands: data and policy documents*, Interim report 2002
http://www.emz-berlin.de/projekte_e/pj54_pdf/Zwischenbericht_Niederlande.pdf

Alain **Musset** – V. **Thébault**, *Géopolitique des Amériques*, Nathan 2006

Diether **Nohlen** (HG.), *Lexikon Dritte Welt*, Hamburg, 2002

Josef **Opatrný**, *Amerika v proměnách staletí, Praha*, 1998

Parbo (oficiální surinamské internetové stránky o Surinamu)
<http://www.parbo.com>

Josef **Polišenský**, *Dějiny Latinské Ameriky*, Praha 1979 (?)

M. **Scheltema** (ed.), *Nederlands als immigratiesamenleving*, Den Haag 2001

Statistic Neetharlands, *Immigration increasing again*
<http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/5134F7CA-AE8D-4551-929A-E49C045532CF/0/pb06e053.pdf>

Statistic Neetharlands, *Two in every three immigrants from Morocco are still living in the Netherlands*
<http://www.cbs.nl/en-gb/menu/themas/dossiers/allochtonen/publicaties/artikelen/archief/2004/2004-1498-wm.htm>

U.S. Department of State : Suriname country report on Human Rights Practise for 1998
http://www.state.gov/www/global/human_rights/1998_hrp_report/suriname.html

U.S. Department of State : Background Notes : Suriname, March 1998
http://www.state.gov/www/background_notes/suriname_0398_bgn.html

Justuj **Veenman** - Jan C. **van Ours**, *The educational attainment of second generation immigrants in the Netherlands*
<http://econpapers.repec.org/paper/dgrkubcen/200120.htm>

Rita **Verdonk**, *Immigration. Going Dutch on immigration*

<http://www.theglobeandmail.com/servlet/story/RTGAM.20060607.wcomment0607/EmailBNStory/International/home>>

Justus **Veenman** - Jan C. **van Ours**, *The Netherlands; old emigrants – young immigrants country*
<http://greywww.kub.nl:2080/greyfiles/center/1999/doc/117.pdf>